

PROGRAMTANTERV

ÉLETPÁLYA-ÉPÍTÉS

1-6 ÉVFOLYAM „A” PROGRAMCSOMAG

BEVEZETÉS

Pedagógiai alapelvek

Carl Rogers így vall önmagáról: „A *tapasztalat* nekem a legfőbb tekintély. Az érvényesség próbaköve a saját tapasztalatom. Sem egy másik ember tapasztalatai, sem a magam elgondolásai nem vetekedhetnek tapasztalataim hitelével. Újra és újra a tapasztalataimhoz kell nyúlnom, hogy minél *közelebb kerüljek a valósághoz; miközben énbennem kialakul.*

... Tapasztalatom annál mérvadóbb, minél elemibb, hogy nyelvészeti kifejezéssel éljek. Így a tapasztalat hierarchikus helye szerint a legmérvadóbb, amikor a legalacsonyabb szinten van. ... *A hitelesség mértéke* abban a sorrendben *növekszik*, ahogy a ... tapasztalatok követik egymást.

Tapasztalatom nem azért mértékadó, mert csalhatatlan. Azért képezi tekintély alapját, mert újabb elemi szinteken mindig ellenőrizhető. Így a gyakori hibalehetőség és csalókaság ellenére *a korrekció útja mindig nyitva áll.*” (Rogers, Carl: Ilyen vagyok. A fordítás közzététele az *On Becoming a Person*, Boston: Houghton Mifflin (1961. Pp. 15–27.) alapján az Országos Közművelődési Központ hozzájárulásával. bocs.hu/3part/rogers-01-02.htm. Letöltés: 2005. 04. 03-án.)

TAPASZTALATSZERZÉS

Az életpálya-építésnek, mint az iskolai nevelő-oktatómunka egyik kiemelt területének alappillére a tapasztalatszerzés. A gyermeki tevékenységek tudatos szervezésével biztosíthatjuk a valóság és önmaga megismerését: ezáltal kerül kapcsolatba a valósággal és fedezi fel saját belső szükségleteit, lehetőségeit, képességeit, miközben szükségszerűen társas interakciókba kerül, amelyek során kommunikációs és szociális szabályokat sajátíthat el. A tapasztalatszerzés tehát a kulcs mindazon képességek és kompetenciák fejlődéséhez, amelyek hozzájárulnak az egyén életútjának alakításához.

A 6–12 éves gyerekek tekintetében különösen fontos, már életkori sajátosságaiknál fogva is, hogy tapasztalataikat konkrét cselekvések, tevékenységek során szerezhessék meg: ezzel nevelőmunkánk hitelességét garantáljuk. Felelősségünk tudatában kell gondoskodnunk arról, hogy minél több területen legyen lehetőségük énről, környezetükről, az ember és a természet kapcsolatáról, az emberi élet, az emberi munka világáról tapasztalatokat gyűjteni. Ezek megalapozzák a további, egyre inkább az egyéni képességekhez, érdeklődéshez igazodó ismeretszerzést, a felnőtt lét szerepeire való felkészülést, majd a felnőtt lét szerepeiben való eredményes működést.

Az életpálya-építés, mint az egyén életét hol kisebb, hol nagyobb jelentőséggel végigkísérő tevékenység, lényegénél fogva általános és specifikus jegyeket hordoz. Pedagógiai programunk ezek érvényesülését célozza meg. Szükségesnek tartjuk ugyanis, hogy az iskolai élet különböző területein végzett mindenfajta tevékenység formálisan és informálisan is olyan tapasztalatokat nyújtson a tanuló számára, amelyekhez felnőttként „újra és újra visszanyúlhat”; azaz amelyeket felhasználhat, amelyekre támaszkodhat, sőt, amelyek beépülnek, személyisége részévé válnak.

* AZ ÉLETPÁLYA-ÉPÍTÉS MINT FOLYAMAT

---

* Forrás: dr. Szilágyi Klára: Az életpálya-építést meghatározó alapelvek. Szakmai koncepció, 2004. Kézirat

Pedagógiai programunk az első osztályban indul, hiszen az életpálya-építés alapkövét sem a pályaválasztás rakja le: a szükséges képességek és ismeretek elsajátítása jóval korábban megkezdődik. A folyamat megtapasztalása, az idődimenzióknak, mint a változás-fejlődés tényezőjének felismerése és tudatosítása fontos szerepet játszik programunk megvalósításában. Már kisiskolás-korban a gyerekek információkat gyűjtenek arról, hogy milyenek voltak előző életszakaszaikban; később már maguk rögzítik saját változásaikat, fejlődésük állomásait. Ugyanakkor viszont lényeges szerepet játszik szülei, nagyszülei, tovább a kiemelkedő személyiségek életének megismerésével a későbbi életszakaszok, a születés és a halál közti emberi lét, mint egyszeri és megismételhetetlen folyamat megjelenése is.

*A FEJLŐDÉS ELVE

A fejlődés az életpálya-építésen, sőt a pedagógiai megközelítésen is túlmutató, általánosan érvényes elv, mely programunkban kiemelt helyen szerepel. Ahhoz, hogy az egyéni életpálya-építés kellő motivációs bázissal, megfelelő céltételezéssel és eredményességgel rendelkezzen, elengedhetetlen a minőségi változások felismerése, elemzése, nyomon követése. Ebben kulcsfontosságú szerepe van az önismeretet fejlesztő pedagógiai munkának, amelynek során a tanulók pozitív énképe kialakul, és amely megalapozza önbecsülésüket. A pedagógusi attitűd ennek érdekében a gyermeki személyiség elfogadásán kell, hogy alapuljon. Megfogalmazott céljainkat kizárólag a fejlődés elvét mindig szem előtt tartó módszerekkel érhetjük el. A 6–12 éves korú tanulók tevékenységeinek tervezése, szervezése és értékelése során mindvégig figyelemmel kell lennünk a lelki tényezőkre a pozitív megnyilvánulások megerősítésével, a gyengébb funkciók támogatásával. Programunk számos alkalmat kínál arra, hogy a gyerekek sajátélményekben tapasztalhassák meg önmaguk és társaik fejlődésének egyes állomásait, és hogy átérzhessék az ezzel járó elégedettséget, tiszta örömet.

*A SZAKASZOSSÁG ELVE

Az egyéni életút ritmusát a változások és az ismétlődések adják. Az elemzés és kiértékelés alapján magában a folyamatban rövidebb-hosszabb szakaszok különíthetők el, amelyek bizonyos tanulságokkal járhatnak, és kijelölhetik a továbblépés, a fejlődés irányát. Az állandóság és változás dinamikája, mint dialektikai, filozófiai fogalom megjelenik nemcsak az életpálya-építés tényezőjeként vagy a program tananyag-tartalmi elemeként (akár az emberi tevékenységek, akár a természeti jelenségek, törvényszerűségek megismerése során), hanem szükségszerűen tantervünk felépítésében is: a hat évfolyamon végighúzódó fejlesztési-tartalmi területek formájában. Így a gyerekek minden oldalról – nemcsak egy-egy összehasonlítás révén, de saját tevékenységük rendszerében úgyszintén tapasztalatokat szerezhetnek a szakaszosság elvének általános érvényesüléséről.

*A MEGSZILÁRDÍTÁS ELVE

Nyilvánvalóan a fenti három alapelv együttes érvényessége esetén mondható el: az életpálya-építés a szakaszos fejlődés folyamata. Biztosításához az egyénnek rendelkeznie kell azokkal a képességekkel, amelyeket ebben a megközelítésben az egész életen át tartó tanuláshoz szükséges képességeknek is nevezünk. Éppen a megszilárdítás elve teszi szükségessé, hogy az életpálya-építés kompetenciaterületének fejlesztése tágabb értelmezést kapjon, mint a pályorientáció. Ahogyan azt a folyamatelv kifejtésében már leszögeztük, az életpálya-építés nem a pályaválasztással kezdődik. Programunk komplex kompetenciaterületek fejlesztését célozza

meg, amelyek együttesét a megszilárdítás zálogának tartjuk.* Meggyőződésünk, hogy a stratégiaalkotás és -megvalósítás képességei az egyéni életút alakításában csak akkor hatnak eredményesen, ha mellettük az önismereti és szociális képességek is megfelelő szinten tudnak működni. Megalapozásuk már az egész korai életszakaszban elindul, folytatására az iskolai tevékenységrendszerben első osztálytól kezdve sort kerítünk.

A szociális kompetenciák fejlesztése

A társas kapcsolatok jelentősége nemcsak a mindennapi életben, de a gazdaságban úgyszintén egyre növekvő szerepet játszik. Az egymásrautaltság kényszerítő ereje már a munkavégzésben is mindinkább érezhető, és tendenciáját felmérve a jövőben ez meg is sokszorozódik. Programunk ezért, figyelembe véve a 6–12 éves korosztály életkori sajátosságait, fejlesztési fókuszába állította

- a személyiség önvezérlő (a belső igények felismerésének és megfogalmazásának) képességét;
- a realitásérzéklet (törvények és szabályok betartásának képességét);
- a szenzibilitást (az egyes tettek következményeinek belátásának, a társak igényeinek, problémáinak figyelembe vételének képességét);
- a szociális extenzivitást (a társadalmilag elfogadott magatartási normák csoporton belüli betartásának képességét);
- a legitimitás vizsgálatának (a deviancia felismerésének, a szélsőséges magatartástól való elhatárolódásnak) a képességét.

Az önismereti képességek fejlesztése

A szociális kompetenciák szorosan összefüggenek az önismereti képességekkel, hatnak egymásra, több esetben feltételezik egymást, ezért fejlesztésük sem lehet eredményes egymástól elszigetelten. Az alábbi lista tükrözi a képességfejlesztési fókusz kölcsönösséget elismerő megközelítését:

- Reális és pozitív énkép – A reális énképhez minél közelebb álló énídeál kialakítása
- Önbecsülés
- Önkontroll
- Önmotiválás
- Szerepvállalás
- Kooperativitás
- Kötelezettségvállalás
- Egyéni arculatformálás

A stratégiaalkotás és -megvalósítás képességeinek fejlesztése:

Természetesen mindazok a képességek, amelyek az életpálya-építés specifikumához tartoznak, a fentiekhez hasonlóan a program fejlesztési fókuszában állnak. Ezek:

---

* *Felhasznált irodalom:*

Jonathan Neelands: Dráma a tanulás szolgálatában. Magyar Drámapedagógiai Társaság. Bp. 1944

Dr. Spencer Kagan: Kooperatív tanulás. Önkonet Kft. Bp. 2001

Dr. Balogh László–Dr. Koncz István: Élet- és pályatervezés. Berzsenyi Dániel Főiskola. Szombathely. 2001

Bábosik István: Az iskola nevelési hatékonyságának mutatói. Új Pedagógiai Szemle. 2000. április

Pisa-vizsgálat 2000. Alkotószerk.: Vári Péter. Műszaki Könyvkiadó. Bp. 2003

R. L. Atkinson: Pszichológia. Osiris Kiadó. Bp. 1999

- Információkezelés: információszerzés, információfeldolgozás, eszközhasználat
- Hatékony kommunikáció
- Gondolkodási képességek

A fejlesztési fókuszba állítás azt jelenti, hogy a programunkban ajánlott minden tevékenység, tartalmát és módszereit tekintve, a felsorolt képességek alkalmazását igényli. Komplex megközelítésüket egyetlen alkalommal sem hagyhatjuk el, legfőljebb kiemelten kezelünk néhányat közülük. Elvünk, hogy a 6–12 évesek személyisége alakul, formálódik, képességeik felszínre hozhatók, erősíthetők – elsősorban tapasztalataik révén. Feladatunk, hogy ezeket a tapasztalatokat olyan módszerekkel biztosítsuk számukra, amelyek szem előtt tartják az életpálya-építés utolsó kettőként említett, de azt teljes egészében átható alapelveit: a pozitívumok figyelembevételének, valamint a támogatás elvét.

*A POZITÍVUMOK FIGYELEMBEVÉTELÉNEK ELVE

Már a fejlődéselv kapcsán szoltunk arról, hogy milyen attitűd birtokában készíthetjük fel tanítványainkat az életpálya-építésre. Gondolnunk kell arra, hogy mint önálló személyiség, minden gyerek önmagához mérten fejlődhet; képességei, személyiségjegyei saját, meglévő struktúrájukban alakulnak, változnak. A pozitívumok folyamatos megerősítésével motiváljuk őket, és mutathatunk számukra irányokat. Ezt nem csupán a cselekvéseikről, társas megnyilvánulásaikról szóló visszajelzésekben, értékelésekben tehetjük meg. Ezenkívül olyan tevékenységi lehetőségeket kell biztosítanunk, amelyek során kedvező érzelmi tapasztalatokkal is gazdagodnak. Programunk ezt a célt kívánja elérni a különböző tartalmak sokféle feldolgozási módjával, alternatívák állításával, hangsúlyozva, hogy eközben feltétlenül épít a pedagógus alkotó közreműködésére, aki a gyerekek konkrét ismeretében tovább bővítheti a választékok sorát. Itt is utalunk a tapasztalat elsődleges fontosságára, arra, hogy általa „a korrekció útja mindig nyitva áll”.

*A TÁMOGATÁS ELVE

Koncepciónkban kimondva-kimondatlanul végighúzódik a pedagógusi attitűd másik oldala: az az elv, hogy az egyén életútját nem irányíthatja más, felelősséget nem vállalhat érte más, mint csak az egyén maga. Ehhez mi a tapasztalatszerzés pedagógiai célú folyamatában nyújtunk segítséget. A támogatás elve programunkban a módszerek megváltozott szerepét jelenti. A hagyományos pedagógiai gyakorlat az elsajátítandó ismereteket helyezte előtérbe, s ezekhez rendelt hozzá néhány módszert, amely esetlegesen segítette bizonyos képességek fejlődését. A tárgyi tudás mennyiségét azonban lehetetlenség tovább növelni az iskolai tananyagban, s a változtatás útja, a képességek kibontása előhívja a módszerek sokféleségének igényét. Számolnunk kell azzal, hogy az életpálya-építés az egyén önálló produktuma, de egyben a legkülönbözőbb társas kapcsolatok függvénye is. Ennek megfelelő tapasztalatokat a tanuló projekt munkában és kooperatív tevékenységekben szerezhethet. Ezáltal a pedagógus feladatköre is megváltozik: a célokhoz és feladatokhoz rendelt módszerek gondos megtervezése után magának a tevékenységnek a végrehajtásában már „csak” támogatóként vesz részt. A tanítvány-pedagógus szerepét, feladatuknak lényegét Wittgenstein példája jeleníti meg szemléletesen: *„Úgy érzem magam, mintha eltévedtem volna, és valakitől megérdeklődném a hazafelé vezető utat. Azt mondja, majd ő elvezet, és elindul velem egy szép, sima úton. Egyszerre csak véget ér az út. S ekkor így szól: „Most már nem kell egyebet tenned, csak megtalálnod az innen hazafelé vezető utat.”* (Wittgenstein, Ludwig: *Észrevételek* 1995. Kísértések sorozat. Ford.: Kertész Imre.)

A fejlesztés tartalma

A NAT meghatározza a kiemelt fejlesztési feladatokat, amelyek „az iskolai oktatás valameny-nyi elemét áthatják”. Az életpálya-építés programterv kiemelten kezelve az „éncép, önismeret; hon -és népismeret; tanulás, testi és lelki egészség; felkészülés a felnőtt lét szerepeire” területeket határozza meg célrendszerét, írja le a tartalmakat és a megvalósításhoz ajánlott tevékenységeket, amelyek egyben az információs és kommunikációs kultúra megalapozását is szolgálják.

CÉLOK ÉS FELADATOK

A programcsomag célja a tanulók éncépének gazdagítása, önértékelésének formálása, fejlesztése. Ennek érdekében fejlesztjük a szabálykövető és kritikai gondolkodást, az együttműködési képességeket. A sikeres életpálya-építés egyik legfontosabb feltétele az egyéni adottságok, készségek, képességek ismerete. Célunk a manuális és manipulációs adottságok, továbbá az intellektuális képességek feltárása. Alapelveinknek megfelelően ezt olyan tartalmak és tevékenységek hozzárendelésével érjük el, amelyek kellően strukturált mélységben és mennyiségben biztosítják a tapasztalatszerzés lehetőségét.

A program során a tanulók ismerkedjenek meg népünk kulturális örökségével, hagyományai- val, speciálisan a hagyományos mesterségekkel, népszokásokkal. A természeti környezet változásainak bemutatása mellett célunk a természet és az ember viszonyának megfigyeltetése. Célunk felismertetni, hogy a természet körforgásába harmonikusan beilleszkedő ember minden cselekedetével felelős környezete védelméért, a fenntartható fejlődésért.

Az „egész életen át tartó tanulás” ma már nem csupán egy jól hangzó pedagógiai frázis. A jövő felnőttének egyre több kihívásra kell rugalmasan reagálnia, megtalálva a saját és a környezete nyújtotta lehetőségeket. Ehhez szüksége van ismereteinek bővítésére, képességeinek fejlesztésére. Célunk, hogy a tanulók tegyenek szert egyre nagyobb önállóságra a tanulás terén. Szerezzenek tapasztalatot és ismerjék meg a számukra leginkább eredményes tanulási módszereket, sajátítsanak el különböző tanulási technikákat.

Az így megszerzett tudást legyenek képesek alkalmazni különböző helyzetekben. Célunk, hogy fejlesszük döntéshozatali, problémamegoldó képességüket, ismertessünk meg konfliktusmegoldó technikákat.

A sikeres felnőtt lét alapja az egészség megőrzése, a harmonikus, kiegyensúlyozott életvitel. Célunk a pozitív beállítódások, magatartások és az egészségmegőrzéshez szükséges cselekvések, szokások kialakítása, a testi adottságok, fizikai képességek feltárása, a fogyatékkal élők iránti elfogadó magatartás erősítése. Ismerjék meg az egészséget károsító és veszélyeztető tényezőket, a megelőzés és elkerülés lehetőségeit.

A felnőtt lét szerepeire való felkészülést speciálisan szolgálja a munka világról szerzett ismeretek és tapasztalatok együttese. Célunk, hogy különböző tevékenységek során minél szélesebb körű tapasztalatra és ismeretre tegyenek szert az egyes foglalkozásokkal kapcsolatban. Legyen alkalmuk személyes tapasztalatszerzésre, találkozásra felnőttekkel. Az ismert, gyakori szakmák mellett célunk, hogy minél több „különleges” foglalkozást is megismerjenek, így is segítve a későbbi pályaválasztást. Emellett kiemelten kezeljük a környék adottságainak, lehetőségeinek megismerését, hiszen elsősorban a lakóhely lehetőségeit és kínálatát figyelembe véve tudja a jövőt tervezni.

A FEJLESZTÉS TERÜLETEI

A fejlesztést a hat évfolyamon keresztül végighúzódnó 7 területen végezzük. Ezek felölelik a gyermek életének legfontosabb tevékenységeit, amelyek az életpálya-építés általános és speciális feladatainak megoldásához járulnak hozzá.

A fejlesztés általános területei

Ön-és társismeret

A tanuló külső és belső tulajdonságai megismerése, a változás és fejlődés észrevétele önmagán és társain. Tapasztalatszerzés saját szerepeiről a kortársakkal és a felnőttekkel való viszonyában. A pozitív énkép formálása, a szándékok és attitűdök alakítása.

Éljük az életet!

A tanuló szűkebb és tágabb környezetének, mindennapi élethelyzeteinek megismerése, megélése. A család, az iskola és a lakóhely, tágabban a nemzet szokásainak, hagyományainak tevékeny, tapasztalatokon alapuló megismerése.

A természet: a mi világunk

A lakóhely és környéke természeti értékeinek, élőhelyeinek, az élővilág megismerése az egyén felelős magatartásának kialakításával. Annak észrevétele, hogy az ember minden cselekedete hatással van környezetére. A természet és az ember kapcsolatának megtapasztalása, annak felismerése, hogy az ember a természet része. A megismeréshez vezető utak: a megfigyelés, tapasztalás, kísérlet lépéseinek, szabályainak felfedezése.

Egészséges életmód

Az egészségmegőrzés szerepének megismerése az ember életében, az egyéni felelősségtudat kialakítása. Testi és lelki higiénés ismeretek. Az egészségkárosító tényezők elkerülésének módjai.

Hősök, példaképek, nagy egyéniségek

A tanuló az elsődleges szociális mintától (anya) a jelenkor neves személyiségein át a történelmi múlt nagy alakjainak megismeréséig példákat kap az életutak megtervezéséhez, a tulajdonságaikkal és tetteikkel, valamint a döntéseikkel való azonosuláshoz.

Tanulásmódszertan

Az élethosszig tartó tanuláshoz szükséges képességek fejlesztéséhez tanulási szokások, módszerek megismerése, az egyéni sajátosságokhoz igazodó technikák elsajátítása és alkalmazása.

A fejlesztés speciális területei

A felsőbb évfolyamokon kiemelten kezelt pályaorientációt az első hat évfolyamon a legkülönbözőbb **foglalkozások** megismerésével készítjük elő. Az első két évfolyamon kézműves foglalkozásokon tapasztalatokat szereznek a hagyományos népi mesterségekről. 3–4. évfolyamon a mindennapjainkat segítők és a közvetlen környezetünkben dolgozók munkájával ismerkednek meg. 5–6. osztályban a tanulók az egyes szakmák alakulását történelmi tanulmányaikhoz kapcsolódva kísérik figyelemmel a különböző korokban.

A FEJLESZTÉS MEGVALÓSÍTÁSÁNAK LÉPÉSEI

A program a NAT műveltségterületeit felhasználva, az ebben megjelölt tartalmakat eszközként kezelve fejleszti a megjelölt képességeket, miközben átadja a műveltségterületekben meghatározott tartalmakat is.

A felhasznált műveltségterületek:

- Ember és társadalom
- Ember a természetben
- Földünk és környezetünk
- Művészetek
- Életvitel és gyakorlati ismeretek
- Testnevelés és sport

A tanterv évfolyamonként meghatározza a témaköröket és megjelöli az egyes modulok feldolgozása során lefedett fejlesztési feladatokat műveltségi területenként.

Az egyes évfolyamokon közvetített fejlesztési feladatok az életpálya-építés fejlesztési céljainak megfelelően horizontálisan és vertikálisan egymásra épülnek, de az egyes témakörök egymástól függetlenül is értelmezhetők.

Fontosnak tartjuk mind a tevékenységekben, mind az értékelésben a konkrét, egyéni képességek és sajátosságok figyelembevételét, az egyénnek önmagához mért fejlődését. Ezért az életpálya-építés kompetenciáihoz kapcsolódó követelményeket – a fejlesztés várható eredményei mellett – a tantervi leírásban témakörönként határoztuk meg.

A FEJLESZTÉS VÁRHATÓ EREDMÉNYEI

A program során gazdagodik és formálódik a tanuló énképe. Tapasztalatot szerez kommunikációs, együttműködési és szervezési készségeiről. Megismeri egyéni adottságait, készségeit, képességeit. Fejlődik kritikai gondolkodása.

Megismeri népünk kulturális örökségeit, hagyományait, a hagyományos mesterségeket, népszokásokat. Ismeri a természeti környezet változásait, képes lesz következtetéseket levonni megfigyelései alapján. Felismeri, hogy a jövő szempontjából kiemelt jelentősége van a környezetével harmóniában élő felnőtt létnek.

Képessé válik az önálló tanulásra, alkalmazza a számára leginkább eredményes tanulási módszereket, tanulási technikákat.

Fejlődik döntéshozatali, problémamegoldó képessége, alkalmazza a különböző konfliktusmegoldó technikákat.

Szokássá válnak az egészségmegőrzéshez szükséges cselekvések. Kialakulnak pozitív beállítódások, magatartások és szokások, erősödik a fogyatékkal élők iránti elfogadó magatartás. Ismeri az egészséget károsító és veszélyeztető tényezőket, a megelőzés és elkerülés lehetőségeit.

A különböző tevékenységek során széleskörű tapasztalatra és ismeretre tesz szert az egyes foglalkozásokkal kapcsolatban. A „hagyományos” szakmák mellett megismer több „különleges” foglalkozást.

Megismeri lakóhelye adottságait, lehetőségeit.

AZ ÉRTÉKELÉS ELVI ALAPJAI

Alapelveinknek megfelelően minden értékelésnek a gyermeki személyiség elfogadását tükrözve a pozitívumok figyelembevételével, az emocionálisan kedvező tartalmak, személyiségjegyek kiemelésével kell megtörténnie.

Az értékelés során kiemelt szerepet kap az önértékelés. A tanuló a modulok feldolgozása során saját magáról, a társaihoz és a feladathoz való viszonyulásairól kapott benyomásokat rögzítve folyamatosan megfigyeli és értékeli teljesítményét az egyes modulokhoz kapcsolódó portfóliós értékelés segítségével. Így képet kap a tanulási folyamat egyes lépései mellett képességeinek, attitűdjeinek változásairól, fejlődéséről.

Az önértékelést árnyalja, kiegészíti a társak értékelése, melynek során a tanuló értékeli társai munkáját, de őt is értékeli társai.

A pedagógus folyamatos szóbeli és írásbeli szöveges értékelést alkalmazva értékeli a tanuló munkáját, fejlődését a témakörönként meghatározott képességfejlesztési fókuszok mentén.

Mivel az életpálya-építés kompetencia fejlesztése során eszközként használjuk az egyes műveltségterületek által meghatározott tartalmakat, ismereteket, így azok elsajátítása az egyes tantárgyakon belül kerül értékelésre, az intézmény pedagógiai programjában meghatározottak szerint.

Az egyes szakaszok végén (bevezető, kezdő és alapozó) kompetenciaalapú mérésekkel mutatjuk ki a program hatékonyságát.

ÉVES ÓRASZÁM

Évfolyam/Műveltségi terület	1	2	3	4	5	6
Ember és társadalom	24	24	24	24	15	19
Ember a természetben	24	24	24	24	9	13
Földünk és környezetünk					10	6
Művészetek	24	24	24	24	22	22
Életvitel és gyakorlati ismeretek	24	24	24	24	8	8
Testnevelés és sport	20	20	20	20	18	18
Szabadon felhasználható óra					4	4
Összesen	116	116	116	116	86	90

1. ÉVFOLYAM

MŰVELTSÉGTERÜLETI KAPCSOLÓDÁSOK

Témakörök		Kapcsolódó műveltségterület	Javasolt	
			óra- szám	modul- szám
1.	ÖN- ÉS TÁRSISMERET	Ember és társadalom	6	3
		Ember a természetben	2	1
		Művészetek	2	1
		Testnevelés és sport	5	2
		Életvitel és gyakorlati ismeretek	1	1
2.	ÉLJÜK AZ ÉLETET! – MIN- DENNAPJAINK	Ember és társadalom	5	2
		Művészetek	2	2
		Testnevelés és sport	15	4
		Életvitel és gyakorlati ismeretek	1	1
3.	A TERMÉSZET: A MI VILÁ- GUNK – NÉPSZOKÁSOK	Ember és társadalom	3	3
		Művészetek	7	7
4.	A TERMÉSZET: A MI VILÁ- GUNK – HELYEM A TER- MÉSZETBEN	Ember a természetben	12	7
		Művészetek	9	9
		Életvitel és gyakorlati ismeretek	8	8
5.	EGÉSZSÉGES ÉLETMÓD	Ember a természetben	2	1
		Életvitel és gyakorlati ismeretek	1	1
6.	FOGLALKOZÁSOK – NÉPI MESTERSÉGEK	Ember és társadalom	5	1
		Ember a természetben	7	5
		Művészetek	4	2
		Életvitel és gyakorlati ismeretek	11	4
7.	HŐSÖK, PÉLDAKÉPEK, NAGY EGYÉNISÉGEK	Ember és társadalom	5	3
		Ember a természetben	1	1
8.	TANULÁSMÓDSZERTAN	Életvitel és gyakorlati ismeretek	2	1
Összesen:			116	70

TARTALOMVÁZLAT

1. TÉMAKÖR / FEJEZET	<i>Cím</i> <i>Ajánlott óraszám</i>	ÖN- ÉS TÁRSISMERET
KÉPESSÉGFEJLESZTÉSI FÓKUSZOK	<i>Tematikus fókusz</i>	<p style="text-align: center;">16</p> <ul style="list-style-type: none"> – Ember és társadalom: <ul style="list-style-type: none"> ○ Kritikai gondolkodás <ul style="list-style-type: none"> ▪ A cselekvés és annak következménye közötti kapcsolat felismerésének gyakorlása. Mindennapi élethelyzetek elbeszélése, eljátszása a különböző szereplők nézőpontjából. ○ A tartalom kulcselemei <ul style="list-style-type: none"> ▪ Megismerjék az iskolai élet legfontosabb szabályait, és megvitassák azok szerepét, jelentőségét. ○ Ismeretszerzés, tanulás <ul style="list-style-type: none"> ▪ Emberi magatartásformák és élethelyzetek megfigyelése. ○ A reflexiót irányító kérdések <ul style="list-style-type: none"> ▪ Legyen alkalmuk a tanulóknak arra, hogy választ keressenek olyan kérdésekre, mint a következők: Melyek a saját tulajdonságaim? Miben vagyok másokhoz hasonló? Miben különbözöm másoktól? Mire vagyok képes? Mire nem vagyok képes? Milyen szeretnék lenni? Miért van szükség szabályokra? – Ember a természetben <ul style="list-style-type: none"> ○ Tájékozódás az élő és élettelen természetről ○ Információ: Az információk átadásának egyszerű módjai, az érzékelés

		<p>sa, tükrözése. Állatmozgások és -hangok utánzása. Memória- és koncentrációfejlesztő játékok: mondókák, kiszámolók, találós kérdések, mozgásos és szöveges figyelemfejlesztő játékok.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Testnevelés és sport <ul style="list-style-type: none"> o Kúszások, mászások, statikus jellegű egyensúlygyakorlatok, egyéb természetes mozgások. o A tanultak beillesztése egyszerű testnevelési játékokba, sor- és váltóversenyekbe. o Egyszerű szabályokon alapuló fogójátékok. o A tanultak beillesztése egyszerű testnevelési játékokba, sor- és váltóversenyekbe. - Életvitel és gyakorlati ismeretek <ul style="list-style-type: none"> o A tevékenység és eredményének értékelése <p>Ismeret, megismerés: Az egyéni különbségek felismerése az igények megfogalmazásakor.</p>
	<i>Önmeghatározás</i>	<ul style="list-style-type: none"> - A reális énképhez minél közelebb álló éniideál kialakítása - Önbecsülés
	<i>Önbemutató</i>	<ul style="list-style-type: none"> - Kooperativitás
	<i>Stratégiaalkotás</i>	<ul style="list-style-type: none"> - Hatékony kommunikáció
	<i>Stratégia megvalósítása</i>	<ul style="list-style-type: none"> - Analízis - Lényegkiemelés - Rendszerezés
AJÁNLOTT TEVÉKENYSÉGEK		<ul style="list-style-type: none"> - Egymás nevének megtanulása – drámajátékok. - Saját név bemutatása: miért kapta, mit jelent? - Becenevek, ragadványnevek megismerése. - Névnapi megkeresése a naptárban. - A bemutatkozás gyakorlása különböző helyzetekben – szerepjátékok. - Ismerkedés egymással: mire vagy kíváncsi? - Személyes tárgy gazdájának megkeresése, beszélgetés, információszerzés, majd ezek megosztása a társakkal. - Külső tulajdonságok megfigyelése.

			<ul style="list-style-type: none"> – Személyleírás készítése. – Személyleírás alapján saját maguk és társaik felismerése. – Egymás felismerése hang alapján. – Csoportalkotások külső tulajdonságok és egyéb jellemzők alapján. – Pozitív, kedves gondolatok megfogalmazása egymásról. – Osztályabló-készítés egész alakos fényképekből. – Testrészek megfigyelése, a test mérése (kézről, lábról körvonalrajz), a társakéval történő összehasonlítás – drámajáték. – A test ritmusának (szívverés, légzés) megfigyelése, mérése; változásainak oka. Az érzékszervek szerepe fontossága (érzékterületek kizárás): látás, hallás, szaglás, ízlelés, tapintás. (szem, fül, orr, nyelv, bőr). – Érzékszerveink védelme – Kísérletek, megfigyelések kooperatívan – drámajátékok – Mire emlékszem rólad? – Páros beszélgetés során szerzett információk megosztása a társakkal. – Szituációs játékok: barátok egymás közt, testvérek, családtagok. 	
ISMERETEK, TANANYAGTARTALMAK			<ul style="list-style-type: none"> – Névhasználat, megszólítás. – Bemutatkozás. – Külső tulajdonságok. – Hasonlóságok, különbségek. – Az én testem. – Testrészeim, érzékszerveim. – Gyerek vagyok. Kapcsolataim a felnőttekkel (pedagógusok, rokonok) és a gyerekekkel (testvérek, barátok, társak). 	
MODULOK (A FEJEZET RÉSZEGYSÉGEI)	<i>Cím</i>	<i>Ajánlott óraszám</i>	1. Ki vagy te?	2 óra
			2. Milyen vagyok?	2 óra
			3. Milyen vagy?	2 óra
			4. Mit tudok?	2 óra
			5. Milyenek vagyunk?	2 óra
			6. Ezek vagyunk mi	2 óra
			7. Figyelünk egymásra	3 óra

		8. Én, te, mi	1 óra
ALTERNATÍV MEGOLDÁSOK (KÉPESSÉGFŐKUSZ-VÁLTÁS)	Kapcsolódó kereszttantervi modulok	„Itt látható a nagyhírű bűvész!” Kisebb? Nagyobb? „Hogyan játszunk?” "Tapintat és egyéb lelki finomságok" Mérünk Add tovább!	
	Más műveltségterületi kapcsolódási lehetőségek	Magyar nyelv és irodalom Matematika	
KÖVETELMÉNYEK		<ul style="list-style-type: none"> – A tanuló törekedjen arra, hogy a megismert külső tulajdonságok alapján minél realisabb képet alkosson önmagáról és társairól. – Ismerje fel és fogadja el az egyedi, megkülönböztető jegyeket. 	

2. TÉMAKÖR / FEJEZET	<i>Cím</i>	ÉLJÜK AZ ÉLETET! – MINDENNAPJAINK	
	<i>Ajánlott óraszám</i>	23	
KÉPESSÉGFEJLESZTÉSI FÓKUSZOK	<i>Tematikus fókusz</i>	<ul style="list-style-type: none"> – Ember és társadalom <ul style="list-style-type: none"> ○ Kritikai gondolkodás <ul style="list-style-type: none"> ▪ A cselekvés és annak következménye közötti kapcsolat felismerésének gyakorlása. ▪ Mindennapi élethelyzetek elbeszélése, eljátszása a különböző szereplők nézőpontjából. – A tartalom kulcselemei <ul style="list-style-type: none"> ○ Megismerjék az iskolai élet legfontosabb szabályait, és megvitassák azok szerepét, jelentőségét. ○ Megismerkedjenek néhány helyi hagyománnyal, néhány történettel a lakóhely múltjából, továbbá a környék, a lakóhely természeti értékeivel. – Művészetek–Vizuális nevelés <ul style="list-style-type: none"> ○ Közvetlen tapasztalás útján szerzett élmények feldolgozási képessége – motoros készségek 	

		<ul style="list-style-type: none"> ○ Vizuális jelek jelképek alkotó használata. ○ Alkotóképességek ○ Átélt, elképzelt vagy hallott esemény vizuális megjelenítése. ○ Élmények, elképzelt vagy valós események megfogalmazása. <ul style="list-style-type: none"> – Életvitel és gyakorlati ismeretek <ul style="list-style-type: none"> ○ A munka és a technika szükségessége, jelentősége és szerepe az emberi életben, haszna és veszélyei: a fenntartható fejlődés gondolata ○ A mesterséges környezet: Érdeklődés a közvetlen mesterséges környezet (a lakás, az iskolai és a lakókörnyezet) iránt, arról szóló tapasztalatszerzés. ○ Szabálykövető magatartás a közvetlen mesterséges környezetben. – Testnevelés és sport <ul style="list-style-type: none"> ○ Egyszerű koreografált játékok, gyermek-, népi játékok, táncok, gyermekmondókákra, gyermekdalokra koreografált mozgássorok.
	<i>Önmeghatározás</i>	<ul style="list-style-type: none"> – Normakövetés, normatudas magatartás: – Törvények és szabályok betartása – A társadalmilag elfogadott magatartási normák betartása csoporton belül – Önkontroll – Önmotiválás
	<i>Önbemutató</i>	<ul style="list-style-type: none"> – Kötelezettségvállalás – Szerepvállalás
	<i>Stratégiaalkotás</i>	<ul style="list-style-type: none"> – Céltudatosság, pontosság, időérzék
	<i>Stratégia megvalósítása</i>	<ul style="list-style-type: none"> – Információ/tapasztalat szerzés, megosztás
AJÁNLOTT TEVÉKENYSÉGEK		<ul style="list-style-type: none"> – Ismerkedés az iskola épületével, helyiségeivel, dolgozóival. – Iskolai helyiségek használatához kapcsolódó szabályok megbeszélése. – Az óvoda és az iskolai élet összehasonlítása. Azonosságok, különbségek keresése. (Méret, rendeltetés, napi beosztás stb.) – A tanórak rendje – rajzos órarend készítése. – Az iskolásléttel kapcsolatos kötelességek, feladatok: tanulás, házi feladat, rend a padban, a táskában, a tanulás feltételeinek megteremtése. – Felelősök választása, felelősi feladatok ellátása. – A tanterem otthonossá tétele, dekoráció készítése

			<ul style="list-style-type: none"> – Beilleszkedés az iskola életébe: a hagyományok segítségével, azok továbbvitelével a közösség tagjaivá válunk. – A hagyományok közösségteremtő és közösségépítő szerepének megélése az aktív részvétel, felkészülés során. – Ismerkedés népi gyermekjátékokkal: a közös játék szabályainak megismerése. – A játékban előforduló hagyományos népi mesterségek megismerése. – A népi életforma jellegzetességeinek megismerése a játékokon keresztül is – Mikor, hol, kik játszották. 	
ISMERETEK, TANANYAGTARTALMAK			<ul style="list-style-type: none"> – Ismerkedés az iskolával. – Az iskolai élet szabályai. – Az iskola és az otthon összehasonlítása (hely, idő, szereplők, tevékenységek). – Az iskola helyiségei, használatuk és ahhoz kapcsolódó szabályok. – Az iskola és az óvoda összehasonlítása. – Az intézmény saját hagyományai (ünnepi ruházat, ünnepek, versenyek, tábor, testvérosztály stb.). – Énekes gyermekjátékok: – Fogyó-, gyarapodójátékok (Festékes) – Vonulós, kapuzós játékok:(Új a csizmám, Egy kis várat) 	
MODULOK (A FEJEZET RÉSZEGYSÉGEI)	<i>Cím</i>	<i>Ajánlott óraszám</i>	1. Iskolakezdés 1.	3 óra
			2. Iskolakezdés 2.	1 óra
			3. Iskolakezdés 3.	1 óra
			4. Az iskola hagyományai 1.	2 óra
			5. Az iskola hagyományai 2.	1 óra
			6. Kis utcában süt a nap	3 óra
			7. Egyszer egy időben	4 óra
			8. Tavaszvárás	4 óra
			9. Most viszik, most viszik Uborkáné lányát	4 óra
ALTERNATÍV MEGOLDÁSOK (KÉPESSÉGFŐKUSZ-VÁLTÁS)	Kapcsolódó kereszttantervi modulok	<p>Iskolai eszközök</p> <p>Kezdődik az iskola...</p> <p>Merre menjek?</p> <p>Irány iskolába!</p>		

		Gépjáték Süssünk, süssünk...
	Más műveltségterületi kapcsolódási lehetőségek	Magyar nyelv és irodalom Matematika
KÖVETELMÉNYEK		– A tanuló törekedjen az iskolai élet törvényeinek és szabályainak megismerésére, betartására. Érdeklődésének megfelelően vegyen részt a játékokban.

3. TÉMAKÖR / FEJEZET	<i>Cím</i>	A TERMÉSZET: A MI VILÁGUNK – NÉPSZOKÁSOK
	<i>Ajánlott óraszám</i>	10
KÉPESSÉGFEJLESZTÉSI FÓKUSZOK	<i>Tematikus fókusz</i>	<ul style="list-style-type: none"> – Ember és társadalom <ul style="list-style-type: none"> ○ Térben-időben való tájékozódás <ul style="list-style-type: none"> ▪ Időmeghatározó kifejezések használata: amikor kicsi (óvodás stb.) voltam, amikor szüleim gyerekek (fiatalok stb.) voltak, amikor nagyszüleim gyerekek stb. voltak, amikor karddal harcoltak stb., nagyon régen. ▪ Viszonyítások gyakorlása: előbb, később, ugyanakkor, most, régebben, nagyon régen. ▪ Események, jelenségek, tárgyak, személyek stb. időrendbe állítása. ○ A tartalom kulcselemei <ul style="list-style-type: none"> ▪ Megismerjék az iskolai élet legfontosabb szabályait, és megvitassák azok szerepét, jelentőségét.

- Művészetek–Vizuális nevelés
  - Közvetlen tapasztalás útján szerzett élmények feldolgozási képessége – motoros készségek
    - Műalkotások, természeti látványok megfigyelése, leírása, esztétikai minőségeinek jellemzése

		<ul style="list-style-type: none"> ▪ Népszokások megismertetése, dramatizált előadása akár bábos megjelenítéssel vagy mozgással, tánccal is. ▪ Felkészítés az ünnepekre a hangszerrel tanuló diákok bevonásával is.
	<i>Önmeghatározás</i>	<ul style="list-style-type: none"> – A belső igények felismerése és megfogalmazása – Önmotiválás
	<i>Önbemutató</i>	<ul style="list-style-type: none"> – A társadalmilag elfogadott magatartási normák betartása csoporton belül – Szerepvállalás
	<i>Stratégiaalkotás</i>	<ul style="list-style-type: none"> – Információszerzés – Információfeldolgozás – Eszközhasználat
	<i>Stratégia megvalósítása</i>	<ul style="list-style-type: none"> – Lényegkiemelés – Ok-okozati összefüggés – Rendszerezés
AJÁNLOTT TEVÉKENYSÉGEK		<ul style="list-style-type: none"> – Az ünneppel kapcsolatos ismeretek felelevenítése, rendszerezése feladatlap segítségével – kooperatív tevékenység. – Karácsonyi dalok tanulása egybekötve valamilyen manuális tevékenységgel: mézeskalácssütés; ablak és bútordíszek, ill. ajándékkészítés. – A betlehemezés mint népszokás – dramatikus játék. – Ismeretek rendszerezése az egyik legősibb népszokásunkról képek, prospektusok segítségével: gyűjtőmunka. – A farsangi bál előkészületei: dekoráció, jelmez és kisébáb készítése, dalok tanulása. – Az ünneppel kapcsolatos ismeretek felelevenítése, rendszerezése feladatlap segítségével – kooperatív tevékenység. – Húsvéti dekoráció és a népszokás „kellékei”-nek elkészítése: piros és/vagy hímestojás, tojástartó, tojásfa stb. – Locsoló versek, dalok – dramatikus játék.
ISMERETEK, TANANYAGTARTALMAK		<ul style="list-style-type: none"> – Az ünnep eredete, jelentése. – Készülődés, karácsonyi díszek, szimbólumok készítése. – Betlehemezés. – A népszokás jelentése.

			<ul style="list-style-type: none"> – Ünnepi készülődés. – Télűzés. – Az ünnep eredete, jelentése. – Húsvéti népszokás: locsolás, tojásfestés. 	
MODULOK (A FEJEZET RÉSZEGYSÉGEI)	<i>Cím</i>	<i>Ajánlott óraszám</i>	1. A karácsonyi ismeretek rendszerezése	1 óra
			2. Karácsonyi előkészületek	1 óra
			3. „Gyere be, karácsony!”	1 óra
			4. Ó, gyönyörű szép, titokzatos éj!	1 óra
			5. A farsanggal kapcsolatos ismeretek rendszerezése	1 óra
			6. Találd ki, hogy ki vagyok!	1 óra
			7. Itt a farsang, áll a bál!	1 óra
			8. Tapsiék meglepetése	1 óra
			9. Húsvéti meglepetések készítése	1 óra
			10. Ma van húsvét napja!	1 óra
ALTERNATÍV MEGOLDÁSOK (KÉPESSÉGFOKUSZ-VÁLTÁS)	Kapcsolódó keresztantantervi modulok		Egyre növekszik... Diszítünk! Az történt, hogy... Hol a tojás, piros tojás? Szabad-e locsolni?	
	Más műveltségterületi kapcsolódási lehetőségek		Magyar nyelv és irodalom Matematika	
KÖVETELMÉNYEK			– A tanuló ismerkedjen az ünnepi szokásokkal. Érdeklődésének megfelelően vegyen részt a tanult népszokásokhoz kapcsolódó játékokban.	

4. TÉMAKÖR / FEJEZET	<i>Cím</i>	A TERMÉSZET: A MI VILÁGUNK – HELYEM A TERMÉSZETBEN
	<i>Ajánlott óraszám</i>	29
KÉPESSÉGFEJLESZTÉSI FÓKUSZOK	<i>Tematikus fókusz</i>	<ul style="list-style-type: none"> – Ember a természetben <ul style="list-style-type: none"> ○ Tájékozódás a tudomány–technika–társadalom kölcsönhatásáról, a természettudományról, a tudomány és a tudományos megismerés természetéről <ul style="list-style-type: none"> ▪ Annak fokozatos belátása, hogy az emberi tevékenység és ma-

	<p>ga az ember a természeti folyamatok szerves része.</p> <ul style="list-style-type: none"> ○ Természettudományos megismerés <ul style="list-style-type: none"> ▪ A természeti és technikai tárgyakkal, jelenségekkel összefüggő elképzelések megfogalmazása, az ezekkel kapcsolatos megbeszélésekben való részvétel. ○ Tájékozódás az élő és élettelen természetről <ul style="list-style-type: none"> ▪ Ismerkedés a természet könnyen megfigyelhető ciklusaiival. Ezek megfigyelése, az eredmények rögzítése. <p>– Művészetek–Vizuális nevelés</p> <ul style="list-style-type: none"> ○ Közvetlen tapasztalás útján szerzett élmények feldolgozási képessége, motoros készségek <ul style="list-style-type: none"> ▪ Műalkotások, természeti látványok megfigyelése, leírása, esztétikai minőségeinek jellemzése. ○ Ismeretszerzési képességek – tanulási képességek – térbeli tájékozódás <ul style="list-style-type: none"> ▪ Vizuális jelek jelképek alkotó használata. ○ Képek, látványok, események leírása, leírás alapján kép készítése. <p>– Művészetek–Ének-zene</p> <ul style="list-style-type: none"> ○ Interpretáció <ul style="list-style-type: none"> ▪ A dalok élményekből kiinduló, szövegtartalmat kifejező megszólaltatása, az éneklési öröm felkeltése. Népzenei dalanyag tanítása többnyire hallás után. ○ Zenehallgatás <ul style="list-style-type: none"> ▪ Életkornak megfelelő, zenetörténeti korokból válogatott népzenei és műzenei szemelvények bemutatása. <p>– Életvitel és gyakorlati ismeretek</p> <ul style="list-style-type: none"> ○ A munka és a technika szükségessége, jelentősége és szerepe az emberi életben, haszna és veszélyei: a fenntartható fejlődés gondolata <ul style="list-style-type: none"> ▪ Az ember, a társadalom, a természet és a technika kapcsolatrendszere: Az ember, a technika és a természeti környezet kapcsolatának megérzése, a tevékenység felfedezése konkrét példákban.
--	--

	<i>Önmeghatározás</i>	<ul style="list-style-type: none"> – Az egyes tettek következményeinek belátása – Önkontroll – Kooperativitás
	<i>Önbemutató</i>	<ul style="list-style-type: none"> – Kötelezettségvállalás
	<i>Stratégiaalkotás</i>	<ul style="list-style-type: none"> – Eszközhasználat
	<i>Stratégia megvalósítása</i>	<ul style="list-style-type: none"> – Információszerzés – Információfeldolgozás – Analízis – Lényegkiemelés – Ok-okozati összefüggés – Rendszerezés – Problémamegoldás
AJÁNLOTT TEVÉKENYSÉGEK		<ul style="list-style-type: none"> – Kirándulás falusi gazdaságba, farmra. – A háziállatok megfigyelése. – Élőhelyük megismerése. – Tapasztalatszerzés gondozásukról: etetés, itatás, tisztántartás. – Az ismeretek rendszerezése, rögzítése feladatlappal. – Pásztornapóra készítése. – Lehetőség szerint megnézni egy konyhakertet, vagy látogatást tenni piacon. – Tapasztalatszerzés, ismerkedés a kerti munkákkal, eszközökkel. – Az ismeretek rendszerezése feladatlappal segítségével. – Növények csoportosítása évszakoknak megfelelően. – Ültetés (csíráztatás), növénygondozás (locsolás, hőmérséklet). – A növények fejlődésének megfigyelése. – Zöldség- és gyümölcssaláta készítése közösen. – Élelmiszerek, használati tárgyak válogatása aszerint, hogy miből készültek. – Tabló készítése: miből mi lesz. – Beszélgetéssel annak tudatosítása, hogy nem lehet a végtelenségig kihasználni a természetet. – Az évszakok által meghatározott életritmus felismerése, jellemzőinek kiemelése.

			<ul style="list-style-type: none"> – Gyűjtőmunka, tablókészítés. – Az évszaknak és az alkalomnak megfelelő, helyes öltözködés kialakítása öltöztető babával, szituációs játékokkal. – Ruhadarabok válogatása különböző szempontok szerint. 	
ISMERETEK, TANANYAGTARTALMAK			<ul style="list-style-type: none"> – A háziállatok. Élőhelyük, gondozásuk. – Az állatokkal szembeni felelősség hangsúlyozása. – A konyhakert növényei. Ültetésük, gondozásuk, felhasználásuk. – Az időjárás befolyása a növénytermesztésre. – Az ember által termesztett növények és az ember által tartott, tenyésztett állatok. – Miből mi lesz? – Az évszakok által meghatározott életritmus: munkák (vetés, aratás) és ünnepek (karácsony, farsang, húsvét). – Az időjárásnak (évszaknak) és az alkalomnak megfelelő öltözködés. 	
MODULOK (A FEJEZET RÉSZEGYSÉGEI)	<i>Cím</i>	<i>Ajánlott óraszám</i>	Látogatóban a háziállatoknál	5 óra
			Ismérem, megalkotom	1 óra
			"Falusi hangverseny"	1 óra
			Levél a farmról	1 óra
			Mi terem a kertben?	3 óra
			Ültetünk, figyelünk	5 óra
			Gyümölcsöstál, zöldségstál	1 óra
			Összefoglalás	1 óra
			Salátakészítés	1 óra
			A háziállatok haszna	5 óra
			Melyik boltban mi kapható?	1 óra
			A kerti növények haszna	1 óra
			Tegyük szebbé környezetünket!	1 óra
			Ősz	1 óra
			Ősz–Tél	1 óra
			Szép forgó esztendő!	1 óra
			Tél	1 óra
Tavaszi	1 óra			

		Tavaszi–Nyári	1 óra
		Szép forgó esztendő2.	1 óra
		Nyári	1 óra
		Öltözködés	1 óra
ALTERNATÍV MEGOLDÁSOK (KÉPESSÉGFÓKUSZ-VÁLTÁS)	Kapcsolódó keresztantantéri modulok	Mondatalkotás Légy szemfüles! Bújócska a baromfiudvarban Adjunk nevet! Mérünk Mit kell tennem, ha...?	
	Más műveltségterületi kapcsolódási lehetőségek	Magyar nyelv és irodalom Matematika	
KÖVETELMÉNYEK		<ul style="list-style-type: none"> – A tanuló életkorának és képességeinek megfelelő szinten szerezzen ismereteket az élő természet és az ember kapcsolatáról. – Érdeklődésének megfelelően vegyen részt az ezzel kapcsolatos tevékenységekben. 	

5. TÉMAKÖR / FEJEZET	<i>Cím</i>	EGÉSZSÉGES ÉLETMÓD
	<i>Ajánlott óraszám</i>	3
KÉPESSÉGFEJLESZTÉSI FÓKUSZOK	<i>Tematikus fókusz</i>	<ul style="list-style-type: none"> – Ember a természetben <ul style="list-style-type: none"> ○ Tájékozódás az élő és élettelen természetről <ul style="list-style-type: none"> ▪ Az ember egészsége: Törekvés a szervezet számára szükséges táplálékok ismeretére alapozott, megfelelő táplálkozási szokások kialakítására. Annak felismerése, hogy a környezet állapota az ember egészségére is hatással van. Az egészséges életkörülmények igénylése.

- Életvitel és gyakorlati ismeretek
  - A munka és a technika szükségessége, jelentősége és szerepe az emberi életben, haszna és veszélyei: a fenntartható fejlődés gondolata
    - A mesterséges környezet: Szabálykövető magatartás a közvetlen mesterséges környezetben

		<ul style="list-style-type: none"> ▪ Szervezőképesség: A munkafolyamat irányított, majd önálló szervezése. A biztonság élménye a munkaszervezésben. ▪ Munkavégzési és tanulási szokások ▪ Rend, tisztaság, szabálykövetés, időbeosztás: Gyermekbalesetek okai, forrásai, megelőzésük. Jó testtartás. Elővigyázatosság az anyagalakításban. A munkahely rendje, tisztasága. 		
	<i>Önmeghatározás</i>	<ul style="list-style-type: none"> – A belső igények felismerése és megfogalmazása – Az egyes tettek következményeinek belátása, a társak igényeinek, problémáinak figyelembe vétele – A társadalmilag elfogadott magatartási normák betartása – Önkontroll 		
	<i>Önbemutató</i>	– Szerepvállalás		
	<i>Stratégiaalkotás</i>	– Információszerzés		
	<i>Stratégia megvalósítása</i>	<ul style="list-style-type: none"> – Lényegkiemelés – Ok-okozati összefüggés 		
AJÁNLOTT TEVÉKENYSÉGEK		<ul style="list-style-type: none"> – A helyes táplálkozási szokások megismerése: napi étrend összeállítása. – Az egészséges napi étkezés körülményeinek megteremtése otthon és az iskolában. Terítés. – Mikor, hogyan, mivel tisztálkodunk. A tisztálkodás eszközeinek csoportosítása, tárolásuk, tisztántartásuk, használatuk. Kiemelten az étkezések előtti, a mosdóhasználat utáni kézmosás és a fogápolás fontossága. A fogmosás helyes technikájának megtanulása, gyakorlása. Öltözködés és tisztálkodás sportoláskor. – Az otthoni balesetek okai, saját balesetek elmondása alapján. Hogyan kerülhettük volna el? A megelőzés megfogalmazása. Szituációs játékok. – Az iskolai veszélyeztető tényezők megismerése, a megelőzés. 		
ISMERETEK, TANANYAGTARTALMAK		<ul style="list-style-type: none"> – A megfelelő (változatos és rendszeres) táplálkozás fontossága. – Személyes higiéné, a napi, rendszeres tisztálkodás fontossága, helyes tisztálkodási szokások. – Az otthon és az iskolában előforduló gyermekbalesetek leggyakoribb okai, megelőzésük. 		
MODULOK (A FEJEZET)	<i>Cím</i>	<i>Ajánlott óra-</i>	Táplálkozzunk egészségesen!	2 óra

RÉSZEGYSÉGEI)	<i>szám</i>	A balesetek megelőzése	1 óra
ALTERNATÍV MEGOLDÁSOK (KÉPESSÉGFŐKUSZ-VÁLTÁS)	Kapcsolódó kereszttantervi modulok	Vigyázz! Te hogy jelölnéd?	
	Más műveltségterületi kapcsolódási lehetőségek	Magyar nyelv és irodalom Matematika	
KÖVETELMÉNYEK		<ul style="list-style-type: none"> – A tanuló törekedjen az étkezési és tisztálkodási normák betartására. – Ismerje meg közvetlen környezete veszélyeztető tényezőit. 	

6. TÉMAKÖR / FEJEZET	<i>Cím</i>	FOGLALKOZÁSOK – NÉPI MESTERSÉGEK	
	<i>Ajánlott óraszám</i>	27	
KÉPESSÉGFEJLESZTÉSI FÓKUSZOK	<i>Tematikus fókusz</i>	<ul style="list-style-type: none"> – Ember és társadalom <ul style="list-style-type: none"> ○ Ismeretszerzés, tanulás <ul style="list-style-type: none"> ▪ Emberi magatartásformák és élethelyzetek megfigyelése. ○ A tartalom kulcselemei <ul style="list-style-type: none"> ▪ Megismerkedjenek néhány magyar, nemzeti és etnikai kisebbségi népszokással, a hagyományos mesterségekkel. – Ember a természetben <ul style="list-style-type: none"> ○ Rendszer: A szó használata nélkül konkrét rendszerek konkrét elemzése. (Miből áll? Milyen kapcsolatban vannak az elemek? Hogyan működik? Mi történik a rendszerrel? stb.) ○ Tájékozódás az élő és élettelen természetről <ul style="list-style-type: none"> ▪ Anyagok a technikában és a hétköznapi életben: Használati tárgyak anyagainak felismerése, egyszerűbb anyagok technikai formálása, használati tárgyak készítése. – Művészetek–Ének-zene <ul style="list-style-type: none"> ○ Interpretáció <ul style="list-style-type: none"> ▪ A dalok élményekből kiinduló, szövegtartalmat kifejező meg 	

	<ul style="list-style-type: none"> dás <ul style="list-style-type: none"> ▪ Különböző tárgyak külső jegyeinek összehasonlítása. ▪ Tárgyak, műalkotások csoportosítása különböző szempontok alapján. ▪ Vizuális jelek, jelképek alkotó használata. – Életvitel és gyakorlati ismeretek <ul style="list-style-type: none"> ○ Problémafelismerés <ul style="list-style-type: none"> ▪ A technikai probléma megfogalmazása: Technikai problémák és szakmák bemutatása. ○ Tervezés <ul style="list-style-type: none"> ▪ A terv, elképzelés értékelése, megfeleltetése az igénynek és a lehetőségeknek: A terv funkcionális és formai megfelelésének megállapítása. A választott anyag, szerkezet, eljárás helyességének megérzése, megítélése. A terv előfordulása a közvetlen és a munkakörnyezetben. ○ Konstruálás, kivitelezés (tárgyak, modellek, szerkezetek és agrotechnikai eljárások, háztartás- és egészségügyi megoldások) ○ A tevékenység és eredményének értékelése ○ Munkavégzési és tanulási szokások
<i>Önmeghatározás</i>	<ul style="list-style-type: none"> – A reális énképhez minél közelebb álló éniideál kialakítása – Önbecsülés – Önkontroll – Önmotiválás
<i>Önbemutató</i>	<ul style="list-style-type: none"> – Kötelezettségvállalás
<i>Stratégiaalkotás</i>	<ul style="list-style-type: none"> – Eszközhasználat
<i>Stratégia megvalósítása</i>	<ul style="list-style-type: none"> – Információszerzés – Információfeldolgozás – Analízis – Lényegkiemelés – Rendszerezés – Problémamegoldás

<p>AJÁNLOTT TEVÉKENYSÉGEK</p>	<ul style="list-style-type: none"> – Látogatás múzeumba, skanzenba, faluházba vagy tanyára. – Általános betekintés a népi életmódba, fókuszálva a kiemelt mesterségekre, foglalkozásokra. – Eszközök megfigyelése, összehasonlítása a ma használatosakkal. – Ezen ismeretek rendszerezése feladatlap segítségével. – Gyakorlati tapasztalatszerzés a gyapjú, a filc tulajdonságairól (nedvszívóképesség, tapadás, alakítás), felhasználási lehetőségeiről. – Nemezlabda készítése. – Öltöztetőbaba készítése. – Ruhák tervezése, kivitelezése népművészetből vett példák alapján. – Gyakorlati tapasztalatszerzés (tépés, nyírás, csomózás, teherbíró-képesség stb.) a fonal tulajdonságairól, felhasználási lehetőségeiről. – Ismerkedés a szövőkerettel, annak alkalmazásával. – Kisszőnyeg szövése. – Hármasonfonás. – Ékszerkészítés (karkötő, nyaklánc). – Gyakorlati tapasztalatszerzés a fa tulajdonságairól (hajlíthatóság, törhetőség, rugalmasság, rugalmatlanság, keménység), felhasználási lehetőségeiről. – Karámkészítés vesszőből (hurkapálcikából).
<p>ISMERETEK, TANANYAGTARTALMAK</p>	<ul style="list-style-type: none"> – A népi életforma. Ismerkedés a népi mesterségekkel (szövés-fonás, famegmunkálás, nemezelés). – Egyéni viszonyulás a megismert mesterségekhez. – Tapasztalatszerzés a fent említett mesterségekhez szükséges anyagokról, eszközökről. – A gyapjú tulajdonságai, felhasználása. – A filc. Népi motívumok. – Népviselet, népi motívumok. – Papír és/vagy filc. – A fonal tulajdonságai, felhasználási lehetőségei. – A fonás mint az anyag teherbíró képességét befolyásoló technika. – A fa tulajdonságai, felhasználási lehetőségei.

MODULOK (A FEJEZET RÉSZEGYSÉGEI)	Cím	Ajánlott óraszám	Ismerkedés a népi életformával 1.	5 óra
			Ismerkedés a népi életformával 2.	2 óra
			Ismerkedés a népi életformával 3.	2 óra
			Nemezelés 1.	1 óra
			Nemezelés 2.	3 óra
			Ruhakészítés, díszítés 1.	1 óra
			Ruhakészítés, díszítés 2.	2 óra
			Ruhakészítés, díszítés 3.	2 óra
			Szövés-fonás 1.	1 óra
			Szövés-fonás 2.	3 óra
			Famegmunkálás 1.	2 óra
			Famegmunkálás 2.	3 óra
ALTERNATÍV MEGOLDÁSOK (KÉPESSÉGFOKUSZ-VÁLTÁS)	Kapcsolódó kereszttantervi modulok		Liba pék Szólások, közmondások Érzed? „Pusztán születtem” „Szél fújja pántlikámat...” Díszítő motívumok Szőnyegvásár A vakond nadrágja	
	Más műveltségterületi kapcsolódási lehetőségek		Magyar nyelv és irodalom Matematika	
KÖVETELMÉNYEK			– A tanuló szerezzon ismereteket a népi életformával kapcsolatban. – Életkorának és érdeklődésének, valamint képességeinek megfelelően vegyen részt a munkavégzésben.	

7. TÉMAKÖR / FEJEZET	Cím	HŐSÖK, PÉLDAKÉPEK, NAGY EGYÉNISÉGEK
	Ajánlott óraszám	6
KÉPESSÉGFEJLESZTÉSI FÓKUSZOK	Tematikus fókusz	– Ember a természetben ○ Tájékozódás az élő és élettelen természetről ▪ A tér: Térérzet tudatosítása, tájékozódás a térben

	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Idő és mozgás: Ismerkedés a természet könnyen megfigyelhető ciklusaival. Tájékozódás a mindennapok időviszonyaiban. ▪ Evolúciós szemlélet: A születéssel, az egyedfejlődéssel és az öröklődéssel kapcsolatos gyermeki elképzelések felszínre hozása, összehasonlítása, más, köztük a tudományos nézetekkel való összevetése (természetesen csak a gyerekek létező, előzetes tudásával feldolgozható témákban).
	<ul style="list-style-type: none"> – Ember és társadalom <ul style="list-style-type: none"> ○ Kritikai gondolkodás <ul style="list-style-type: none"> ▪ Mindennapi élethelyzetek elbeszélése, eljátszása a különböző szereplők nézőpontjából. ○ A tartalom kulcselemei <ul style="list-style-type: none"> ▪ Kommunikációt folytassanak olyan kérdésekről, mint a külső és belső jellemvonások, a jó és rossz tulajdonságok, a rokonság, a barátság, a rászorulóknak segítése.
<i>Önmeghatározás</i>	<ul style="list-style-type: none"> – A belső igények felismerése és megfogalmazása – Az egyes tettek következményeinek belátása, a társak igényeinek, problémáinak figyelembe vétele – A reális énképhez minél közelebb álló éniideál kialakítása – Önbecsülés
<i>Önbemutató</i>	<ul style="list-style-type: none"> – Szerepvállalás – Kooperativitás – Egyéni arculatformálás
<i>Stratégiaalkotás</i>	<ul style="list-style-type: none"> – Hatékony kommunikáció
<i>Stratégia megvalósítása</i>	<ul style="list-style-type: none"> – Információszerzés – Információfeldolgozás – Analízis – Lényegkiemelés – Ok-okozati összefüggés – Rendszerezés – Problémamegoldás

AJÁNLOTT TEVÉKENYSÉGEK			<ul style="list-style-type: none"> – Természetfilmekből vett részletek megtekintése, újságcikkek, képek gyűjtése az állatvilág „családi” életéből. – A tér és idő jelentősége a kicsinyekről való gondoskodásban. – Saját élmények feldolgozása elbeszélés, rajz, fényképek segítségével. – Emlékezetes pillanatok, események felelevenítése az anyával, az apával. – Beszélgetés, rajz készítése. – Fényképekből családi tabló készítése. – Szerepjátékok: szülőszerepek. – Bensőséges pillanatok, események felelevenítése a nagyszülővel. – Szerepjátékok: nagyszülő-szerepek. – Generációs különbségek megjelenítése dramatizálással. 	
ISMERETEK, TANANYAGTARTALMAK			<ul style="list-style-type: none"> – A szülő szerepe az állatvilágban: védelem, gondoskodás, felkészítés a „felnőtt” létre. – A kisgyermek elsődleges mintái: anya, apa. – Hagyományos szerepek a családban. – A gyermek-szülő kapcsolat meghatározó tényezői, érzelmi elemei. – A nagyszülők szerepe a családban. – A háromgenerációs kapcsolati háló. 	
MODULOK (A FEJEZET RÉSZEGYSÉGEI)	<i>Cím</i>	<i>Ajánlott óra-szám</i>	Szülők és kicsinyeik az állatvilágban	1 óra
			Az én anyukám	2 óra
			Az én apukám.	2 óra
			Az én nagyszüleim	1 óra
ALTERNATÍV MEGOLDÁSOK (KÉPESSÉGFOKUSZ-VÁLTÁS)	Kapcsolódó kereszttantervi modulok			
	Más műveltségterületi kapcsolódási lehetőségek	Magyar nyelv és irodalom		
KÖVETELMÉNYEK			<ul style="list-style-type: none"> – A tanuló ismerje fel a szülő-gyerek kapcsolat lényegi elemeit mindennapi élethelyzetekből vett példák alapján. 	

8. TÉMAKÖR / FEJEZET	<i>Cím</i>	TANULÁSMÓDSZERTAN
	<i>Ajánlott óraszám</i>	2

KÉPESSÉGFEJLESZTÉSI FÓKUSZOK	<i>Tematikus fókusz</i>	<ul style="list-style-type: none"> – Életvitel és gyakorlati ismeretek <ul style="list-style-type: none"> ○ Munkavégzési és tanulási szokások <ul style="list-style-type: none"> ▪ Rend, tisztaság, szabálykövetés, időbeosztás: A munkahely rendje, tisztasága. Az érdeklődés mint az időt meghatározó tényező. ▪ Megfigyelés, vizsgálat: A tapasztalat mint egyéni élmény megfogalmazása ▪ Technológiai rend, térszemlélet: A műveleti és téri rend betartása a munka során. Gazdálkodás, környezettudatos magatartás: Gazdálkodás a munkával és az idővel. A személyes ráfordítás jelentősége. ▪ Eszközhasználat, munkaszervezés: Jó testtartás. Felkészülés a munkafolyamatra, különös tekintettel az egyéni tulajdonságok minőségére.
	<i>Önmeghatározás</i>	<ul style="list-style-type: none"> – A reális énképhez minél közelebb álló énídeál kialakítása – Önkontroll – Önmotiválás
	<i>Önbemutató</i>	<ul style="list-style-type: none"> – Kötelezettségvállalás – Egyéni arculatformálás
	<i>Stratégiaalkotás</i>	<ul style="list-style-type: none"> – Eszközhasználat – Hatékony kommunikáció
	<i>Stratégia megvalósítása</i>	<ul style="list-style-type: none"> – Analízis – Lényegkiemelés – Ok-okozati összefüggés – Rendszerezés
AJÁNLOTT TEVÉKENYSÉGEK	<ul style="list-style-type: none"> – A tanulás feltételeinek megismerése, belátása szituációs játékokban. – Tapasztalatszerzés az idő múlásáról játékos gyakorlatokban. – Játékos feladatok az egyéni képességek feltérképezésére. 	
ISMERETEK, TANANYAGTARTALMAK	<ul style="list-style-type: none"> – A tanulás külső körülményei (rend, fény, tisztaság, csend). – Időbeosztás. – Előkészületek, taneszközök használata. 	

			<ul style="list-style-type: none"> – Segítség igénybevétele. – Megismerő-képességek: figyelem, emlékezet. 	
MODULOK (A FEJEZET RÉSZEGYSÉGEI)	<i>Cím</i>	<i>Ajánlott óra-szám</i>	Tanulási szokások	2 óra
ALTERNATÍV MEGOLDÁSOK (KÉPESSÉGFŐKUSZ-VÁLTÁS)	Kapcsolódó kereszttantervi modulok		A lyukas zokni Este jó...	
	Más műveltségterületi kapcsolódási lehetőségek		Matematika Magyar nyelv és irodalom	
KÖVETELMÉNYEK			– A tanuló ismerje fel a külső körülmények szerepét a tanulási tevékenységben.	

2. ÉVFOLYAM

MŰVELTSÉGTERÜLETI KAPCSOLÓDÁSOK

Témakörök		Kapcsolódó műveltségterület	Javasolt	
			óra- szám	modul szám
1.	ÖN- ÉS TÁRSISMERET	Ember és társadalom	7	2
		Testnevelés és sport	10	2
2.	ÉLJÜK AZ ÉLETET! – MIN- DENNAPJAINK	Ember és társadalom	7	3
		Művészetek	7	3
		Testnevelés és sport	10	4
		Életvitel és gyakorlati ismeretek	1	1
3.	A TERMÉSZET: A MI VILÁ- GUNK – NÉPSZOKÁSOK	Ember és társadalom	8	4
		Ember a természetben	4	4
		Művészetek	12	4
		Életvitel és gyakorlati ismeretek	8	4
4.	A TERMÉSZET: A MI VILÁ- GUNK – HELYEM A TER- MÉSZETBEN	Ember és társadalom	12	7
		Művészetek–vizuális nevelés	5	4
5.	EGÉSZSÉGES ÉLETMÓD	Ember a természetben	5	2
6.	FOGLALKOZÁSOK – NÉPI MESTERSÉGEK	Ember a természetben	3	3
		Életvitel és gyakorlati ismeretek	13	5
7.	HŐSÖK, PÉLDAKÉPEK, NAGY EGYÉNISÉGEK	Ember és társadalom	2	1
8.	TANULÁSMÓDSZERTAN	Életvitel és gyakorlati ismeretek	2	1
Összesen:			116	54

TARTALOMVÁZLAT

1. TÉMAKÖR / FEJEZET	<i>Cím</i>	ÖN-ÉS TÁRISMERET
	<i>Ajánlott óraszám</i>	17 óra
KÉPESSÉGFEJLESZTÉSI FÓKUSZOK	<i>Tematikus fókusz</i>	<ul style="list-style-type: none"> – Ember és társadalom <ul style="list-style-type: none"> ○ Ismeretszerzés, tanulás <ul style="list-style-type: none"> ▪ Emberi magatartásformák és élethelyzetek megfigyelése. ○ A reflexiót irányító kérdések <ul style="list-style-type: none"> ▪ Legyen alkalmuk a tanulóknak arra, hogy választ keressenek olyan kérdésekre, mint a következők: Mire vagyok képes? Mire nem vagyok képes? Milyen szeretnék lenni? Miért van szükség szabályokra? ○ A tartalom kulcselemei <ul style="list-style-type: none"> ▪ Kommunikációt folytassanak olyan kérdésekről, mint a viselkedési és illemszabályok, a kölcsönösség szerepe az illemben, a külső és belső jellemvonások, a jó és rossz tulajdonságok, a rokonság, a barátság, a rászorulóknak segítése. ○ Kritikai gondolkodás <ul style="list-style-type: none"> ▪ A cselekvés és annak következménye közötti kapcsolat felismerésének gyakorlása. ○ Kommunikáció <ul style="list-style-type: none"> ▪ Beszélgetés és vita egy-egy emberismereti témáról. Saját vélemény érthető megfogalmazása. Mások véleményének türelmes hallgatása. Érzelmek kifejezése, hallgatás, "hallgatás".

		o Egyszerű szabályokon alapuló fogójátékok.
	<i>Önmeghatározás</i>	<ul style="list-style-type: none"> – Törvények és szabályok betartása – Az egyes tettek következményeinek belátása, a társak igényeinek, problémáinak figyelembe vétele – Önbecsülés – Önkontroll
	<i>Önbemutató</i>	<ul style="list-style-type: none"> – A társadalmilag elfogadott magatartási normák betartása csoporton belül – A deviancia felismerése, elhatárolódás a szélsőséges magatartástól
	<i>Stratégiaalkotás</i>	<ul style="list-style-type: none"> – Szerepvállalás – Kooperativitás
	<i>Stratégia megvalósítása</i>	<ul style="list-style-type: none"> – Hatékony kommunikáció
AJÁNLOTT TEVÉKENYSÉGEK		<ul style="list-style-type: none"> – Drámajátékok, szituációs játékok páros és csoportos kommunikációs helyzetekben (veszekedés, csúfolódás, megsértődés, segítségnyújtás, együttérzés). – Sportszerűség és csapatszellem megalapozása, kialakítása különböző csapat- és versenyjátékokban.
ISMERETEK, TANANYAGTARTALMAK		<ul style="list-style-type: none"> – Érzelmek, indulatok a kommunikációban. – Viselkedési normák, együttműködési szabályok
		9. Az ügy történt, hogy...1. 4 óra
		10. Az ügy történt, hogy...2. 5 óra
		11. Az ügy történt, hogy...3. 3 óra
		12. Az ügy történt, hogy...4. 5 óra
ALTERNATÍV MEGOLDÁSOK (KÉPESSÉGFŐKUSZ-VÁLTÁS)	Kapcsolódó kereszttantervi modulok	A róka és a farkas a lakodalomban Ki emlékszik? Ki kivel ünnepel?
	Más műveltségterületi kapcsolódási lehetőségek	Magyar nyelv és irodalom Matematika
KÖVETELMÉNYEK		<ul style="list-style-type: none"> – A tanuló ismerje meg a társas együttlét írott és íratlan szabályait, és törekedjen azok betartására.

2. TÉMAKÖR / FEJEZET	<i>Cím</i>	ÉLJÜK AZ ÉLETET!
	<i>Ajánlott óraszám</i>	25
KÉPESSÉGFEJLESZTÉSI FÓKUSZOK	<i>Tematikus fókusz</i>	<ul style="list-style-type: none"> – Ember és társadalom

o Ismeretszerzés, tanulás

- Ismeretszerzés személyes beszélgetésekből, tárgyak, épületek, képek közvetlen megfigyeléséből, hallott és olvasott elbeszélő szövegekből.
  - Kritikai gondolkodás
    - Mindennapi élethelyzetek elbeszélése, eljátszása a különböző szereplők nézőpontjából.
  - A tartalom kulcselemei
    - Megismerkedjenek néhány helyi hagyománnyal, néhány történettel a lakóhely múltjából, továbbá a környék, a lakóhely természeti értékeivel.
    - Kommunikációt folytassanak olyan kérdésekről, mint a viselkedési és illemszabályok, a kölcsönösség szerepe az illemben, a külső és belső jellemvonások, a jó és rossz tulajdonságok, a rokonság, a barátság, a rászorulóknak segítése.
- Művészetek–Vizuális nevelés
  - Ismeretszerzési képességek – tanulási képességek – térbeli tájékozódás
    - Képek, látványok, események leírása, leírás alapján kép készítése.
  - Kommunikációs képességek
    - Fényképek „olvasása”, értelmezése.
  - Alkotóképességek
    - Átélt, elképzelt vagy hallott esemény vizuális megjelenítése.
- Művészetek–Ének-zene
  - Interpretáció
    - A tanult gyermek- és játékdalok mozgással kísért csoportos előadása.
    - Népzenei dalanyag tanítása többnyire hallás után.
  - Dráma: A csoportos játékhoz és a megjelenítéshez szükséges képességek fejlesztése, készségek kialakítása
    - A játékbátorság kialakítása, a csoport előtti megnyilvánulás gyakorlása és elfogadása.
    - Népi gyermekjátékok (ritmikus játékok dallal, mondókával)
- Testnevelés és sport

		<ul style="list-style-type: none"> ○ Egyszerű koreografált játékok, gyermek-, népi játékok, táncok, gyermekmondókákra, gyermekdalokra koreografált mozgássorok. – Életvitel és gyakorlati ismeretek <ul style="list-style-type: none"> ○ A munka és a technika szükségessége, jelentősége és szerepe az emberi életben, haszna és veszélyei: a fenntartható fejlődés gondolata <ul style="list-style-type: none"> ▪ A mesterséges környezet: Érdeklődés a közvetlen mesterséges környezet (a lakás, az iskolai és a lakókörnyezet) iránt, arról szóló tapasztalatszerzés. ▪ Szabálykövető magatartás a közvetlen mesterséges környezetben.
	<i>Önmeghatározás</i>	<ul style="list-style-type: none"> – A belső igények felismerése és megfogalmazása – Az egyes tettek következményeinek belátása, a társak igényeinek, problémáinak figyelembe vétele – A deviancia felismerése, elhatárolódás a szélsőséges magatartástól – Önmotiválás – Önkontroll
	<i>Önbemutató</i>	<ul style="list-style-type: none"> – A társadalmilag elfogadott magatartási normák betartása – Szerepvállalás
	<i>Stratégiaalkotás</i>	<ul style="list-style-type: none"> – Kooperativitás
	<i>Stratégia megvalósítása</i>	<ul style="list-style-type: none"> – Információszerzés – Információfeldolgozás – Eszközhasználat
AJÁNLOTT TEVÉKENYSÉGEK		<ul style="list-style-type: none"> – Séta az iskola környékén. – Egy kulturális intézmény felkeresése. – Gyűjtőmunka, tablóképzés a település nevezetességeiről. – Gyalogos közlekedés a településen. – Veszélyforrások, balesetmegelőzés. – Helyes és helytelen magatartás az utcán. – A keresztnevek jelentése (Ladó János: Magyar utónévkönyv c. könyv). – Találóak-e a családtagokra? – A családnevek eredete, a család közös neve. – Janikovszky Éva: Velem mindig történik valami című írás ismertetése – szerepjáték.

			<ul style="list-style-type: none"> – Befejezetlen rajz: üres szoba bebútorozása és benépesítése. – Segítségadás, segítségkérés: kitől és mikor? – Családi hagyományok: beszámoló, fényképek stb. – Családok összehasonlítása: különbségek, hasonlóságok. – Az én családom című könyv elkészítése. – Kedvenc gyűjtemények bemutatása. – Mennyi idő kell egy-egy gyűjteményhez, milyen eszközöket igényel? – beszélgetés. – Mi tűnt el? Hová tettem? – figyelemfejlesztő drámajátékok. – Legjobb barátodnak odaadnád-e legkedvesebb játékodat? – Döntéshelyzetek. Bíróság – drámajáték. „Cserebere fogadom, többet vissza nem adom.” 	
ISMERETEK, TANANYAGTARTALMAK			<ul style="list-style-type: none"> – Gyalogos közlekedés, kulturális intézmények, szabadidős tevékenységek – Életmód, szokások, szerepek. – Munkamegosztás a családban. – A szülők foglalkozása. – A család hagyományai, ünnepei – Részvétel a település jelentősebb eseményein – Egyéni gyűjtemények. – Használati tárgyak, játékok. – A saját tulajdon fogalmának tudatosítása. 	
MODULOK (A FEJEZET RÉSZEGYSÉGEI)	Cím	Ajánlott óraszám	1. Iskolánk környéke 1.	4 óra
			2. Iskolánk környéke 2.	1 óra
			3. „Nyomjuk a sódert” (A család hagyományai) 1.	2 óra
			4. „Nyomjuk a sódert” (A család hagyományai) 2.	2 óra
			5. Helyi hagyományok 1.	1 óra
			6. Helyi hagyományok 2.	2 óra
			7. „Ezt szeretem, ezt kedvelem”	3 óra
			8. „Ugorj, cica, az egérre, fuss!”	2 óra
			9. „Aki kapja, marja!”	2 óra
			10. „Kelj fel, Jancsi!”	3 óra
			11. „Mi van ma, mi van ma, piros Pünkösöd napja...”	3 óra
ALTERNATÍV MEGOL-	Kapcsolódó keresztan-		Próbáljunk „szerencsét!”	

DÁSOK (KÉPESSÉGFOKUSZ-VÁLTÁS)	tervi modulok	A postán Vásárlás a piacon Sóderparti Figyeld meg! Kis trombitát vegyenek! Modellezzünk! Hova visz ez az út? Az én szobám JÁTSSZUNK!
	Más műveltségterületi kapcsolódási lehetőségek	Magyar nyelv és irodalom Matematika
KÖVETELMÉNYEK		– A tanuló érdeklődjön közvetlen környezete iránt, gyűjtsön róla ismereteket. – Tevékenységeiben törekedjen a szabályok betartására, a normatív viselkedésre.

3. TÉMAKÖR / FEJEZET	<i>Cím</i>	A TERMÉSZET: A MI VILÁGUNK – MINDEN HÓNAP VALAKIÉ
	<i>Ajánlott óraszám</i>	32
KÉPESSÉGFEJLESZTÉSI FÓKUSZOK	<i>Tematikus fókusz</i>	<ul style="list-style-type: none"> – Ember és társadalom <ul style="list-style-type: none"> ○ Térben-időben való tájékozódás <ul style="list-style-type: none"> ▪ Az idő tagolására szolgáló kifejezések használata: nap, hét, hónap, év. ○ A tartalom kulcselemei <ul style="list-style-type: none"> ▪ Megismerkedjenek néhány magyar, nemzeti és etnikai kisebbségi népszokással, a hagyományos mesterségekkel. – Ember a természetben <ul style="list-style-type: none"> ○ Tájékozódás a tudomány–technika–társadalom kölcsönhatásáról, a természettudományról, a tudomány és a tudományos megismerés természetéről <ul style="list-style-type: none"> ▪ Természet: Annak fokozatos belátása, hogy az emberi tevékenység és maga az ember a természeti folyamatok szerves ré-

	<ul style="list-style-type: none"> – Művészetek - Ének-zene <ul style="list-style-type: none"> ○ Interpretáció <ul style="list-style-type: none"> ▪ Népzenei dalanyag tanítása többnyire hallás után. ▪ Népszokások megismertetése, dramatizált előadása akár bábos megjelenítéssel vagy mozgással, tánccal is. – Életvitel és gyakorlati ismeretek <ul style="list-style-type: none"> ○ Konstruálás, kivitelezés <ul style="list-style-type: none"> ▪ Konstruáló képesség, eszközhasználat, ügyesség: Az egyszerű alapanyagok alakítása kézzel, egyszerű eszközökkel. Az anyagok alakítása mint örömforrás.
<i>Önmeghatározás</i>	<ul style="list-style-type: none"> – A belső igények felismerése és megfogalmazása – Önmotiválás
<i>Önbemutató</i>	<ul style="list-style-type: none"> – A társadalmilag elfogadott magatartási normák betartása csoporton belül – Szerepvállalás
<i>Stratégiaalkotás</i>	<ul style="list-style-type: none"> – Információszerzés – Információfeldolgozás – Eszközhasználat
<i>Stratégia megvalósítása</i>	<ul style="list-style-type: none"> – Lényegkiemelés – Ok-okozati összefüggés – Rendszerezés
AJÁNLOTT TEVÉKENYSÉGEK	<ul style="list-style-type: none"> – Naptár készítése: az 'égigérő fa' minden ágán egy-egy hónap helyezkedik el (folyamatos kiegészítése) – kooperáció. <ul style="list-style-type: none"> ○ Lipem, lopom a szőlőt (népi gyerekjáték) ○ Közmondások gyűjtése vetéssel kapcsolatban. ○ Mondóka tanulása (Mag, mag búzamaz...) ○ Szüreti bál szervezése – dramatikus játék ○ Közösségépítő drámajátékok ○ Kalákázás (kukoricából, csuhéból, szárából különböző tárgyak készítése vagy valamilyen közös iskolai hasznos tevékenység végrehajtása) ○ Katalin-ág „készítése” ○ Adventi koszorú alkotása – Naptár készítése: az 'égigérő fa' kiegészítésének folytatása – kooperáció. Jeles napok kiemelése, az ezekhez kapcsolódó események, népszokások, hiedelmek

	<p>megismerése:</p> <ul style="list-style-type: none"> ○ Ajándék-, képeslapkészítés ○ Mikulásoszás (intézményen belüli testvérosztály vagy egymás megajándékozása) ○ Luca-napi búza csíráztatása ○ Regölés – dramatizálás ○ Újévi énekes köszöntők ○ Tánctanulás (készülődés a farsangi bálra) ○ Iskolahívogatóra készülés – ajándékkészítés, toborozó kis műsor összeállítás ○ Balázsolás (torokfájás elleni védekezés): fahéjasalma-sütés ○ Februári időjós naptár készítése (a csapadék gyakoriságának és az időjárás figyelemmel követése) <p>– Naptár készítése: az 'égigérő fa' kiegészítésének folytatása – kooperáció. Jeles napok kiemelése, az ezekhez kapcsolódó események, népszokások, hiedelmek megismerése:</p> <ul style="list-style-type: none"> ○ Facsemete ültetése (lehetőség szerint) ○ Böjtös étel készítése: aszaltgyümölcsös joghurt ○ Barka-, zöldág-, aranyeső gyűjtése (virágoztatása), majd ezek díszítése festett kifűjt tojásokkal. ○ Tojásfestés ○ Tattyolás (tojáskoccintós) ○ Májusfa állítása, díszítése – drámajáték ○ Sorversenyek, társasjátékok, vetélkedők eredménye alapján a pünkösdi király/nő választása <p>– Naptár készítése: az 'égigérő fa' kiegészítésének folytatása – kooperáció. Jeles napok kiemelése, az ezekhez kapcsolódó események, népszokások, hiedelmek megismerése:</p> <ul style="list-style-type: none"> ○ Kirándulás a megújult természetben ○ „Eperszüret”: epervál készítése ○ Ismeretek rendszerezése az István-napi ünnepekről
<p>ISMERETEK, TANANYAGTARTALMAK</p>	<p>– Szeptember – Szent Mihály hava. Október – Mindszent hava. November – Szent András hava. Jeles napok, a hónapokhoz kapcsolódó népszokások, hiedelmek megismerése:</p>

- IX. 1. Egyed napja (a csöszök kezdik őrizni a szőlőt)
- IX. 21. Máté napja (őszi napéjegylenlőség)
- IX. 29. Szent Mihály napja (az őszi gabonavetés csúcspontja)
- X. Lukács napja (gesztenyeszüret napja)
- X. 26 Dömötör napja (őszi pásztorünnepi nap – dömötörözés)
- XI. 1. Mindszente napja (emlékezés a halottakra)
- XI. 25. Katalin-nap (Katalin kopog, karácsony locsog)
- XI. 30. András napja (kezdődik az advent)
- December – Karácsony hava. Január – Boldogasszony hava. Február – Böjtelő hava. Jeles napok. A hónapokhoz kapcsolódó népszokások, hiedelmek megismérése:
- XII. 6. Miklós napja (mikulásoszás)
- XII. 13. Luca napja (Luca-szék a boszorkányok leleplezéséhez)
- XII. 22. A téli napforduló napja
- XII. 24-25. Karácsony
- XII. 31. Szilveszter napja
- Újév napja
- 6. Vízkereszt (védekezés a rossz szellemek ellen)
- 25. Pál napja (megfordul a medve a barlangban)
- 2. Gyertyaszentelő napja (kijön a medve a barlangjából)
- 3. Balázs napja (vidám, tréfálkozó iskolahívogató, balázsolás – a torokfájás elleni védekezés)
- 14. Bálint napja (ezen a napon ültetik a kotlót a fészekre)
- 24. Jégtörő Mátyás napja (Ha nem talál jeget, csinál; ha talál, akkor töri.)
- Március – Böjtmás hava. Április – Szent György hava. Május – Pünkösöd hava. Jeles napok. A hónapokhoz kapcsolódó népszokások, hiedelmek megismerése:
- 12. Gergely napja (Komolyabb hangvételű iskolahívogató)
- 21. Benedek napja (tavaszi napéjegylenlőség)
- Böjti időszak (húsvét előtt 40 nappal kezdődik)
- 1. Áprilisjáratás napja
- Virágvasárnap napja (húsvét előtti vasárnap, barkaszentelés a betegség és gonosz ellen)
- Nagycsütörtök, nagypéntek, nagyszombat (a böjt utolsó fontos napjai)

			<ul style="list-style-type: none"> – Húsvét napja (első nap, amikor húst lehetett fogyasztani) – Húsvét hétfő (a locsolás napja) – 24. Szent György napja (pásztorfogadó, állatkihajtó nap) – 1. Május első napja (májusfa állítás) – 12-14. Pongrác, Szervác, Bonifác napja (fagyosszentek napja) – Pünkösdi napja (a nyár bevonulásának napja, pünkösdi király/nő választása) – Június – Szent Iván hava. Július – Szent Jakab hava. Augusztus – Kisasszony hava. Jeles napok. A hónapokhoz kapcsolódó népszokások, hiedelmek megismé- rése: – 8. Medárd napja (ha aznap esik, akkor 40 napig fog esni) – VI. 22. A nyári napforduló napja – 24. Szent Iván és Szent János napja (a nyári napforduló éjszakai ünneplése, tűz- ugrás) – VI. 29. Péter, Pál napja (az aratás kezdete, Szt. Péter a halászok védőszentje, eperszüret) – 20. Mária-Magdolna napja (zivatarhozó nap) – VIII. 20. István napja (Szent István király, ill. az új kenyér ünnepe) 		
MODULOK (A FEJEZET RÉSZEGYSÉGEI)	Cím	Ajánlott szám	óra-	1. „Kergetem a falevelet”	1 óra
				2. „Neki minden nap Dömötör napja vagyok.”	2 óra
				3. Őszi érdekességek	2 óra
				4. Muzsikáló évszakok – Ősz	3 óra
				5. Fehér lesz a világ tőle...	1 óra
				6. Van-e jó gyerekek a háznál?	2 óra
				7. Téli érdekességek	2 óra
				8. Muzsikáló évszakok – Tél	3 óra
				9. Kikelet virít...	1 óra
				10. Szántani kék, tavasz vagyok...	2 óra
				11. Tavasz érdekességek	2 óra
				12. Muzsikáló évszakok - Tavasz	3 óra
				13. Nyári alma ül a fán	1 óra
				14. Elvégeztük az aratást	2 óra
				15. Muzsikáló évszakok - Nyár	3 óra
				16. Nyári érdekességek	2 óra

ALTERNATÍV MEGOLDÁSOK (KÉPESSÉGFŐKUSZ-VÁLTÁS)	Kapcsolódó kereszttantervi modulok	Gondolkodj! Lekvárfőzés Téli agytorna Megnyitottam bazárom! Ültetünk és gondolkodunk! Mire gondoltam? Nyári feladványok
	Más műveltségterületi kapcsolódási lehetőségek	Magyar nyelv és irodalom Matematika
KÖVETELMÉNYEK		<ul style="list-style-type: none"> – A tanuló ismerkedjen a népszokásokkal. – Érdeklődésének megfelelően vegyen részt a tanult népszokásokhoz kapcsolódó játékokban, tevékenységekben.

4. TÉMAKÖR / FEJEZET	<i>Cím</i>	A TERMÉSZET: A MI VILÁGUNK – A KÜLÖNBÖZŐ ÉLŐHELYEK AZ EMBER ÉLETÉBEN
	<i>Ajánlott óraszám</i>	17
KÉPESSÉGFEJLESZTÉSI FÓKUSZOK	<i>Tematikus fókusz</i>	<ul style="list-style-type: none"> – Ember a természetben <ul style="list-style-type: none"> ○ Természettudományos megismerés <ul style="list-style-type: none"> ▪ Az ismeretszerzés eredményeinek feldolgozása: Változások felismerése, azok fontosabb okainak megnevezése tanítói segítséggel. A különböző tárgyak, élőlények, jelenségek tanult jellemzőinek elemi szintű összehasonlítása, csoportosítása a megismert szempontok és saját elképzelések alapján. Egyszerű képi és szöveges információk, jelek értelmezése a megismert területeken. ○ Tájékozódás az élő és élettelen természetéről <ul style="list-style-type: none"> ▪ Az élőlények három „felsőbb” nagy országához tartozó fogalmak (állat, növény, gomba) kiszélesítése, az állat- és növényfogalom gazdagítása, a kezdeti gyermeki elképzelések meghaladása. Az élőlények egyszerű csoportokba sorolása, a hierarchikus osztályozás igényének felkeltése.. – Művészetek–Vizuális nevelés <ul style="list-style-type: none"> ○ Ismeretszerzési képességek – tanulási képességek – térbeli tájékozódás <ul style="list-style-type: none"> ▪ Képek, látványok, események leírása, leírás alapján kép készítése.
	<i>Önmeghatározás</i>	– Az egyes tettek következményeinek belátása

		<ul style="list-style-type: none"> – Önkontroll – Kooperativitás
	<i>Önbemutató</i>	<ul style="list-style-type: none"> – Kötelezettségvállalás
	<i>Stratégiaalkotás</i>	<ul style="list-style-type: none"> – Információszerzés – Információfeldolgozás – Eszközhasználat
	<i>Stratégia megvalósítása</i>	<ul style="list-style-type: none"> – Analízis – Lényegkiemelés – Ok-okozati összefüggés – Rendszerezés – Problémamegoldás
AJÁNLOTT TEVÉKENYSÉGEK		<ul style="list-style-type: none"> – A helyi adottságok szerint kirándulás vagy tábor keretében erdő, mező, vízpart megismerése, lehetőség szerint erdész (vadász, halász, madarász) kíséretében. – Az erdő növény- és állatvilágának megismerése, rendszerezése. Az ember szerepének tisztázása életfeltételeik alakításában. – Az egyén és a közösség lehetőségei az erdő védelme érdekében. Az erdővel kapcsolatos foglalkozások, munkálatok és ezek szerepének megismerése. – Csoportosítás: a fafeldolgozás, fafelhasználás területei – A mező növény- és állatvilágának megismerése, rendszerezése. – Az ember szerepének tisztázása életfeltételeik alakításában. – Az egyén és a közösség lehetőségei a mező védelme érdekében. – A mezővel kapcsolatos foglalkozások, munkálatok és ezek szerepének megismerése. – A vízpart és a vizek növény- és állatvilágának megismerése, rendszerezése. – Az ember szerepének tisztázása életfeltételeik alakításában. – Az egyén és a közösség lehetőségei a vizek és vízpartok védelme érdekében. A vizekkel kapcsolatos foglalkozások, munkálatok és ezek szerepének megismerése.
ISMERETEK, TANANYAGTARTALMAK		<ul style="list-style-type: none"> – A település élővilága. Vadon élő állatok, növények. Termesztett növények. Az ember és a természet. – Az erdő élővilága. – Az erdő védelme. – Az erdész munkája.

			<ul style="list-style-type: none"> – Fakitermeléssel, faültetéssel kapcsolatos foglalkozások. – A fa feldolgozása és felhasználása. – Vadász, madarász. – Gombászat – A mező élővilága. – A mező védelme. – Mezei munkálatok. – Vadász, madarász, mezőőr. – Gyógynövénygyűjtés. – A vízpart és a vizek élővilága. – A vizek védelme. – A vízpart és a vizek munkálatai. – Halászat, vadászat, nádvágás, hajózás – Környezetvédelem, fogyasztóvédelem!) 	
MODULOK (A FEJEZET RÉSZEGYSÉGEI)	Cím	Ajánlott óraszám	„És azóta is boldogan kékellemek, virítanak”	1 óra
			Kirándulás a környéken	2 óra
			Bővülnek ismereteink az élőlényekről	2 óra
			Álom és valóság	2 óra
			Az erdő élete	2 óra
			Beszél az erdő	1 óra
			A mező élete	2 óra
			A mező sokszínűsége	1 óra
			A vízpart élete	2 óra
			Vízparti érdekességek	1 óra
			Víz, erdő, mező: maga az élet	1 óra
ALTERNATÍV MEGOLDÁSOK (KÉPESSÉGFŐKUSZ-VÁLTÁS)	Kapcsolódó kereszttantervi modulok	Csiga benő vendégségben Judit és Gergely fényképeznek Kérdezz – felelek „Rejtőzködő” állatok Vízparti activity Levél az emberekhez		
	Más műveltségterületi kapcsolódási lehetőségek	Matematika Magyar nyelv és irodalom		

KÖVETELMÉNYEK	<ul style="list-style-type: none"> – A tanuló életkorának és képességeinek megfelelő szinten szerezzen ismereteket az élő természet és az ember kapcsolatáról. – Érdeklődésének megfelelően vegyen részt az ezzel kapcsolatos tevékenységekben.
---------------	---

5. TÉMAKÖR / FEJEZET	<i>Cím</i>	EGÉSZSÉGES ÉLETMÓD
	<i>Ajánlott óraszám</i>	5
KÉPESSÉGFEJLESZTÉSI FÓKUSZOK	<i>Tematikus fókusz</i>	<ul style="list-style-type: none"> – Ember a természetben <ul style="list-style-type: none"> ○ Tájékozódás az élő és élettelen természetről <ul style="list-style-type: none"> ▪ Az ember egészsége: Törekvés a szervezet számára szükséges táplálékok ismeretére alapozott, megfelelő táplálkozási szokások kialakítására. Annak felismerése, hogy a környezet állapota az ember egészségére is hatással van. Az egészséges életkörülmények igénylése. ▪ Az élet: Az élet értelmezésére vonatkozó gyermeki elképzelések felszínre hozása, ütköztetése más elképzelésekkel. Az életjelenségekhez kötött életértelmezés fokozatos erősítése. Az élő és élettelen összehasonlítása. ○ <i>Fenntarthatóság, a környezet védelme:</i> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Egyéni és közösségi környezetvédelmi cselekvési formák kialakítása.
	<i>Önmeghatározás</i>	<ul style="list-style-type: none"> – A belső igények felismerése és megfogalmazása – Az egyes tettek következményeinek belátása, a társak igényeinek, problémáinak figyelembe vétele – A társadalmilag elfogadott magatartási normák betartása – Önkontroll
	<i>Önbemutató</i>	– Szerepvállalás
	<i>Stratégiaalkotás</i>	– Információszerzés
	<i>Stratégia megvalósítása</i>	<ul style="list-style-type: none"> – Lényegkiemelés – Ok-okozati összefüggés
AJÁNLOTT TEVÉKENYSÉGEK		<ul style="list-style-type: none"> – Kényelmes, réteges öltözködés fontossága. – Megfelelő mennyiségű és minőségű táplálék, ital. – Balesetmegelőzés és természetvédelem kirándulások során.

			<ul style="list-style-type: none"> – Helyes és helytelen viselkedés eldöntése szituációs játékok segítségével. – Hátizsák bepakolása – Testünk fejlődése: megfigyelés, mérések végzése. – Magasság, testtömeg, kerületek. – Fejlődés: eredmények összevetése az előző évekkel. – Életjelenségek, életműködésünk megfigyelése. – Szívverés, légzés, mozgás. – Felépítésünk, legfontosabb szerveink (csontváz, szív, tüdő, agy, gyomor) megnevezése, a szív, a tüdő és az izmok működése, védelme. – Helyes testtartás. – A mozgás (a szabad levegőn), testedzés fontossága. – A pihenés, az alvás fontossága. 	
ISMERETEK, TANANYAGTARTALMAK			<ul style="list-style-type: none"> – Megfelelő öltözködés, viselkedés a kirándulás során. – Mit viszünk magunkkal? – Mozgás, légzés, táplálkozás, fejlődés 	
MODULOK (A FEJEZET RÉSZEGYSÉGEI)	<i>Cím</i>	<i>Ajánlott óraszám</i>	Kirándulás	1 óra
			Életműködéseink	4 óra
ALTERNATÍV MEGOLDÁSOK (KÉPESSÉGFOKUSZ-VÁLTÁS)	Kapcsolódó kereszttantervi modulok		Úgy megnőttél... Hol találom?	
	Más műveltségterületi kapcsolódási lehetőségek		Magyar nyelv és irodalom	
KÖVETELMÉNYEK			<ul style="list-style-type: none"> – A tanuló ismerje meg az életműködésekkel kapcsolatos legfontosabb normákat, törekedjen azok betartására. – Óvja a természetet. 	

6. TÉMAKÖR / FEJEZET	<i>Cím</i>	FOGLALKOZÁSOK – NÉPI MESTERSÉGEK
	<i>Ajánlott óraszám</i>	16
KÉPESSÉGFEJLESZTÉSI FÓKUSZOK	<i>Tematikus fókusz</i>	<ul style="list-style-type: none"> – Ember a természetben <ul style="list-style-type: none"> ○ Rendszer: A szó használata nélkül konkrét rendszerek konkrét elemzése. (Miből áll? Milyen kapcsolatban vannak az elemek? Hogyan működik? Mi történik a rendszerrel? stb.) ○ Tájékozódás az élő és élettelen természetről <ul style="list-style-type: none"> ▪ Anyagok a technikában és a hétköznapi életben: Használati

		<p>tárgyak anyagainak felismerése, egyszerűbb anyagok technikai formálása, használati tárgyak készítése.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Életvitel és gyakorlati ismeretek <ul style="list-style-type: none"> o A munka és a technika szükségessége, jelentősége és szerepe az emberi életben, haszna és veszélyei: a fenntartható fejlődés gondolata <ul style="list-style-type: none"> ▪ Az ember, a társadalom, a természet és a technika kapcsolatrendszere: Az ember, a technika és a természeti környezet kapcsolatának megérzése, a tevékenység felfedezése konkrét példákban. o Dokumentumismeret (tárgy, könyv, hálózati dokumentum) <ul style="list-style-type: none"> ▪ Ismeretterjesztő forrásokból (pl. képes enciklopédia, ifjúsági tévéadás) információgyűjtés az alkotómunkához, a foglalkozásokhoz és a tervezéshez o Az alkotás folyamata, a gyakorlati problémafelismerési és problémamegoldó folyamat részei o <i>Munkavégzési és tanulási szokások</i>
	<i>Önmeghatározás</i>	<ul style="list-style-type: none"> - A reális énképhez minél közelebb álló éniideál kialakítása - Önbecsülés - Önkontroll - Önmotiválás
	<i>Önbemutató</i>	<ul style="list-style-type: none"> - Kötelezettségvállalás
	<i>Stratégiaalkotás</i>	<ul style="list-style-type: none"> - Információszerzés - Információfeldolgozás - Eszközhasználat
	<i>Stratégia megvalósítása</i>	<ul style="list-style-type: none"> - Analizálás - Lényegkiemelés - Rendszerezés - Problémamegoldás
AJÁNLOTT TEVÉKENYSÉGEK		<ul style="list-style-type: none"> - A helyi adottságoknak, lehetőségeknek megfelelően múzeumi foglalkozás keretében, vagy a környéken népi mesterséget folytató személy vezetésével kézműves foglalkozáson való részvétel. - Gyakorlati tapasztalatszerzés a gyékény és csuhé tulajdonságairól (hajlíthatóság,

			<p>darabolás, megmunkálhatóság), felhasználási lehetőségeiről. Poháralátét gyékényből, csuhébaba (csutkababa) készítése.</p> <ul style="list-style-type: none"> – Gyakorlati tapasztalatszerzés a bőr tulajdonságairól (keménység, vastagság, zsirosság, nyújthatóság, megmunkálhatóság), felhasználási lehetőségeiről. – Ékszerkészítés laposfonással (karkötő, nyaklánc). – Kincses szütyő készítése. – További gyakorlati tapasztalatszerzés a fonal tulajdonságairól, felhasználási lehetőségeiről. – Kiskendő hímzése ajándékba, monogram hímzése törölközőre. – Gyakorlati tapasztalatszerzés az agyag tulajdonságairól (gyúrhatóság, tapintás, megmunkálhatóság, égethetőség), felhasználási lehetőségeiről. – Az égetés szerepe, további díszíthetőség. – Edény- és gyöngykészítés. – Parasztház összeállítása agyaglapokból. 	
ISMERETEK, TANANYAGTARTALMAK			<ul style="list-style-type: none"> – A népi életforma. Ismerkedés további népi mesterségekkel (gyékényszövés - csuhéfonás, bőrözés, hímzés, agyagozás). – Egyéni viszonyulás a megismert mesterségekhez. – Tapasztalatszerzés a fent említett mesterségekhez szükséges anyagokról, eszközökről. – A gyékény, csuhé tulajdonságai, felhasználásuk. – A bőr tulajdonságai, felhasználási lehetőségeinek széles skálája az élet minden területén. – A fonal tulajdonságairól szerzett tapasztalatok további bővítése. (Tehetség gondozás: horgolás, kötés.) – Az agyag tulajdonságai, felhasználási lehetőségei. Kiegészítés. 	
MODULOK (A FEJEZET RÉSZEGYSÉGEI)	<i>Cím</i>	<i>Ajánlott óraszám</i>	Találkozás élő mesterrel	4 óra
			Gyékényszövés-csuhéfonás 1.	1 óra
			Gyékényszövés-csuhéfonás 2.	2 óra
			Bőrözés 1.	1 óra
			Bőrözés 2.	2 óra
			Agyagozás 1.	1 óra
			Agyagozás 2.	4 óra
			Ki-ki a maga mesterségét folytassa	1 óra

ALTERNATÍV MEGOLDÁSOK (KÉPESSÉGFŐKUSZ-VÁLTÁS)	Kapcsolódó kereszttantervi modulok	Merre menjek? Furafalva Van kisködmön eladó Vendégségbe indul a család Mennyit vegyek 2.! Mérünk 3.
	Más műveltségterületi kapcsolódási lehetőségek	Magyar nyelv és irodalom Matematika
KÖVETELMÉNYEK		<ul style="list-style-type: none"> – A tanuló szerezzon ismereteket a népi életformával kapcsolatban. – Életkorának és érdeklődésének, valamint képességeinek megfelelően vegyen részt a munkavégzésben.

7. TÉMAKÖR / FEJEZET	<i>Cím</i>	HŐSÖK, PÉLDAKÉPEK, NAGY EGYÉNISÉGEK
	<i>Ajánlott óraszám</i>	6
KÉPESSÉGFEJLESZTÉSI FÓKUSZOK	<i>Tematikus fókusz</i>	<ul style="list-style-type: none"> – Ember és társadalom <ul style="list-style-type: none"> ○ Kritikai gondolkodás <ul style="list-style-type: none"> ▪ Híres emberek, irodalmi, film- stb. hősök külső és belső tulajdonságainak felsorolása. Önálló vélemény megfogalmazása eseményekről, jelenségekről és személyekről. Érvek gyűjtése a saját vélemény alátámasztására. ○ A tartalom kulcselemei <ul style="list-style-type: none"> ▪ Legyen alkalmuk a tanulóknak arra, hogy egy-egy magyar vagy külföldi híres ember (<i>pl. művész, felfedező, feltaláló, tudós, szent, uralkodó, politikus</i>) életével, tevékenységével, jellemvonásaival megismerkedjenek.
	<i>Önmeghatározás</i>	–
	<i>Önbemutató</i>	–
	<i>Stratégiaalkotás</i>	– Hatékony kommunikáció
	<i>Stratégia megvalósítása</i>	<ul style="list-style-type: none"> – Információszerzés – Információfeldolgozás – Analízis – Lényegkiemelés – Ok-okozati összefüggés

			<ul style="list-style-type: none"> – Rendszerezés – Problémamegoldás 	
AJÁNLOTT TEVÉKENYSÉGEK			<ul style="list-style-type: none"> – Kedvenc művészekkel kapcsolatos élmény felelevenítése. – Gyűjtőmunka életükről, pályájukról. – Alkotásaik megismerése (befogadás). 	
ISMERETEK, TANANYAGTARTALMAK			– Olyan művészek megismerése, akik a gyerekekhez szólnak (meseírók, színészek, zeneszerzők stb.)	
MODULOK (A FEJEZET RÉSZEGYSÉGEI)	<i>Cím</i>	<i>Ajánlott óraszám</i>	Felnöttek, akik hozzánk szólnak	2 óra
ALTERNATÍV MEGOLDÁSOK (KÉPESSÉGFŐKUSZ-VÁLTÁS)	Kapcsolódó kereszttantervi modulok			
	Más műveltségterületi kapcsolódási lehetőségek			
KÖVETELMÉNYEK			– Érdeklődésének és életkorának megfelelően vegyen részt a tevékenységekben.	

8. TÉMAKÖR / FEJEZET	<i>Cím</i>	TANULÁSMÓDSZERTAN
	<i>Ajánlott óraszám</i>	2
KÉPESSÉGFEJLESZTÉSI FÓKUSZOK	<i>Tematikus fókusz</i>	<ul style="list-style-type: none"> – Életvitel és gyakorlati ismeretek <ul style="list-style-type: none"> ○ Munkavégzési és tanulási szokások <ul style="list-style-type: none"> ▪ Rend, tisztaság, szabálykövetés, időbeosztás: A munkahely rendje, tisztasága. Az érdeklődés mint az időt meghatározó tényező. ▪ Megfigyelés, vizsgálat: A tapasztalat mint egyéni élmény megfogalmazása ▪ Technológiai rend, térszemlélet: A műveleti és téri rend betartása a munka során. Gazdálkodás, környezettudatos magatartás: Gazdálkodás a munkával és az idővel. A személyes ráfordítás jelentősége. ▪ Eszközhasználat, munkaszervezés: Jó testtartás. Felkészülés a munkafolyamatra, különös tekintettel az egyéni tulajdonságok minőségére.
	<i>Önmeghatározás</i>	<ul style="list-style-type: none"> – A reális énképhez minél közelebb álló énídeál kialakítása – Önkontroll

			– Önmotiválás	
		<i>Önbemutató</i>	– Kötelezettségvállalás – Egyéni arculatformálás	
		<i>Stratégiaalkotás</i>	– Eszközhasználat – Hatékony kommunikáció	
		<i>Stratégia megvalósítása</i>	– Analízis – Lényegkiemelés – Ok-okozati összefüggés – Rendszerezés	
AJÁNLOTT TEVÉKENYSÉGEK			– A tanulás feltételeinek megismerése, belátása szituációs játékokban. – Tapasztalatszerzés az idő múlásáról játékos gyakorlatokban. – Játékos feladatok az egyéni képességek feltérképezésére.	
ISMERETEK, TANANYAGTARTALMAK			– A tanulás külső körülményei (rend, fény, tisztaság, csend). – Időbeosztás. – Előkészületek, taneszközök használata. – Segítség igénybevétele. – Megismerő-képességek: figyelem, emlékezet.	
MODULOK (A FEJEZET RÉSZEGYSÉGEI)	<i>Cím</i>	<i>Ajánlott óraszám</i>	Megy, mint a karikacsapás	2 óra
ALTERNATÍV MEGOLDÁSOK (KÉPESSÉGFOKUSZ-VÁLTÁS)	Kapcsolódó keresztterületi modulok		Szólások és közmondások a munkavégzésről Problémamegoldások kombinatorikus feladatokkal	
	Más műveltségterületi kapcsolódási lehetőségek		Matematika Magyar nyelv és irodalom	
KÖVETELMÉNYEK			– A tanuló ismerje fel a külső körülmények szerepét a tanulási tevékenységben.	

3. ÉVFOLYAM

MŰVELTSÉGTERÜLETI KAPCSOLÓDÁSOK

Témakörök		Kapcsolódó műveltségterület	Javasolt	
			óra- szám	modul szám
1.	ÖN- ÉS TÁRSISMERET	Ember és társadalom	6	2
		Ember a természetben	3	1
		Művészetek	4	2
		Életvitel és gyakorlati ismeretek	4	1
2.	ÉLJÜK AZ ÉLETET! – MIN- DENNAPJAINK	Ember és társadalom	6	3
		Művészetek	13	4
		Testnevelés és sport	16	4
		Életvitel és gyakorlati ismeretek	9	3
3.	A TERMÉSZET: A MI VILÁ- GUNK – A KÖRNYÉK FEL- FEDEZÉSE	Ember a természetben	8	2
4.	A TERMÉSZET: A MI VILÁ- GUNK – KUTATUNK, KÍ- SÉRLETEZÜNK	Ember a természetben	11	3
		Művészetek–vizuális nevelés	2	1
5.	EGÉSZSÉGES ÉLETMÓD	Ember a természetben	2	1
6.	FOGLALKOZÁSOK – A MIN- DENNAPJAINKAT SEGÍTŐK	Ember és társadalom	8	2
		Művészetek	1	1
		Életvitel és gyakorlati ismeretek	5	1
7.	HŐSÖK, PÉLDAKÉPEK, NAGY EGYÉNISÉGEK	Ember és társadalom	4	2
		Művészetek–Vizuális nevelés	4	1
		Testnevelés és sport	4	1
		Életvitel és gyakorlati ismeretek	4	1
8.	TANULÁSMÓDSZERTAN	Életvitel és gyakorlati ismeretek	2	1
Összesen:			116	37

TARTALOMVÁZLAT

1. TÉMAKÖR / FEJEZET	<i>Cím</i> <i>Ajánlott óraszám</i>	ÖN- ÉS TÁRSISMERET
KÉPESSÉGFEJLESZTÉSI FÓKUSZOK	<i>Tematikus fókusz</i>	<p style="text-align: center;">17</p> <ul style="list-style-type: none"> – Ember és társadalom <ul style="list-style-type: none"> ○ Térben-időben való tájékozódás <ul style="list-style-type: none"> ▪ Időmeghatározó kifejezések használata: amikor kicsi (óvodás stb.) voltam, amikor szüleim gyerekek (fiatalok stb.) voltak. ○ A reflexiót irányító kérdések <ul style="list-style-type: none"> ▪ Legyen alkalmuk a tanulóknak arra, hogy választ keressenek olyan kérdésekre, mint a következők: Melyek a saját tulajdonságaim? Miben vagyok másokhoz hasonló? Miben különbözöm másoktól? ○ Ismeretszerzés, tanulás <ul style="list-style-type: none"> ▪ Ismeretszerzés személyes beszélgetésekből, hallott és olvasott elbeszélő szövegekből. ▪ Emberi magatartásformák és élethelyzetek megfigyelése. ○ Kritikai gondolkodás <ul style="list-style-type: none"> ▪ Feltevések megfogalmazása igaz történetek szereplői cselekedeteinek, viselkedésének mozgatórugóiról. Önálló vélemény megfogalmazása eseményekről, jelenségekről és személyekről. Érvek gyűjtése a saját vélemény alátámasztására. – Ember a természetben <ul style="list-style-type: none"> ○ Természettudományos megismerés

- Idő és mozgás: Tájékozódás a mindennapok időviszonyaiban.
- Az ember egészsége: Az egészséges életkörülmények igénylése. A testi fogyatékkal élő emberek elfogadására való tudatos nevelés.
- Művészetek–Vizuális nevelés
  - Ismeretszerzési képességek – tanulási képességek – térbeli tájékozódás
    - Megadott szempontok alapján tárgyak, anyagok gyűjtése. Különböző tárgyak külső jegyeinek összehasonlítása.
    - Vizuális jelek jelképek alkotó használata. Képek, látványok, események leírása, leírás alapján kép készítése.
- Művészetek–Dráma
  - Rögtönzési és együttműködési képességek fejlesztése
    - Fantáziajátékok elképzelt tárgyakkal, elképzelt személyekkel, elképzelt helyzetekben.
- Művészetek–Ének-zene
  - Interpretáció
    - A dalok élményekből kiinduló, szövegtartalmat kifejező megszólaltatása, az éneklési öröm felkeltése.
  - Improvizáció
    - A zenei fantázia fejlesztése, mozgósítása, énekes szabad rögtönzések bevezetése.
    - Zenehallgatás
    - Az emocionális érzékenység kifejlesztése.
- Életvitel és gyakorlati ismeretek
  - A munka és a technika szükségessége, jelentősége és szerepe az emberi életben, haszna és veszélyei: a fenntartható fejlődés gondolata
    - A mesterséges környezet: Érdeklődés a közvetlen mesterséges környezet (a lakás, az iskolai és a lakókörnyezet) iránt, arról szóló tapasztalatszerzés. Szabálykövető magatartás a közvetlen mesterséges környezetben.
    - A környezet használata, élet a környezetben: A közvetlen környezet birtokbavétele, a tapasztalati megismerés és annak élvezete.
  - Problémafelismerés
    - Problémaérzékenység, problémafelismerés, az emberi problémák és a technikai lehetőségek feltárása: Személyes igények, szükségletek

		<p>megnevezése. Az egyéni indíttatású probléma megérzése, felismerése segítségével.</p> <ul style="list-style-type: none"> ○ Tervezés <ul style="list-style-type: none"> ▪ Tervezés, a megoldáshoz vezető út kitalálása: Gondolati tervek, később vázlatok készítése. ○ Konstruálás, kivitelezés <ul style="list-style-type: none"> ▪ A terv megvalósítása anyagban, térben: A rendeltetésnek, a formának, valamint a készítési eljárásnak, az anyagnak és szerkezetnek megfelelő egyszerű megoldás kiválasztása és elkészítése gondolati terv alapján. A mintakövetés jelentősége az alkotásban.
	<i>Önmeghatározás</i>	<ul style="list-style-type: none"> – A belső igények felismerése és megfogalmazása – Az egyes tettek következményeinek belátása, a társak igényeinek, problémáinak figyelembe vétele – A reális énképhez minél közelebb álló énídeál kialakítása – Önbecsülés – Önmotiválás
	<i>Önbemutató</i>	<ul style="list-style-type: none"> – Szerepvállalás – Kooperativitás
	<i>Stratégiaalkotás</i>	<ul style="list-style-type: none"> – Hatékony kommunikáció
	<i>Stratégia megvalósítása</i>	<ul style="list-style-type: none"> – Analizálás – Lényegkiemelés – Ok-okozati összefüggés – Rendszerezés – konvergens gondolkodás
AJÁNLOTT TEVÉKENYSÉGEK		<ul style="list-style-type: none"> – Az én fejlődésének nyomon követése, bemutatása a születéstől kezdődően, felhasználva a családi „anekdotákat”, történeteket. „Önéletrajz” készítése. – A testi tulajdonságok számbavétele, meghatározása. – Társak közti összehasonlítások; az emberi test hasonlóságainak tudatosítása, illetve az egyedi vonások megállapítása. „Önarckép” elkészítése. – A fogyatékkal élő emberekre való odafigyelés, segítségadás. – A másság elfogadásának kiemelése, a tolerancia fejlesztése. – Szituációs játékok. (Integrálás esetén szerepcsere-játékok.)

	<ul style="list-style-type: none"> – Napi- és hetirendünk értékelése különböző szempontok alapján (testi és lelki egészség, egyensúly a munkában és a pihenésben, fejlődés). – A változtatás szükségességének és lehetőségeinek felismerése, megfogalmazása. – Kedvenc foglalkozások, tevékenységek összegyűjtése (sport, hobbi stb.). – Reklámkampány egy szabadon választott hobbira. – A jelenlegi életmód összehasonlítása egy korábbi életszakaszbelivel, megfigyelve az emberi élet állandóságait, változásait. – A döntés szerepének kiemelése, tudatosítása az én fejlődésében. – A felelősségvállalás, a következmény előrelátása, a döntéshozatal gyakorlása irodalmi példák feldolgozásán keresztül. – Tágabb és szűkebb környezetünk megismerése, elemzése a mindennapi tevékenységeinkre gyakorolt hatásuk alapján. – A szűkebb környezet sajátos arculatának alakítása. – Épület makett és lakberendezési terv készítése. – Az érzelmek, hangulatok, illetve a szituációk közti ok-okozati összefüggések megállapítása. – A lelki történések külső (fizikai) megnyilvánulása, testi jeleinek megfigyelése (mimika, testbeszéd). – Drámajátékok. – Az ének és zene mint az érzelmek, hangulatok sajátosan emberi kifejezése. 			
<p>ISMERETEK, TANANYAGTARTALMAK</p>	<ul style="list-style-type: none"> – Az én fejlődése. – Emlékek, emlékezet. – Szüleim, testvéreim. – Milyen vagyok most? – testi tulajdonságok. – Egyéni különbségek, hasonlóságok. – Fogyatékoság, hátrányok. – Életmód, napirend. – Állandóságok és változások a különböző életkorokban. – Döntési helyzetek. – Mindennapi környezetem. – Érzelmek, hangulatok (öröm, bánat, elégedettség, félelem, biztonságérzet, együttérzés, harag, irigység). Kifejezésük kommunikációs eszközökkel. 			
<p>MODULOK (A FEJEZET</p>	<p><i>Cím</i></p>	<p><i>Ajánlott óra-</i></p>	<p>1. Kire ütött ez a gyerek? 1.</p>	<p>3 óra</p>

RÉSZEGYSÉGEI)		<i>szám</i>	2. Kire ütött ez a gyerek? 2.	3 óra
			3. Az én receptkönyvem 1.	4 óra
			4. Az én receptkönyvem 2.	2 óra
			5. Ami a szívedet nyomja 1.	3 óra
			6. Ami a szívedet nyomja 2.	2 óra
			ALTERNATÍV MEGOLDÁSOK (KÉPESSÉGFÓKUSZ-VÁLTÁS)	Kapcsolódó kereszttantervi modulok
	Más műveltségterületi kapcsolódási lehetőségek	Magyar nyelv és irodalom		
KÖVETELMÉNYEK			– A tanulóban alakuljon ki igény az én megismerésére, valamint környezetének és társas kapcsolatainak tudatos formálására a változások, a fejlődés nyomán követésével.	

2. TÉMAKÖR / FEJEZET	<i>Cím</i>	ÉLJÜK AZ ÉLETET!
	<i>Ajánlott óraszám</i>	44
KÉPESSÉGFEJLESZTÉSI FÓKUSZOK	<i>Tematikus fókusz</i>	<ul style="list-style-type: none"> – Ember és társadalom <ul style="list-style-type: none"> ○ Kritikai gondolkodás <ul style="list-style-type: none"> ▪ Mindennapi élethelyzetek elbeszélése, eljátszása a különböző szereplők nézőpontjából. ▪ Önálló vélemény megfogalmazása eseményekről, jelenségekről és személyekről. Érvek gyűjtése a saját vélemény alátámasztására. ▪ Feltevések megfogalmazása igaz történetek szereplői cselekedeteinek, viselkedésének mozgatórugóiról. Önálló vélemény megfogalmazása eseményekről, jelenségekről és személyekről. Érvek gyűjtése a saját vélemény alátámasztására. ○ Térben-időben való tájékozódás <ul style="list-style-type: none"> ▪ Az idő tagolására szolgáló kifejezések használata: perc, óra, nap, hét, hónap, év. Időmeghatározó kifejezések használata: amikor kicsi (óvodás stb.) voltam, amikor szüleim gyerekek (fiatalok stb.) voltak, amikor nagyszüleim gyerekek stb. voltak. ▪ Viszonyítások gyakorlása: előbb, később, ugyanakkor, most, régebben, nagyon régen. ▪ Események, jelenségek, tárgyak, személyek stb. időrendbe állítása. ○ Kommunikáció

- Események, történetek elbeszélése élőszóban.
- Szóbeli beszámoló a saját tapasztalatokról, gyűjtőmunkával szerzett ismeretekről.
- Ismeretszerzés, tanulás
  - Ismeretszerzés személyes beszélgetésekből, hallott és olvasott elbeszélő szövegekből.
  - Emberi magatartásformák és élethelyzetek megfigyelése.
- Művészetek–Vizuális nevelés
  - Közvetlen tapasztalás útján szerzett élmények feldolgozási képessége – motoros készségek
    - Tájékozódás a lakóhelyen és annak környékén.
    - Műalkotások, természeti látványok megfigyelése, leírása, esztétikai minőségeinek jellemzése.
    - Ismeretszerzési képességek – tanulási képességek – térbeli tájékozódás
    - Vizuális jelek jelképek alkotó használata.
    - Képek, látványok, események leírása, leírás alapján kép készítése.
- Művészetek–Ének-zene
  - Improvizáció
    - A zenei fantázia fejlesztése, mozgósítása, énekes szabad rögtönzések bevezetése. Mozdalmas improvizáció szervezése a fantázia szabadságával.
  - Zenehallgatás
    - A csend, a zaj, a zörej elkülönítése.
    - Az emberi hang színeinek és a hangszerek hangszínének megismertetése, megkülönböztetése vizuálisan is. Az emocionális érzékenység kifejlesztése.
    - Életkornak megfelelő, zenetörténeti korokból válogatott nép- és műzenei szemelvények bemutatása.
- Testnevelés és sport
  - Játékos testtartást javító feladatok és játékok, talpboltozatot erősítő testgyakorlatok
  - Hosszú távú futások saját tempóban.
  - Rövid idejű, fokozatosan növekvő erőszükséglet jellegű

		<p>szökdelések, ugrások saját erőbeosztással.</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Tanulási, testgyakorlási-edzési anyag ágyazása játékokba, testnevelési játékokba, gyermektáncokba. ▪ Higiéniai ismeretek növelése, szoktatás az alkalmazásukra ▪ Fogó játékok, különböző sor- és váltóversenyek, fokozatosan nehezedő szabályokkal. ▪ Nehezedő labdakezelési gyakorlatok kézzel és lábbal, sor-, váltóversenyek részeként is gyakoroltatva; labdakezelés elmélyítése. A cselezés, a másik társ mozgással való becsapásának tanítása. ▪ Tanulási, testgyakorlási-edzési anyag ágyazása sportágakat előkészítő, egyszerűsített szabályú játékokba. <p>– Életvitel és gyakorlati ismeretek</p> <ul style="list-style-type: none"> ○ A munka és a technika szükségessége, jelentősége és szerepe az emberi életben, haszna és veszélyei: a fenntartható fejlődés gondolata <ul style="list-style-type: none"> ▪ A mesterséges környezet: Érdeklődés a közvetlen mesterséges környezet (a lakás, az iskolai és a lakókörnyezet) iránt, arról szóló tapasztalatszerzés. ▪ Szabálykövető magatartás a közvetlen mesterséges környezetben. ▪ Az ember, a társadalom, a természet és a technika kapcsolatrendszere ▪ Az ember, a technika és a természeti környezet kapcsolatának megérzése, a tevékenység felfedezése konkrét példákban.
	<i>Önmeghatározás</i>	<ul style="list-style-type: none"> – Törvények és szabályok betartása – A társadalmilag elfogadott magatartási normák betartása csoporton belül – A deviancia felismerése, elhatárolódás a szélsőséges magatartástól – A reális énképhez minél közelebb álló éniideál kialakítása – Önbecsülés – Önkontroll – Önmotiválás
	<i>Önbemutató</i>	<ul style="list-style-type: none"> – Szerepvállalás
	<i>Stratégiaalkotás</i>	<ul style="list-style-type: none"> – Kooperativitás – Kötelezettségvállalás

	<i>Stratégia megvalósítása</i>	<ul style="list-style-type: none"> – Információkezelés – Hatékony kommunikáció
AJÁNLOTT TEVÉKENYSÉGEK		<ul style="list-style-type: none"> – Családi fényképek gyűjtése. – A családtagok születés- és névnapjának észben tartása, felköszöntésük. – Anyák napjára meglepetés készítése (pl. reggeli, vers, virág). – „Névtelen” ünnepek felidézése: „Nagyon boldog voltam akkor, amikor...” – Elbeszélés, dramatizálás, szituációs játék. – Hol helyezkedik el a település; melyik megyében; milyen tó, folyó vagy hegy van a közelében; stb. – kooperatív foglalkozás. – A mesterséges környezet (település) közlekedési eszközei, lehetőségei. – Csoportmunkában megjeleníteni a település lakóházait (a típusokat), a fontosabb intézményeket – rajz, festés, kollázs, montázs. – Melyik közösségnek vagyok tagja? – szoborképek, pantomim (drámajáték). – A harmónia fogalmának meghatározása. – Kinek mit jelent? – Miért jó, ha törekszünk rá? – A harmónia megteremtése szűkebb környezetünkben. – A berendezési tárgyak, színek, formák és anyagok, mint a harmóniateremtés eszközei. – A harmónia megfigyelése, felfedezése a természetes környezetben. – A csend és a zaj elkülönítése, a hangok különbözőségeinek felfedezése. – Az énekhang és a hangszerek. – A különböző mozgásformák harmóniájának megfigyelése, megtapasztalása. – Az ellazulás, relaxálás gyakorlása. – A csapatszellem és a sportszerűség kritériumainak megismerése és gyakorlása sportjátékokban.
ISMERETEK, TANANYAGTARTALMAK		<ul style="list-style-type: none"> – Lakodalom, születés, keresztelő, anyák napja, nőnap – Családi történetek, anekdoták. – Különleges, különös emberek a családban. – Hol lakom? – A település közlekedési eszközei, épületei, intézményei. – A település közösségei.

			<ul style="list-style-type: none"> – A harmónia jelentése. – Szűkebb és tágabb környezetünk harmóniája. – A zene és a mozgás harmóniája. – Mentálhigiénés ismeretek: a pihenés módjai. – Az együttműködés szabályai. 	
MODULOK (A FEJEZET RÉSZEGYSÉGEI)	Cím	Ajánlott óraszám	○ A család ünnepei 1.	2 óra
			○ A család ünnepei 2.	2 óra
			○ A családom múltja	2 óra
			○ Lakóhelyünk élete 1.	2 óra
			○ Lakóhelyünk élete 2.	2 óra
			○ Lakóhelyünk élete 3.	2 óra
			○ Lakóhelyünk élete 4.	2 óra
			○ Harmónia a környezetemben 1.	2 óra
			○ Harmónia a környezetemben 2.	2 óra
			○ Harmónia bennem 1.	2 óra
			○ Harmónia bennem 2.-3.	2 óra
○ Csapatjátékok 1-2.	2 óra			
ALTERNATÍV MEGOLDÁSOK (KÉPESSÉGFOKUSZ-VÁLTÁS)	Kapcsolódó kereszttantervi modulok		Életpálya-építés 3. B magyar nyelv és irodalom modulok	
	Más műveltségterületi kapcsolódási lehetőségek		Magyar nyelv és irodalom	
KÖVETELMÉNYEK			<ul style="list-style-type: none"> – A tanuló szerezzen tapasztalatokat közvetlen környezete életéből (család, lakóhely). – Életkorának, képességeinek és érdeklődésének megfelelő tevékenységekkel vállaljon bennük szerepet. – A társakkal való együttműködés során törekedjen a szabályok betartására, a normatív magatartásra. 	

3. TÉMAKÖR / FEJEZET	Cím	A TERMÉSZET: A MI VILÁGUNK – A KÖRNYÉK FELFEDEZÉSE
	Ajánlott óraszám	8
KÉPESSÉGFEJLESZTÉSI FÓKUSZOK	Tematikus fókusz	<ul style="list-style-type: none"> – Ember a természetben <ul style="list-style-type: none"> ○ ~~Tájékozódás a tudomány–technika–társadalom kölcsönhatásáról, a természettudományról, a tudomány és a tudományos megismerés~~

		<p><i>természetéről</i></p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Technika, technológia: A mindennapi életben használt, a gyerekek által jól ismert néhány technikai eszköz működésének magyarázata már ismert összefüggések vagy hétköznapi ismeretek segítségével. ○ <i>Természtudományos megismerés</i> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Az ismerethordozók használata a megismerési folyamatban: Tanítói segítséggel tájékozódás egyszerűbb forrásanyagokban. ○ <i>Tájékozódás az élő és élettelen természetről</i> <ul style="list-style-type: none"> ▪ A tér: Térérzet tudatosítása, tájékozódás a térben, irányok, távolságok, hosszak, nagyságrendek meghatározása (becslés, mérés). ▪ A lakóhely, Magyarország
	<i>Önmeghatározás</i>	– Önkontroll
	<i>Önbemutató</i>	– Szerepvállalás
	<i>Stratégiaalkotás</i>	– Kooperativitás – Kötelezettségvállalás
	<i>Stratégia megvalósítása</i>	– Információkezelés – Absztrahálás – Ok-okozati összefüggés – Rendszerezés
AJÁNLOTT TEVÉKENYSÉGEK		<ul style="list-style-type: none"> – Tájékozodom: az iskolában, az iskola környékén iránytűvel – égtájak. – Segítek egy vendégnek – alaprajzkészítés. – Segítek egy turistának – útvonalrajz készítése. – Térképkiállítás szervezése. – A saját település megjelölése térképen. – Településem térképe – színezés, kiegészítés. Magyarország szomszédos országai. Kiscsoportos gyűjtőmunka: egy-egy szomszéd bemutatása röviden. – A terepasztal „megmunkálása”: a különböző felszíni formák megismerése, megnevezése. – Térképről leolvasni különböző felszíni formákat. – Fiú, leány, állat... – ismereti játék. – A településem mint természeti környezet: tájkép vagy tábló az itteni domborzati formákról, növény és állatvilágról.

			<ul style="list-style-type: none"> – Milyen szabadidős tevékenységet lehet itt folytatni? – Hogyan alakítja az időjárás a természetet? – terepasztalos bemutatás. – Befolyásolja-e az ember a természet arculatának alakulását? – Képek, újságcikkek, történetek gyűjtése ezzel kapcsolatban. 				
ISMERETEK, TANANYAGTARTALMAK			<ul style="list-style-type: none"> – Alaprajz, útvonalrajz, térképvázlat. Világtájak. – A térkép fontos jelképei, színei. – A felszíni formák. Az időjárás felszínalakító munkája. 				
MODULOK (A FEJEZET RÉSZEGYSÉGEI)	<i>Cím</i>	<i>Ajánlott óraszám</i>	<table border="1" style="width: 100%; border-collapse: collapse;"> <tr> <td style="width: 80%;">17. Megtanulok tájékozódni.</td> <td style="width: 20%;">4 óra</td> </tr> <tr> <td>18. Lakóhelyem felszíne</td> <td>4 óra</td> </tr> </table>	17. Megtanulok tájékozódni.	4 óra	18. Lakóhelyem felszíne	4 óra
17. Megtanulok tájékozódni.	4 óra						
18. Lakóhelyem felszíne	4 óra						
ALTERNATÍV MEGOLDÁSOK (KÉPESSÉGFOKUSZ-VÁLTÁS)	Kapcsolódó keresztantantéri modulok		Életpálya-építés 3. B matematika modulok				
	Más műveltségterületi kapcsolódási lehetőségek		Matematika, becslés, mérés				
KÖVETELMÉNYEK			<ul style="list-style-type: none"> – Fejlődjön a tanuló térérzete. – Tapasztalja meg a tájékozódást segítő eszközök hasznát. – Szerezzen ismereteket az ember és a természet kapcsolatáról, a környezet védelmének szükségességéről saját tapasztalatok útján. 				

4. TÉMAKÖR / FEJEZET	<i>Cím</i>	A TERMÉSZET: A MI VILÁGUNK – KUTATUNK, KÍSÉRLETEZÜNK
	<i>Ajánlott óraszám</i>	13
KÉPESSÉGFEJLESZTÉSI FÓKUSZOK	<i>Tematikus fókusz</i>	<ul style="list-style-type: none"> – Ember a természetben <ul style="list-style-type: none"> ○ <i>Természettudományos megismerés</i> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Megfigyelés, kísérletezés, mérés: A mindennapi életben fontos szerepet játszó mennyiségek és azok mérésének fokozatos megismerése, gyakorlása. A vizsgált jelenségekkel kapcsolatos előzetes tudás számbavétele a tanulás során mindinkább tért nyerő megfigyelések, kísérletek végzése előtt. ○ <i>Tájékozódás az élő és élettelen természetről</i> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Halmazállapot: A halmazállapotok bemutatása, a tudományos értelmezéseknek megfelelő megkülönböztetése. ▪ Halmazállapot-változás: Halmazállapot-változások felismerése,

		<ul style="list-style-type: none"> ▪ Az élet: Az élet értelmezésére vonatkozó gyermeki elképzelések felszínre hozása, ütköztetése más elképzelésekkel. Az életjelenségekhez kötött életértelmezés fokozatos erősítése. Az élő és élettelen összehasonlítása. ▪ Életműködések: A növények anyagcseréjével kapcsolatban kialakult gyermeki elképzelések feldolgozása, alternatívák felállítása. ▪ Fenntarthatóság, a környezet védelme: Néhány könnyen átlátható, megérthető, a gyerekeket közvetlenül, a gyakorlatban is érintő, helyi környezetvédelmi problémával való foglalkozás. Egyéni és közösségi környezetvédelmi cselekvési formák kialakítása ○ <i>Tájékozódás a tudomány–technika–társadalom kölcsönhatásáról, a természettudományról, a tudomány és a tudományos megismerés természetéről</i> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Természet: Annak fokozatos belátása, hogy az emberi tevékenység és maga az ember a természeti folyamatok szerves része. – Művészetek–Vizuális nevelés <ul style="list-style-type: none"> ○ <i>Közvetlen tapasztalás útján szerzett élmények feldolgozási képessége – motoros készségek</i> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Műalkotások, természeti látványok megfigyelése, leírása, esztétikai minőségeinek jellemzése. ○ <i>Ismeretszerzési képességek – tanulási képességek – térbeli tájékozódás</i> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Képek, látványok, események leírása, leírás alapján kép készítése. ○ <i>Kommunikációs képességek</i> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Fényképek, újsággépek, reklámképek csoportosítása, „olvasása”, értelmezése. ○ <i>Alkotóképességek</i> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Átélt, elképzelt vagy hallott esemény vizuális megjelenítése. ▪ Élmények, elképzelt vagy valós események megfogalmazása.
	<i>Önmeghatározás</i>	– Önkontroll
	<i>Önbemutató</i>	– Szerepvállalás
	<i>Stratégiaalkotás</i>	– Kooperativitás – Kötelezettségvállalás
	<i>Stratégia megvalósítása</i>	– Információkezelés

			<ul style="list-style-type: none"> – Analizálás – Ok-okozati összefüggés – Rendszerezés – Problémamegoldás 	
AJÁNLOTT TEVÉKENYSÉGEK			<ul style="list-style-type: none"> – A mérés algoritmusai. – Különböző mérések végzése (tömeg, hossz, hőmérséklet, idő), összehasonlítása. Hányféle halmazállapot van a természetben, a lakásban? – Kísérletek a vízzel. – Milyen formában található meg a természetben a víz? – Időjárás-jelenségek „reprodukálása”, megfigyelése (pl. eső, szivárvány, pára stb.) – Kísérletek végzése az életfeltételek vizsgálatához. – Feljegyzések készítése, a megfigyelés tapasztalatainak összegzése, következtetések levonása. – Az élő természet változásainak megfigyelése évszakonként. – Kampány az állatok megmentéséért. – Újságcikkek gyűjtése ezzel kapcsolatban. – Tabló készítése. – Állatok megmintázása természetes anyagokból, elhelyezésük „természetes” környezetükben. 	
ISMERETEK, TANANYAGTARTALMAK			<ul style="list-style-type: none"> – Az anyagok tulajdonságai, változások (hőmérséklet, halmazállapot) – Az élethez nélkülözhetetlen feltételek (víz, fény, megfelelő hőmérséklet, tápanyag, levegő). – Védett állatok, kihalófélben lévő állatok védelme. A probléma megértése a dinoszauruszok példáján keresztül. 	
MODULOK (A FEJEZET RÉSZEGYSÉGEI)	<i>Cím</i>	<i>Ajánlott óraszám</i>	Megfigyelünk, mérünk	4 óra
			Az élet feltételei	3 óra
			Állatkerti séták 1.	4 óra
			Állatkerti séták 2.	2 óra
ALTERNATÍV MEGOLDÁSOK (KÉPESSÉGFOKUSZ-VÁLTÁS)	Kapcsolódó kereszttantervi modulok		Életpálya-építés 3. B matematika modulok	
	Más műveltségterületi kapcsolódási lehetőségek		Matematika, becslés, mérés	
KÖVETELMÉNYEK			– A tanuló szerezzen tapasztalatokat a megismerés sokféle útjáról.	

	– Ismerje fel az összefüggéseket hétköznapi megfigyelései és a megszerzett új ismeretek között.
--	---

5. TÉMAKÖR / FEJEZET	Cím	EGÉSZSÉGES ÉLETMÓD
	Ajánlott óraszám	2
KÉPESSÉGFEJLESZTÉSI FÓKUSZOK	Tematikus fókusz	<ul style="list-style-type: none"> – Ember a természetben <ul style="list-style-type: none"> ○ <i>Tájékozódás a tudomány–technika–társadalom kölcsönhatásáról, a természettudományról, a tudomány és a tudományos megismerés természetéről</i> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Természet: Annak fokozatos belátása, hogy az emberi tevékenység és maga az ember a természeti folyamatok szerves része. ○ <i>Tájékozódás az élő és élettelen természetről</i> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Az ember egészsége: Annak felismerése, hogy a környezet állapota az ember egészségére is hatással van. Az egészséges életkörülmények igénylése.
	Önmeghatározás	<ul style="list-style-type: none"> – Az egyes tettek következményeinek belátása – A társadalmilag elfogadott magatartási normák betartása – Önkontroll
	Önbemutató	– Szerepvállalás
	Stratégiaalkotás	– Információszerzés
	Stratégia megvalósítása	<ul style="list-style-type: none"> – Lényegkiemelés – Ok-okozati összefüggés
AJÁNLOTT TEVÉKENYSÉGEK		<ul style="list-style-type: none"> – Az egészséges életmóddal kapcsolatos korábbi ismeretek bővítése. – Testünk fejlődése: megfigyelés, mérések végzése, összehasonlítása az előző évi adatokkal. – Életjelenségek, életműködésünk megfigyelése, összefüggésük a helyes életvitel egyes normáival. – Gyakran előforduló balesetek otthon és az iskolában. – Teendők baleset esetén. – Gyakoribb betegségek (megfázás, gyomorrontás, bárányhimlő stb.). – A megelőzés módjai. – Hogyan kell ápolni a beteg embert; mi tesz jót?

			<ul style="list-style-type: none"> – A beteglátogatás szabályai. – Kórházban. 	
ISMERETEK, TANANYAGTARTALMAK			<ul style="list-style-type: none"> – Egészségünk őrzése. – Leggyakoribb betegségeink. – A védekezés lehetőségei. – Gyógyszerek, gyógynövények. – A szervezetre káros anyagok. – A betegség tünetei, betegápolás, beteglátogatás. 	
MODULOK (A FEJEZET RÉSZEGYSÉGEI)	<i>Cím</i>	<i>Ajánlott óraszám</i>	Egészség–betegség. Balesetek	2 óra
ALTERNATÍV MEGOLDÁSOK (KÉPESSÉGFŐKUSZ-VÁLTÁS)	Kapcsolódó kereszttantervi modulok		Életpálya-építés 3. B magyar nyelv és irodalom modulok	
	Más műveltségterületi kapcsolódási lehetőségek		Magyar nyelv és irodalom	
KÖVETELMÉNYEK			<ul style="list-style-type: none"> – A tanuló törekedjen az életműködésekkel kapcsolatos legfontosabb életviteli normák betartására. – Szerezzen ismereteket a betegségek megelőzéséről, a gyógyulás feltételeiről. 	

6. TÉMAKÖR / FEJEZET	<i>Cím</i>	FOGLALKOZÁSOK – A MINDENNAPJAINKAT SEGÍTŐK
	<i>Ajánlott óraszám</i>	14
KÉPESSÉGFEJLESZTÉSI FÓKUSZOK	<i>Tematikus fókusz</i>	<ul style="list-style-type: none"> – Ember és társadalom <ul style="list-style-type: none"> ○ Ismeretszerzés, tanulás <ul style="list-style-type: none"> ▪ Emberi magatartásformák és élethelyzetek megfigyelése. ○ Kritikai gondolkodás <ul style="list-style-type: none"> ▪ Mindennapi élethelyzetek elbeszélése, eljátszása a különböző szereplők nézőpontjából. ▪ Önálló vélemény megfogalmazása eseményekről, jelenségekről és személyekről. Érvek gyűjtése a saját vélemény alátámasztására. ○ Kommunikáció <ul style="list-style-type: none"> ▪ Beszélgetés és vita egy-egy emberismereti, társadalmi témáról. ▪ Szóbeli beszámoló a saját tapasztalatokról, gyűjtőmunkával szerzett

		<ul style="list-style-type: none"> ▪ kommunikációt folytassanak olyan kérdésről, mint a rászoruló segítése. – Művészetek–Ének-zene <ul style="list-style-type: none"> ○ Interpretáció <ul style="list-style-type: none"> ▪ A tanult gyermek- és játékdalok mozgással kísért csoportos előadása. ○ Improvizáció <ul style="list-style-type: none"> ▪ Mozgásos improvizáció szervezése a fantázia szabadságával. – Életvitel és gyakorlati ismeretek <ul style="list-style-type: none"> ○ Problémafelismerés <ul style="list-style-type: none"> ▪ Problémaérzékenység, problémafelismerés, az emberi problémák és a technikai lehetőségek feltárása: Személyes igények, szükségletek megnevezése. Az egyéni indíttatású probléma megérzése, felismerése segítségével. ▪ A technikai probléma megfogalmazása: Technikai problémák és szakmák bemutatása. ○ Konstruálás, kivitelezés <ul style="list-style-type: none"> ▪ A terv megvalósítása anyagban, térben: A rendeltetésnek, a formának, valamint a készítési eljárásnak, az anyagnak és szerkezetnek megfelelő egyszerű megoldás kiválasztása és elkészítése mintakövetéssel és eleinte gondolati terv alapján. A mintakövetés jelentősége az alkotásban. ○ A tevékenység és eredményének értékelése <ul style="list-style-type: none"> ▪ Magatartásformák: Az alkotói és befogadói munka során a következményekért felelős magatartás tanúsítása. Más véleményének figyelembevétele. Az önellenőrzés fejlesztése, a pozitív énkép megalapozása. ○ Munkavégzési és tanulási szokások <ul style="list-style-type: none"> ▪ Technológiai rend, térszemlélet: Konkrét példák különböző munkafolyamatokhoz, különböző pályaterületekhez.
	<p><i>Önmeghatározás</i></p>	<ul style="list-style-type: none"> – A belső igények felismerése és megfogalmazása – A társadalmilag elfogadott magatartási normák betartása csoporton belül – Önbecsülés – Önmotiválás

	<i>Önbemutató</i>		– Szerepvállalás	
	<i>Stratégiaalkotás</i>		– Kötelezettségvállalás – Eszközhasználat	
	<i>Stratégia megvalósítása</i>		– Információszerzés – Információfeldolgozás – Lényegkiemelés – Ok-okozati összefüggés – Rendszerezés	
AJÁNLOTT TEVÉKENYSÉGEK			– Az iskolában, az egészségügyi intézményekben zajló tevékenységek, főszereplőinek, illetve a vészhelyzetekben segítők megismerése, foglalkozási körök feltérképezése. – Interjúkészítés. – Kérdőív összeállítása, kitöltése. – A mindennapok további szerepeivel történő ismerkedés. – Sajátélmény dramatikus megjelenítése. – Szerepjátékok. – Egyes munkák közvetlen megtapasztalása: kenyér- (péksütemény-, perec-) sütés. – Egyszerű étel, finom csemege készítése főzés nélkül. – Ismerkedés a különböző textilfajtákkal. – Ujjbáb, lábasfogó kesztyű készítése. – Gyertyakészítés méhviaszból. – A dalok mozgásos, játékos megjelenítése egyénileg vagy csoportosan.	
ISMERETEK, TANANYAGTARTALMAK			– Pedagógusok (gondozónő, óvónő, tanító, tanár, logopédus, pszichológus). – Egészségügyi dolgozók (ápolónő, védőnő, orvos, gyógyszerész, közegészségügyi szakember). – Gazdálkodó, méhész, pék, hentes, szakács, cukrász, kéményseprő, szabó, cipész, iparosok (asztalos, kőműves, festő, víz-, gáz-, villanyszerelő, üveges), iparművész. – A munkát kísérő érzelmek kifejezése népdalainkban. – Rendőr, tűzoltó, mentő, biztonsági őr	
MODULOK (A FEJEZET RÉSZEGYSÉGEI)	<i>Cím</i>	<i>Ajánlott óraszám</i>	1. Akik velünk foglalkoznak	2 óra
			2. Akik az egészségünket vigyázzák	2 óra
			3. Akikre személyes szükségleteinkben számíthatunk 1.	2 óra

		4. Akikre személyes szükségleteinkben számíthatunk 2.	5 óra
		5. Akikre személyes szükségleteinkben számíthatunk 3.	1 óra
		6. Akik vészhelyzetben segítenek	2 óra
ALTERNATÍV MEGOLDÁSOK (KÉPESSÉGFÓKUSZ-VÁLTÁS)	Kapcsolódó keresztantantervi modulok	Életpálya-építés 3. B magyar nyelv és irodalom modulok Életpálya-építés 3. B matematika modulok	
	Más műveltségterületi kapcsolódási lehetőségek	Magyar nyelv és irodalom Matematika, becslés, mérés	
KÖVETELMÉNYEK		<ul style="list-style-type: none"> – A tanuló szerezzen ismereteket azokról a foglalkozásokról, amelyekkel közvetlen környezetében nap mint nap találkozik személyesen vagy a terméken keresztül. – Szerezzen tapasztalatokat a munka szerepéről az ember életében. 	

7. TÉMAKÖR / FEJEZET	<i>Cím</i>	HŐSÖK, PÉLDAKÉPEK, NAGY EGYÉNISÉGEK
	<i>Ajánlott óraszám</i>	16
KÉPESSÉGFEJLESZTÉSI FÓKUSZOK	<i>Tematikus fókusz</i>	<ul style="list-style-type: none"> – Ember és társadalom <ul style="list-style-type: none"> ○ Térben-időben való tájékozódás <ul style="list-style-type: none"> ▪ Az idő tagolására szolgáló kifejezések használata: perc, óra, nap, hét, hónap, év. Időmeghatározó kifejezések használata: amikor karddal harcoltak stb., nagyon régen. ○ Kommunikáció <ul style="list-style-type: none"> ▪ Események, történetek, jelenségek mozgásos, táncos, dramatikus megjelenítése. ○ Kritikai gondolkodás <ul style="list-style-type: none"> ▪ Híres emberek, irodalmi, film- stb. hősök külső és belső tulajdonságainak felsorolása. Önálló vélemény megfogalmazása eseményekről, jelenségekről és személyekről. Érvek gyűjtése a saját vélemény alátámasztására. ○ A tartalom kulcselemei

		<ul style="list-style-type: none"> ▪ Történetek, versek, kitalált dolgok vizuális megjelenítése. ▪ Átélt, elképzelt vagy hallott esemény vizuális megjelenítése. ▪ Dramatizált történet játéka közösen készített kellékekkel. ▪ Élmények, elképzelt vagy valós események megfogalmazása <ul style="list-style-type: none"> – Testnevelés és sport <ul style="list-style-type: none"> ○ Rövid távú vágtafutások, gyors futások irányváltóztatással. ○ Célzás álló és mozgó tárgy(ak)ra, vízszintes és függőleges célirányokat képezve, a céltárgy mozgásának bonyolítása, a mozgás sebességviszonyainak variálása, a kiszámíthatatlansági tényezők növelése. ○ Testgyakorlási-edzési anyag ágyazása játékokba, testnevelési játékokba. – Életvitel és gyakorlati ismeretek <ul style="list-style-type: none"> ○ Tervezés <ul style="list-style-type: none"> ▪ Tervezés, a megoldáshoz vezető út kitalálása: A rendeltetésnek, a formának, valamint a készítési eljárásnak, az anyagnak és a szerkezetnek megfelelő szokásos megoldás kiválasztása, a terv elkészítése. Az öröm, az elégedettség szerepe a munkában. ○ Konstruálás, kivitelezés <ul style="list-style-type: none"> ▪ A terv megvalósítása anyagban, térben: A rendeltetésnek, a formának, valamint a készítési eljárásnak, az anyagnak és szerkezetnek megfelelő egyszerű megoldás kiválasztása és elkészítése mintakövetéssel és eleinte gondolati terv alapján. A mintakövetés jelentősége az alkotásban. ▪ Konstruáló képesség, eszközhasználat, ügyesség: Az egyszerű alapanyagok alakítása kézzel, egyszerű eszközökkel. Az anyagok alakítása mint örömforrás.
	<i>Önmeghatározás</i>	– Önmotiválás
	<i>Önbemutató</i>	– Szerepvállalás
	<i>Stratégiaalkotás</i>	<ul style="list-style-type: none"> – Kooperativitás – Kötelezettségvállalás
	<i>Stratégia megvalósítása</i>	<ul style="list-style-type: none"> – Információkezelés – Analizálás – Ok-okozati összefüggés – Rendszerezés

			– Problémamegoldás	
AJÁNLOTT TEVÉKENYSÉGEK			– A korabeli életmód jellemző elemeinek felelevenítése komplex feldolgozás keretében: <ul style="list-style-type: none"> ○ időmeghatározás; életmód megismerése mondák alapján (Komjáthy István: Magyar mesék és mondák) és a Honfoglalás című film megtekintésével; ○ használati és harci eszközök, ○ lakhely makettjeinek elkészítése, ○ különböző események mozgásos, dramatikus megjelenítése. ○ A hősök külső és belső tulajdonságainak megismerése tetteiken keresztül. 	
ISMERETEK, TANANYAGTARTALMAK			– A korabeli életmód és harcmodor. – A magyar honfoglalás mondaköréből megismert legendás személyiségek (Hunor és Magor, a hét vezér, Attila) szerepe.	
MODULOK (A FEJEZET RÉSZEGYSÉGEI)	<i>Cím</i>	<i>Ajánlott óraszám</i>	Honfoglalás – Életmód 1.	2 óra
			Honfoglalás – Életmód 2.	4 óra
			Honfoglalás – Harcmodor	4 óra
			Honfoglalás – Eszközök, lakhely	4 óra
			Honfoglalás – Hősök	2 óra
ALTERNATÍV MEGOLDÁSOK (KÉPESSÉGFŐKUSZ-VÁLTÁS)	Kapcsolódó kereszttantervi modulok		Életpálya-építés 3. B magyar nyelv és irodalom modulok Életpálya-építés 3. B matematika modulok	
	Más műveltségterületi kapcsolódási lehetőségek		Magyar nyelv és irodalom Matematika, becslés, mérés	
KÖVETELMÉNYEK			A tanuló élményszinten tapasztalja meg a változást a régmúlthoz képest. Képességeinek és érdeklődésének megfelelően vállaljon szerepet a közös tevékenységekben. Használja fel képzeletét az információk feldolgozásához.	

8. TÉMAKÖR / FEJEZET	<i>Cím</i> <i>Ajánlott óraszám</i>	TANULÁSMÓDSZERTAN
		2
KÉPESSÉGFEJLESZTÉSI FÓKUSZOK	<i>Tematikus fókusz</i>	– Életvitel és gyakorlati ismeretek <ul style="list-style-type: none"> ○ Munkavégzési és tanulási szokások <ul style="list-style-type: none"> ▪ Rend, tisztaság, szabálykövetés, időbeosztás: A munkahely rendje, tisztasága. Az érdeklődés mint az időt meghatározó tényező. ○ Megfigyelés, vizsgálat: A tapasztalat mint

			<p>egyéni élmény megfogalmazása</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Technológiai rend, térszemlélet: A műveleti és téri rend betartása a munka során. Konkrét példák különböző munkafolyamatokhoz, különböző pályaterületekhez. ▪ Gazdálkodás, környezettudatos magatartás: Gazdálkodás a munkával és az idővel. A személyes ráfordítás jelentősége. ▪ Eszközhasználat, munkaszervezés: Jó testtartás. Felkészülés a munkafolyamatra, különös tekintettel az egyéni tulajdonságok minőségére. 	
	<i>Önmeghatározás</i>		<ul style="list-style-type: none"> – A reális énképhez minél közelebb álló énídeál kialakítása – Önkontroll – Önmotiválás 	
	<i>Önbemutató</i>		<ul style="list-style-type: none"> – Kötelezettségvállalás – Egyéni arculatformálás 	
	<i>Stratégiaalkotás</i>		<ul style="list-style-type: none"> – Eszközhasználat 	
	<i>Stratégia megvalósítása</i>		<ul style="list-style-type: none"> – Analizálás – Lényegkiemelés – Ok-okozati összefüggés – Rendszerezés 	
AJÁNLOTT TEVÉKENYSÉGEK			<ul style="list-style-type: none"> – A tanulás feltételeinek megismerése, belátása szituációs játékokban. – Tapasztalatszerzés az idő múlásáról játékos gyakorlatokban. – Játékos feladatok az egyéni képességek fejlesztésére. – A kíváncsiság és az érdeklődés, illetve a fáradtság megnyilvánulása a viselkedésben. – Dramatikus játék. 	
ISMERETEK, TANANYAGTARTALMAK			<ul style="list-style-type: none"> – A tanulás külső körülményei (rend, fény, tisztaság, csend). Időbeosztás. – Előkészületek, taneszközök használata. – Segítség igénybevétele. – A tanulás belső feltételei: figyelem, emlékezet, képzelet. – A tanulást kísérő érzelmek. 	
MODULOK (A FEJEZET RÉSZEGYSÉGEI)	<i>Cím</i>	<i>Ajánlott óraszám</i>	Tanulási szokások	2 óra
ALTERNATÍV MEGOL-	Kapcsolódó kereszttan-		Életpálya-építés 3. B magyar nyelv és irodalom modulok	

DÁSOK (KÉPESSÉGFŐ- KUSZ-VÁLTÁS)	tervi modulok Más műveltségterületi kapcsolódási lehetőségek	Magyar nyelv és irodalom
KÖVETELMÉNYEK		<ul style="list-style-type: none"> – A tanuló ismerje fel a külső körülmények szerepét, és legyen figyelemmel ezekre a tanulási tevékenységben. – Törekedjen a munka és a pihenés egyensúlyának betartására.

4. ÉVFOLYAM

MŰVELTSÉGTERÜLETI KAPCSOLÓDÁSOK

	Témakörök	Kapcsolódó műveltségterület	Javasolt	
			óra- szám	modul szám
1.	ÖN- ÉS TÁRSISMERET	Ember és társadalom	8	3
2.	ÉLJÜK AZ ÉLETET! – MIN- DENNAPJAINK	Ember és társadalom	4	2
		Ember a természetben	3	1
		Művészetek	3	2
		Testnevelés és sport	8	2
		Életvitel és gyakorlati ismeretek	7	2
3.	A TERMÉSZET: A MI VILÁ- GUNK – A KÖRNYÉK FEL- FEDEZÉSE	Ember a természetben	8	2
		Művészetek–vizuális nevelés	5	2
4.	A TERMÉSZET: A MI VILÁ- GUNK – KUTATUNK, KÍ- SÉRLETEZÜNK	Ember a természetben	8	2
		Életvitel és gyakorlati ismeretek	7	2
5.	EGÉSZSÉGES ÉLETMÓD	Ember a természetben	5	2
		Művészetek	2	1
		Testnevelés és sport	8	2
6.	FOGLALKOZÁSOK – KÖZ- VETLEN KÖRNYEZETÜNK DOLGOZÓI	Ember és társadalom	8	4
		Művészetek	6	3
		Életvitel és gyakorlati ismeretek	5	1
7.	HŐSÖK, PÉLDAKÉPEK, NAGY EGYÉNISÉGEK	Ember és társadalom	4	3
		Művészetek	8	2
		Testnevelés és sport	4	1
		Életvitel és gyakorlati ismeretek	3	1
8.	TANULÁSMÓDSZERTAN	Életvitel és gyakorlati ismeretek	2	1
Összesen:			116	41

TARTALOMVÁZLAT

1. TÉMAKÖR / FEJEZET	<i>Cím</i>	ÖN- ÉS TÁRSISMERET
	<i>Ajánlott óraszám</i>	5
KÉPESSÉGFEJLESZTÉSI FÓKUSZOK	<i>Tematikus fókusz</i>	<ul style="list-style-type: none"> – Ember és társadalom <ul style="list-style-type: none"> ○ <i>Ismeretszerzés, tanulás</i> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Emberi magatartásformák és élethelyzetek megfigyelése. ○ <i>Kritikai gondolkodás</i> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Önálló vélemény megfogalmazása eseményekről, jelenségekről és személyekről. Érvek gyűjtése a saját vélemény alátámasztására. ○ <i>Kommunikáció</i> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Beszélgetés és vita egy-egy emberismereti témáról. Saját vélemény érthető megfogalmazása. Mások véleményének türelmes meghallgatása. Események, történetek elbeszélése élőszóban. Szóbeli beszámoló a saját tapasztalatokról. ○ <i>A reflexiót irányító kérdések</i> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Legyen alkalmuk a tanulóknak arra, hogy választ keressenek olyan kérdésekre, mint a következők: Melyek a saját tulajdonságaim? Miben vagyok másokhoz hasonló? Miben különbözöm másoktól?
	<i>Önmeghatározás</i>	<ul style="list-style-type: none"> – A belső igények felismerése és megfogalmazása – Az egyes tettek következményeinek belátása, a társak igényeinek, problémáinak figyelembe vétele – A reális énképhez minél közelebb álló énídeál kialakítása – Önbecsülés – Önmotiválás
	<i>Önbemutató</i>	<ul style="list-style-type: none"> – Szerepvállalás
	<i>Stratégiaalkotás</i>	<ul style="list-style-type: none"> – Kooperativitás – Hatékony kommunikáció
	<i>Stratégia megvalósítása</i>	<ul style="list-style-type: none"> – Analizálás – Lényegkiemelés – Ok-okozati összefüggés

		<ul style="list-style-type: none"> – Rendszerezés – Konvergens gondolkodás 							
AJÁNLOTT TEVÉKENYSÉGEK		<ul style="list-style-type: none"> – Ön- és társismereti drámajátékok. – Személyiségterkép készítése. – Film megtekintése (pl. Mulan, Harry Potter és a bölcsek köve). – Filmélmények feldolgozása egyéni élmények felidézésével beszélgetés során és írásbeli szövegalkotással. – Társasjáték. – Tudások, képességek gyűjtése – ötletbörze. – Ki mit tud? – Mi mindent tudok? – Hogyan jutottam el idáig? – Különleges „tudások, képességek”. – „Legek” napja. – Akinek nem inge, ne vegye magára! 							
ISMERETEK, TANANYAGTARTALMAK		<ul style="list-style-type: none"> – A társak szerepe az önismeretben. – Egyediség, különtség elfogadása. – Nemi különbségek. – Nemi szerepek. – Szerelem. – Ismerősök, barátok. – Együtt, egyedül. – Segítségkérés, segítségnyújtás. – Tevékenységeim feltérképezése (erősségeim, gyengeségeim). 							
MODULOK (A FEJEZET RÉSZEGYSÉGEI)	<i>Cím</i>	<i>Ajánlott óra-szám</i>	<table border="1" style="width: 100%; border-collapse: collapse;"> <tr> <td style="width: 80%;">1. Tükröm, tükröm...</td> <td style="width: 20%;">3 óra</td> </tr> <tr> <td>2. Madarat tolláról...</td> <td>3 óra</td> </tr> <tr> <td>3. Van, amiben én vagyok a legjobb!</td> <td>2 óra</td> </tr> </table>	1. Tükröm, tükröm...	3 óra	2. Madarat tolláról...	3 óra	3. Van, amiben én vagyok a legjobb!	2 óra
1. Tükröm, tükröm...	3 óra								
2. Madarat tolláról...	3 óra								
3. Van, amiben én vagyok a legjobb!	2 óra								
ALTERNATÍV MEGOLDÁSOK (KÉPESSÉGFOKUSZ-VÁLTÁS)	Kapcsolódó kereszttantervi modulok	Életpálya-építés 4. B magyar nyelv és irodalom modulok							
	Más műveltségterületi kapcsolódási lehetőségek	Magyar nyelv és irodalom							

KÖVETELMÉNYEK	<ul style="list-style-type: none"> – A tanulóban alakuljon ki igény az én megismerésére, valamint környezetének és társas kapcsolatainak tudatos formálására. – Életkorának és érdeklődésének megfelelően minél több területről szerezzen tapasztalatokat.
---------------	--

2. TÉMAKÖR / FEJEZET	<i>Cím</i>	Éljük az életet!
	<i>Ajánlott óraszám</i>	25
KÉPESSÉGFEJLESZTÉSI FÓKUSZOK	<i>Tematikus fókusz</i>	<ul style="list-style-type: none"> – Ember és társadalom <ul style="list-style-type: none"> ○ Ismeretszerzés, tanulás <ul style="list-style-type: none"> ▪ Ismeretszerzés személyes beszélgetésekből, tárgyak, épületek, képek közvetlen megfigyeléséből, hallott és olvasott elbeszélő szövegekből. ▪ Emberi magatartásformák és élethelyzetek megfigyelése. ▪ Segédkönyvek, atlaszok, gyermeklexikonok használata. ○ Kritikai gondolkodás <ul style="list-style-type: none"> ▪ Mindennapi élethelyzetek elbeszélése, eljátszása a különböző szereplők nézőpontjából. ▪ Önálló vélemény megfogalmazása eseményekről, jelenségekről és személyekről. Érvek gyűjtése a saját vélemény alátámasztására. ○ Kommunikáció <ul style="list-style-type: none"> ▪ Beszélgetés és vita egy-egy emberismereti, társadalmi, történelmi témáról. Saját vélemény érthető megfogalmazása. Mások véleményének türelmes meghallgatása. ▪ Események, történetek elbeszélése élőszóban. ▪ Szóbeli beszámoló a saját tapasztalatokról, gyűjtőmunkával szerzett ismeretekről. ○ Térben-időben való tájékozódás <ul style="list-style-type: none"> ▪ Az idő tagolására szolgáló kifejezések használata: perc, óra, nap, hét, hónap, év. Időmeghatározó kifejezések használata: amikor kicsi (óvodás stb.) voltam, amikor szüleim gyerekek (fiatalok stb.) voltak, amikor nagyszüleim gyerekek stb. voltak, amikor karddal

harcoltak stb., nagyon régen. Viszonyítások gyakorlása: előbb, később, ugyanakkor, most, régebben, nagyon régen. Események, jelenségek, tárgyak, személyek stb. időrendbe állítása.

- A tartalom kulcselemei
  - Legyen alkalmuk a tanulóknak arra, hogy: felismerjék, hogy az emberek régen másként éltek és másként gondolkodtak, mint ma; megismerkedjenek néhány történettel a lakóhely múltjából.
  - Legyen alkalmuk a tanulóknak arra, hogy megismerkedjenek egy-egy történelmi eseménnyel, különösen a nemzeti ünnepeinkhez és jelképeinkhez kapcsolódó eseményekkel.
- Ember a természetben
  - Tájékozódás a tudomány–technika–társadalom kölcsönhatásáról, a természettudományról, a tudomány és a tudományos megismerés természetéről
    - Természet: Annak fokozatos belátása, hogy az emberi tevékenység és maga az ember a természeti folyamatok szerves része.
  - Természettudományos megismerés
    - Az ismeretszerzés eredményeinek feldolgozása: Változások felismerése, azok fontosabb okainak megnevezése tanítói segítséggel. Egyszerű képi és szöveges információk, jelek értelmezése a megismert területeken.
  - Tájékozódás az élő és élettelen természetről
    - Evolúciós szemlélet: A születéssel, az egyedfejlődéssel és az öröklődéssel kapcsolatos gyermeki elképzelések felszínre hozása, összehasonlítása, más, köztük a tudományos nézetekkel való összevetése (természetesen csak a gyerekek létező, előzetes tudásával feldolgozható témákban).
- Művészetek–Vizuális nevelés
  - Közvetlen tapasztalás útján szerzett élmények feldolgozási képessége – motoros készségek
    - Tájékozódás a lakóhelyen és annak környékén.
    - Műalkotások, természeti látványok megfigyelése, leírása, esztétikai

	<p>minőségeinek jellemzése.</p> <ul style="list-style-type: none"> ○ Ismeretszerzési képességek – tanulási képességek – térbeli tájékozódás <ul style="list-style-type: none"> ▪ Vizuális jelek jelképek alkotó használata. ▪ Képek, látványok, események leírása, leírás alapján kép készítése. <p>– Művészetek–Ének-zene</p> <ul style="list-style-type: none"> ○ Interpretáció <ul style="list-style-type: none"> ▪ (A lakóhelyen gyűjtött–megismert) Népzenei dalanyag tanítása többnyire hallás után. Népszokások megismertetése, dramatizált előadása akár bábos megjelenítéssel vagy mozgással, tánccal is. ○ Zenehallgatás <ul style="list-style-type: none"> ▪ Életkornak megfelelő, zenetörténeti korokból válogatott nép- és műzenei szemelvények bemutatása. <p>– Életvitel és gyakorlati ismeretek</p> <ul style="list-style-type: none"> ○ A munka és a technika szükségessége, jelentősége és szerepe az emberi életben, haszna és veszélyei: a fenntartható fejlődés gondolata <ul style="list-style-type: none"> ▪ A mesterséges környezet: Érdeklődés a közvetlen mesterséges környezet (a lakás, az iskolai és a lakókörnyezet) iránt, arról szóló tapasztalatszerzés. ○ Konstruálás, kivitelezés <ul style="list-style-type: none"> ▪ A terv megvalósítása anyagban, térben: A rendeltetésnek, a formának, valamint a készítési eljárásnak, az anyagnak és szerkezetnek megfelelő egyszerű megoldás kiválasztása és elkészítése mintakövetéssel és eleinte gondolati terv alapján. A mintakövetés jelentősége az alkotásban. ○ A tevékenység és eredményének értékelése <ul style="list-style-type: none"> ▪ Magatartásformák: Az alkotói és befogadói munka során a következőkért felelős magatartás tanúsítása. Más véleményének figyelembevétele. Az önellenőrzés fejlesztése, a pozitív énkép meg alapozása. ○ Dokumentumismeret <ul style="list-style-type: none"> ▪ Ismeretterjesztő forrásokból (pl. képes enciklopédia, ifjúsági tévéadás) információgyűjtés az alkotómunkához, a foglalkozásokhoz és
--	---

		<p>a tervezéshez.</p> <ul style="list-style-type: none"> ○ Tervezés <ul style="list-style-type: none"> ▪ Kommunikáció: a terv megjelenítése, szóban, írásban, rajzban, anyagban: A gondolat megjelenítése anyagban, kész tárgyban és szóban. Kapcsolódó emóciók, élmények megfogalmazása. – Testnevelés és sport <ul style="list-style-type: none"> ○ Fogó játékok, különböző sor- és váltóversenyek, fokozatosan nehezedő szabályokkal. ○ Nehezedő labdakezelési gyakorlatok kézzel és lábbal, sor-, váltóversenyek részeként is gyakoroltatva; labdakezelés elmélyítése. A cselezés, a másik társ mozgással való becsapásának tanítása. ○ Tanulási, testgyakorlási-edzési anyag ágyazása sportágakat előkészítő, egyszerűsített szabályú játékokba. ○ Gyermek-, népi játékok.
	<i>Önmeghatározás</i>	<ul style="list-style-type: none"> – Törvények és szabályok betartása – A társadalmilag elfogadott magatartási normák betartása csoporton belül – A deviancia felismerése, elhatárolódás a szélsőséges magatartástól – A reális énképhez minél közelebb álló énideál kialakítása – Önbecsülés – Önkontroll – Önmotiválás
	<i>Önbemutató</i>	<ul style="list-style-type: none"> – Szerepvállalás
	<i>Stratégiaalkotás</i>	<ul style="list-style-type: none"> – Tervezés – Kooperativitás – Kötelezettségvállalás
	<i>Stratégia megvalósítása</i>	<ul style="list-style-type: none"> – Információkezelés – Hatékony kommunikáció
AJÁNLOTT TEVÉKENYSÉGEK		<ol style="list-style-type: none"> 1. Fekete István Kele című műve részleteinek kooperatív feldolgozása a megadott szempontok alapján. 2. Társasjáték. 3. Tanítói segítséggel olyan könyvek, folyóiratok, újságok, képek, reprodukciók

			<p>gyűjtése, amelyek alapján „kideríthető” a település története.</p> <p>4. Rövid ismertető, tablók készítése: korokról, tevékenységekről, épületekről stb. – kooperatív feladat.</p> <p>5. Rajzkészítés egy régi intézményről, ennek egyik belső részletéről, a lakóhely egy részletéről (pl. iskola és környéke) makettkészítés.</p> <p>6. Ismerkedés a történelmi eseményekkel dramatikus játék keretében, szerepjátékkal.</p> <p>7. Jelképek megismerése, készítése.</p> <p>8. A közös játék szabályainak megismerése. A játékban előforduló hagyományos népi mesterségek megismerése. A népi életforma jellegzetességeinek előfordulása a népi gyermekjátékokban. Mikor, hol, kik játszották? Ismerkedés gyermek- és népi játékokkal: fogójátékok (pl. pecsenyeforgató, bakugrás)</p>	
ISMERETEK, TANANYAGTARTALMAK			<ul style="list-style-type: none"> – Születés, halál, fejlődés, hanyatlás, önállóság, felelősség, közösségbe tartozás. – Elvárások – A lakóhely történelmi áttekintése, megjelenítése. – A lakóhelyhez, tájegységhez kapcsolódó dalok megismerése. – Nemzeti ünnepek: március 15., augusztus 20., október 23. – Nemzeti ünnepeink üzenete számunkra – egyéni vélemények, élmények. – Legfontosabb helyszínek, személyek, események. – Az ünneplés hagyományai (országos hagyományok). 	
MODULOK (A FEJEZET RÉSZEGYSÉGEI)	Cím	Ajánlott óraszám	1. Indulj el egy úton...	3 óra
			2. Lakóhelyünk múltja 1.	2 óra
			3. Lakóhelyünk múltja 2.	2 óra
			4. Lakóhelyünk múltja 3.	4 óra
			5. Lakóhelyünk múltja 4.	1 óra
			6. Nemzeti ünnepeink 1.	2 óra
			7. Nemzeti ünnepeink 2.	3 óra
			8. Csapatjátékok	4+4 óra
ALTERNATÍV MEGOLDÁSOK (KÉPESSÉGFOKUSZ-VÁLTÁS)	Kapcsolódó kereszttantervi modulok	Életpálya-építés 4. B magyar nyelv és irodalom modulok Életpálya-építés 4. B matematika modulok		
	Más műveltségterületi	Magyar nyelv és irodalom		

	kapcsolódási lehetőségek	Matematika, becslés, mérés
KÖVETELMÉNYEK		<ul style="list-style-type: none"> – A tanuló szerezzen tapasztalatokat közvetlen környezete életéből (család, lakóhely). – Életkorának, képességeinek és érdeklődésének megfelelő tevékenységekkel vállaljon bennük szerepet. – Legyen tisztában a nemzeti jelképekkel. – A társakkal való együttműködés során törekedjen a szabályok betartására, a normatív magatartásra.

3. TÉMAKÖR / FEJEZET	<i>Cím</i>	A TERMÉSZET: A MI VILÁGUNK – A KÖRNYÉK FELFEDEZÉSE
	<i>Ajánlott óraszám</i>	13
KÉPESSÉGFEJLESZTÉSI FÓKUSZOK	<i>Tematikus fókusz</i>	<ul style="list-style-type: none"> – Ember a természetben <ul style="list-style-type: none"> ○ Tájékozódás a tudomány–technika–társadalom kölcsönhatásáról, a természettudományról, a tudomány és a tudományos megismerés természetéről <ul style="list-style-type: none"> ▪ Technika, technológia: A mindennapi életben használt, a gyerekek által jól ismert néhány technikai eszköz működésének magyarázata már ismert összefüggések vagy hétköznapi ismeretek segítségével. ▪ A természeti környezetnek mint a világ védelemre szoruló részének értelmezése. Annak fokozatos belátása, hogy az emberi tevékenység és maga az ember a természeti folyamatok szerves része. ○ Természettudományos megismerés <ul style="list-style-type: none"> ▪ Az ismerethordozók használata a megismerési folyamatban: Tanítói segítséggel tájékozódás egyszerűbb forrásanyagokban. ○ Tájékozódás az élő és élettelen természetről <ul style="list-style-type: none"> ▪ A tér: Térérzet tudatosítása, tájékozódás a térben, irányok

		<p>nyek igénylése.</p> <ul style="list-style-type: none"> – Művészetek–Vizuális nevelés <ul style="list-style-type: none"> ○ Közvetlen tapasztalás útján szerzett élmények feldolgozási képessége – motoros készségek <ul style="list-style-type: none"> ▪ Tájékozódás a lakóhelyen és annak környékén. ▪ Műalkotások, természeti látványok megfigyelése, leírása, esztétikai minőségeinek jellemzése. ○ Ismeretszerzési képességek – tanulási képességek – térbeli tájékozódás <ul style="list-style-type: none"> ▪ Vizuális jelek jelképek alkotó használata. ▪ Képek, látványok, események leírása, leírás alapján kép készítése. ○ Alkotóképességek <ul style="list-style-type: none"> ▪ Átélt, elképzelt vagy hallott esemény vizuális megjelenítése. ▪ Élmények, elképzelt vagy valós események megfogalmazása.
	<i>Önmeghatározás</i>	– Önkontroll
	<i>Önbemutató</i>	– Szerepvállalás – Kötelezettségvállalás
	<i>Stratégiaalkotás</i>	– Tervezés – Kooperativitás
	<i>Stratégia megvalósítása</i>	– Információkezelés – Absztrahálás – Ok-okozati összefüggés – Rendszerezés
AJÁNLOTT TEVÉKENYSÉGEK		<ul style="list-style-type: none"> – Magyarország tájegységei – mi alapján határozhatók meg? – Melyik tájegységen élek? – A térképen való megjelölés, tájékozódás. – Kirándulás a természetben. – A tanultak gyakorlati megtapasztalása, megfigyelése. – Tanulmányrajzok, fotók készítése. – Útikönyv érdeklődőknek: kinek miért ajánlom ezt a helyet? – egyéni beszámolók, fogalmazások egybegyűjtése. – Mennyire tiszta az iskola udvara és környéke? – megfigyelés séta közben.

			<ul style="list-style-type: none"> – Környezetbarát magatartás – szemégyűjtés a megfelelő higiénia betartásával (gumi- vagy nejlonkesztyű, szemeteszsák használata). – A gyerekek is hozzá tudnak járulni a környezet kíméléséhez – ötletbörze. – A jövő környezetbarát járműve. – A természet 2100-ban – rajzpályázat. 	
ISMERETEK, TANANYAGTARTALMAK			<ul style="list-style-type: none"> – A tájegység fogalma, jellemzői, növény és állatvilága. – Környezetvédelem, környezetszennyezés. – Hogyan járulhatok hozzá a környezet kíméléséhez? 	
MODULOK (A FEJEZET RÉSZEGYSÉGEI)	Cím	Ajánlott óraszám	– A környező táj jellemző természeti szépségei 1.	5 óra
			– A környező táj jellemző természeti szépségei 2.	3 óra
			– Lakóhelyem tisztasága, szennyezettsége 1.	3 óra
			– Lakóhelyem tisztasága, szennyezettsége 2.	2 óra
ALTERNATÍV MEGOLDÁSOK (KÉPESSÉGFŐKUSZ-VÁLTÁS)	Kapcsolódó kereszttantervi modulok		Életpálya-építés 4. B magyar nyelv és irodalom modulok	
	Más műveltségterületi kapcsolódási lehetőségek		Magyar nyelv és irodalom	
KÖVETELMÉNYEK			<ul style="list-style-type: none"> – A tanuló szerezzon tapasztalatokat tájegységének földrajzi jellegzetességeiről. – Életkorának és érdeklődésének megfelelően vegyen részt a tevékenységekben. Ismerje a környezetbarát magatartás lehetőségeit. 	

4. TÉMAKÖR / FEJEZET	Cím	A TERMÉSZET: A MI VILÁGUNK – KUTATUNK, KÍSÉRLETEZÜNK
	Ajánlott óraszám	15
KÉPESSÉGFEJLESZTÉSI FÓKUSZOK	Tematikus fókusz	<ul style="list-style-type: none"> – Ember a természetben <ul style="list-style-type: none"> ○ <i>Természettudományos megismerés</i> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Az ismeretszerzés eredményeinek feldolgozása: A különböző tárgyak, élőlények, jelenségek tanult jellemzőinek elemi szintű összehasonlítása, csoportosítása a megismert szempontok és saját elképzelések alapján. Egyszerű képi és szöveges információk, jelek értelmezése a megismert területeken. ○ <i>Tájékozódás az élő és élettelen természetről</i> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Az élővilág szerveződési szintjei: A szerv-, szervezet-, fajta-, faj-

szintekkel való ismerkedés példákon keresztül, megnevezések tanulása már ismert „egységekkel” kapcsolatban.

- Életműködések: A növények anyagcseréjével kapcsolatban kialakult gyermeki elképzelések feldolgozása, alternatívák felállítása.
- *Tájékozódás a tudomány–technika–társadalom kölcsönhatásáról, a természettudományról, a tudomány és a tudományos megismerés természetéről*
  - Tudomány–technika–társadalom: Természettudományos ismeretekkel tárgyalható technikai, társadalmi kérdések megfogalmazása a családi környezetből hozott s az életkornak megfelelő ismeretrendszerekből kiindulva.
  - Természet: A természeti környezetnek mint a világ védelemre szoruló részének értelmezése. Annak fokozatos belátása, hogy az emberi tevékenység és maga az ember a természeti folyamatok szerves része.
- **Életvitel és gyakorlati ismeretek**
  - *Problémafelismerés*
    - Problémaérzékenység, problémafelismerés, az emberi problémák és a technikai lehetőségek feltárása: Személyes igények, szükségletek megnevezése. Az egyéni indíttatású probléma megérzése, felismerése segítségével.
  - *Konstruálás, kivitelezés*
    - A terv megvalósítása anyagban, térben: A rendeltetésnek, a formának, valamint a készítési eljárásnak, az anyagnak és szerkezetnek megfelelő egyszerű megoldás kiválasztása és elkészítése mintakövetéssel és eleinte gondolati terv alapján. A mintakövetés jelentősége az alkotásban.
  - *A tevékenység és eredményének értékelése*
    - Magatartásformák: Az alkotói és befogadói munka során a következményekért felelős magatartás tanúsítása. Más véleményének figyelembevétele. Az önellenőrzés fejlesztése, a pozitív énkép megalapozása.

		<ul style="list-style-type: none"> ○ <i>A munka és a technika szükségessége, jelentősége és szerepe az emberi életben, haszna és veszélyei: a fenntartható fejlődés gondolata</i> <ul style="list-style-type: none"> ▪ A technika feladata, az emberi szükségletekből adódó technikai problémák megoldása: A saját élményből adódó problémák technikai oldalának felismerése. Technikai érdekességek, természeti „találmányok” megfigyelése. A felkészültség és a tudás szerepének belátása. ○ <i>Dokumentumismeret (tárgy, könyv, hálózati dokumentum)</i> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Ismeretterjesztő forrásokból (pl. képes enciklopédia, ifjúsági tévéadás) információgyűjtés a foglalkozásokhoz. ○ <i>Munkavégzési és tanulási szokások</i> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Eszközhasználat, munkaszervezés: Jó testtartás, jártasság a legegyszerűbb eszközök használatában.
	<i>Önmeghatározás</i>	– Önkontroll
	<i>Önbemutató</i>	– Szerepvállalás
	<i>Stratégiaalkotás</i>	<ul style="list-style-type: none"> – Tervezés – Kooperativitás – Kötelezettségvállalás
	<i>Stratégia megvalósítása</i>	<ul style="list-style-type: none"> – Információkezelés – Analizálás – Ok-okozati összefüggés – Rendszerezés – Problémamegoldás
AJÁNLOTT TEVÉKENYSÉGEK		<ul style="list-style-type: none"> – Az élőlények az életkörülményeikhez való alkalmazkodásának megfigyelése. – Az élőhelyek megfigyelése. – Az élőlények és az élőhelyek közötti összefüggések megállapítása. – A lakóhely környékén zajló kirándulás megfigyeléseinek összesítése. – A tej útja. – Hogyan lesz a búzából kenyér? (pl. látogatás pékségben). – A papírgyártás technikája. – Fából építőanyag, bútor.

			<ul style="list-style-type: none"> – Egyéni tapasztalatok és ötletek megbeszélése. – Alapvető iskolai eszközök megismerése, megismertetése, rendeltetésszerű használatuk – tanítói és egyéni bemutatás. – A legfontosabb háztartási eszközök megismerése, nélkülözhetetlen mivoltuk tudatosítása, rendeltetésszerű használatuk. – Melyek azok az eszközök, amelyeket a gyerekek is használhatnak? – ötletbörze. – Képsorok, leírások alapján összerakni, -szerelni egyszerű tárgyakat, ill. működtetni ezeket. 								
ISMERETEK, TANANYAGTARTALMAK			<ul style="list-style-type: none"> – A lakóhely környékének élőhelyei. – Leggyakoribb vadon élő állatok és növények lakóhelyünk környékén. – Növényi és állati termékek (feldolgozás, felhasználás) – Az iskolai és háztartási eszközök megismerése. – Leírások, képsorok szerepe 								
MODULOK (A FEJEZET RÉSZEGYSÉGEI)	<i>Cím</i>	<i>Ajánlott óraszám</i>	<table border="1"> <tr> <td>1. Élőhely, életmód, testfelépítés</td> <td>5 óra</td> </tr> <tr> <td>2. Nyersanyagból termék 1.</td> <td>3 óra</td> </tr> <tr> <td>3. Nyersanyagból termék 2.</td> <td>3 óra</td> </tr> <tr> <td>4. Az eszközök működése, eszközhasználat</td> <td>4 óra</td> </tr> </table>	1. Élőhely, életmód, testfelépítés	5 óra	2. Nyersanyagból termék 1.	3 óra	3. Nyersanyagból termék 2.	3 óra	4. Az eszközök működése, eszközhasználat	4 óra
1. Élőhely, életmód, testfelépítés	5 óra										
2. Nyersanyagból termék 1.	3 óra										
3. Nyersanyagból termék 2.	3 óra										
4. Az eszközök működése, eszközhasználat	4 óra										
ALTERNATÍV MEGOLDÁSOK (KÉPESSÉGFŐKUSZ-VÁLTÁS)	Kapcsolódó kereszttantervi modulok		Életpálya-építés 4. B magyar nyelv és irodalom modulok Életpálya-építés 4. B matematika modulok								
	Más műveltségterületi kapcsolódási lehetőségek		Magyar nyelv és irodalom Matematika, becslés, mérés								
KÖVETELMÉNYEK			<ul style="list-style-type: none"> – A tanuló értse az ok-okozati összefüggéseket az élőhely, életmód és testfelépítés között. – Szerezzen életkorának megfelelő gyakorlati tapasztalatokat a technikai eszközök működésében, működtetésében. 								

5. TÉMAKÖR / FEJEZET	<i>Cím</i>	EGÉSZSÉGES ÉLETMÓD
	<i>Ajánlott óraszám</i>	15
KÉPESSÉGFEJLESZTÉSI FÓKUSZOK	<i>Tematikus fókusz</i>	<ul style="list-style-type: none"> – Ember a természetben <ul style="list-style-type: none"> ○ Tájékozódás a tudomány–technika–társadalom kölcsönhatásáról, a természettudományról, a tudomány és a tudományos megismerés

	<p>természetéről</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Természet: Annak fokozatos belátása, hogy az emberi tevékenység és maga az ember a természeti folyamatok szerves része. ○ Tájékozódás az élő és élettelen természetéről <ul style="list-style-type: none"> ▪ Az ember egészsége: Annak felismerése, hogy a környezet állapota az ember egészségére is hatással van. Az egészséges életkörülmények igénylése. <p>– Művészetek–Vizuális nevelés</p> <ul style="list-style-type: none"> ○ Ismeretszerzési képességek – tanulási képességek – térbeli tájékozódás <ul style="list-style-type: none"> ▪ Megadott szempontok alapján tárgyak, anyagok gyűjtése. ▪ Vizuális jelek jelképek alkotó használata. ▪ Képek, látványok, események leírása, leírás alapján kép készítése. ○ Kommunikációs képességek <ul style="list-style-type: none"> ▪ Egyszerű közlő ábrák értelmezése, készítése. ▪ Fényképek, újsággépek, reklámképek csoportosítása, „olvasása”, értelmezése. ○ Problémamegoldó képesség <ul style="list-style-type: none"> ▪ A kapott feladat értelmezése. <p>– Testnevelés és sport</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Egyszerűbb sportági technikai elemek tanítása (szertorna, RG, atlétikai jellegű technikai elemek). ▪ Eszközhasználatú sportági technikák tanulása (labda, karika, szalag, kislabda stb.) a gyermek méreteihez és erejéhez igazodó súly kiválasztásával; sportágat előkészítő játékok tanulása.
<i>Önmeghatározás</i>	<ul style="list-style-type: none"> – Az egyes tettek következményeinek belátása – A társadalmilag elfogadott magatartási normák betartása – Önkontroll
<i>Önbemutató</i>	<ul style="list-style-type: none"> – Szerepvállalás
<i>Stratégiaalkotás</i>	<ul style="list-style-type: none"> – Tervezés – Kooperáció
<i>Stratégia megvalósítása</i>	<ul style="list-style-type: none"> – Információszerzés – Lényegkiemelés

			<ul style="list-style-type: none"> – Ok-okozati összefüggés 	
AJÁNLOTT TEVÉKENYSÉGEK			<ul style="list-style-type: none"> – A már kialakult szokások (pl. zuhanyozás, fogmosás, nassolás, túlzott tévézés stb.) csoportosítása egészségmegőrző ill. káros szerepük szerint. – A helyes szokások kialakítása. – Ismerkedés a vitaminokkal. – A vitamindús táplálkozás előnyei. – A káros szokások kialakulásának elkerülése. – Sportágak megismerése. – Kedvenc reklámjaink. – Reklámkészítés. 	
ISMERETEK, TANANYAGTARTALMAK			<ul style="list-style-type: none"> – Az életmódot befolyásoló szokások. – A sport szerepe és helye életünkben – A reklám mint a gondolkodásunkat és életmódunkat befolyásoló tényező. – A reklámok célja, valóságtartalma. 	
MODULOK (A FEJEZET RÉSZEGYSÉGEI)	<i>Cím</i>	<i>Ajánlott óraszám</i>	Sport, táplálkozás, napirend; egyensúly	2 óra
			Sport a mindennapjainkban 1-2.	4+4 óra
			Az életmódot befolyásoló szokások, a reklám hatása	3 óra
			Vegye, vigye! – Reklám az egészségért	2 óra
ALTERNATÍV MEGOLDÁSOK (KÉPESSÉGFŐKUSZ-VÁLTÁS)	Kapcsolódó kereszttantervi modulok	Életpálya-építés 4. B magyar nyelv és irodalom modulok		
	Más műveltségterületi kapcsolódási lehetőségek	Informatika (internetes információgyűjtés) Magyar nyelv és irodalom		
KÖVETELMÉNYEK			<ul style="list-style-type: none"> – A tanuló szerezzen ismereteket az egészséges életmód lehetőségeiről. – Érdeklődésének és életkorának megfelelően vegyen részt különböző sporttevékenységekben. – A társakkal való együttműködés során törekedjen a szabályok betartására, a normatív magatartásra. 	

6. TÉMAKÖR / FEJEZET	<i>Cím</i>	FOGLALKOZÁSOK – A MINDENNAPJAINKAT SEGÍTŐK
	<i>Ajánlott óraszám</i>	19
KÉPESSÉGFEJLESZTÉSI	<i>Tematikus fókusz</i>	– Ember és társadalom

FÓKUSZOK

- Ismeretszerzés, tanulás
  - Emberi magatartásformák és élethelyzetek megfigyelése.
- Kritikai gondolkodás
  - Mindennapi élethelyzetek elbeszélése, eljátszása a különböző szereplők nézőpontjából.
  - Önálló vélemény megfogalmazása eseményekről, jelenségekről és személyekről. Érvek gyűjtése a saját vélemény alátámasztására.
- Kommunikáció
  - Beszélgetés és vita egy-egy emberismereti, társadalmi témáról.
  - Szóbeli beszámoló a saját tapasztalatokról, gyűjtőmunkával szerzett ismeretekről.
- A tartalom kulcselemei
  - Kommunikációt folytassanak olyan kérdésről, mint a rászorulóknak segítése.
- Művészetek–Ének-zene
  - Interpretáció
    - A tanult gyermek- és játékdalok mozgással kísért csoportos előadása.
  - Improvizáció
    - Mozgásos improvizáció szervezése a fantázia szabadságával.
  - Zenehallgatás
    - Életkornak megfelelő, zenetörténeti korokból válogatott nép- és műzenei szemelvények bemutatása.
- Művészetek–Vizuális nevelés
  - Ismeretszerzési képességek – tanulási képességek – térbeli tájékozódás
    - Tárgyak, műalkotások csoportosítása különböző szempontok alapján.
    - Műalkotások származási helyének megkeresése térképen.
    - Elemző beszélgetés műalkotásokról.
- Művészetek–Dráma és tánc
  - A dráma és a színház formanyelvének tanulmányozása
    - A szereplő és helyszín.

		<ul style="list-style-type: none"> ▪ A színház formai elemeinek megfigyelése látott előadásban, illetve alkalmazása saját rögtönzésekben: egyszerű jelmezek, kellékek, berendezési tárgyak. – Életvitel és gyakorlati ismeretek <ul style="list-style-type: none"> ○ Problémafelismerés <ul style="list-style-type: none"> ▪ Problémaérzékenység, problémafelismerés, az emberi problémák és a technikai lehetőségek feltárása: Személyes igények, szükségletek megnevezése. Az egyéni indíttatású probléma megérzése, felismerése segítséggel. ○ Konstruálás, kivitelezés <ul style="list-style-type: none"> ▪ A terv megvalósítása anyagban, térben: A rendeltetésnek, a formának, valamint a készítési eljárásnak, az anyagnak és szerkezetnek megfelelő egyszerű megoldás kiválasztása és elkészítése mintakövetéssel és eleinte gondolati terv alapján. A mintakövetés jelentősége az alkotásban. ○ A tevékenység és eredményének értékelése <ul style="list-style-type: none"> ▪ Magatartásformák: Az alkotói és befogadói munka során a következőkért felelős magatartás tanúsítása. Más véleményének figyelembevétele. Az önellenőrzés fejlesztése, a pozitív énkép megalapozása.
	<i>Önmeghatározás</i>	<ul style="list-style-type: none"> – A belső igények felismerése és megfogalmazása – A társadalmilag elfogadott magatartási normák betartása csoporton belül – Önbecsülés – Önmotiválás
	<i>Önbemutató</i>	<ul style="list-style-type: none"> – Szerepvállalás – Kötelezettségvállalás
	<i>Stratégiaalkotás</i>	<ul style="list-style-type: none"> – Tervezés – Kooperáció – Eszközhasználat
	<i>Stratégia megvalósítása</i>	<ul style="list-style-type: none"> – Információszerzés – Információfeldolgozás

	<ul style="list-style-type: none"> – Lényegkiemelés – Ok-okozati összefüggés – Rendszerezés
<p>AJÁNLOTT TEVÉKENYSÉGEK</p>	<ul style="list-style-type: none"> – Néhány szolgáltató foglalkozás, illetve a közlekedésben dolgozók foglalkozásának megismerése. – Sajátélmény dramatikus megjelenítése. – Szerepjátékok. – Levélfeladás, csekkbefizetés, vásárlás. – Egyes munkák közvetlen megtapasztalása: „Nagytakarítás” az osztályteremben, az iskolában, iskolaudvaron. – Osztálykönyvtár kialakítása, könyvtárként való működtetése. – A könyvtáros munkájának megismerése egyrészt sajátélmény alapján, másrészt beszélgetés alapján. – Előadás tervezése, szervezése forgatókönyv alapján (berendezés, felelősök, reklám, jegyek stb.) – Részvétel az iskolaújság munkájában, vagy osztályújság készítése – rövid hírek, tudósítások, élménybeszámolók, képek, versek, rajzok. (Beszélgetés a helyi tv, rádió egyik munkatársával.) – A művészpálya sajátosságainak, területeinek megismerése. Ezzel kapcsolatos gyakorlati tapasztalatok szerzése. – A tevékenységek során különös hangsúlyt kell fektetni a szabályalkotásra, normakövetésre!
<p>ISMERETEK, TANANYAGTARTALMAK</p>	<ul style="list-style-type: none"> – Postai dolgozók (postás, futár, postai kiszolgáló) – Bevásárlóhelyek dolgozói (eladó, árufeltöltő, pénztáros, raktáros, anyagbeszerző) – Fodrász – Takarításban, közterületek tisztántartásában résztvevők – Állatorvos – Könyvtáros – Jegyeladó – programszervező – Média (rádió, tv, újság) – Járművezető, pénztáros, ellenőr, légiutas-kísérő, diszpécser

			<ul style="list-style-type: none"> – Színész, bábművész – Író, költő – Zeneművész, énekes – Képzőművész (festő, szobrász, grafikus, illusztrátor) – Artista, balett-táncos 	
MODULOK (A FEJEZET RÉSZEGYSÉGEI)	<i>Cím</i>	<i>Ajánlott óraszám</i>	1. Szolgáltatók 1.	2 óra
			2. Szolgáltatók 2.	5 óra
			3. A kultúra, művelődés területén dolgozók	2 óra
			4. A közlekedésben dolgozók	2 óra
			5. Művészek 1.	2 óra
			6. Művészek 2.	2 óra
			7. Művészek 3.	2 óra
			8. Művészek 4.	2 óra
ALTERNATÍV MEGOLDÁSOK (KÉPESSÉGFŐKUSZ-VÁLTÁS)	Kapcsolódó kereszttantervi modulok		Életpálya-építés 4. B magyar nyelv és irodalom modulok	
	Más műveltségterületi kapcsolódási lehetőségek		Magyar nyelv és irodalom Informatika (internetes információgyűjtés)	
KÖVETELMÉNYEK			<ul style="list-style-type: none"> – A tanuló szerezzon ismereteket azokról a foglalkozásokról, amelyekkel közvetlen környezetében nap mint nap találkozik személyesen vagy a terméken keresztül. – Szerezzon tapasztalatokat a munka szerepéről az ember életében. – A társakkal való együttműködés során törekedjen a szabályok betartására, a normatív magatartásra. 	

7. TÉMAKÖR / FEJEZET	<i>Cím</i>	HŐSÖK, PÉLDAKÉPEK, NAGY EGYÉNISÉGEK
	<i>Ajánlott óraszám</i>	19
KÉPESSÉGFEJLESZTÉSI FÓKUSZOK	<i>Tematikus fókusz</i>	<ul style="list-style-type: none"> – Ember és társadalom <ul style="list-style-type: none"> ○ Térben-időben való tájékozódás <ul style="list-style-type: none"> ▪ Az idő tagolására szolgáló kifejezések használata: perc, óra, nap, hét, hónap, év. Időmeghatározó kifejezések használata: amikor karddal harcoltak stb., nagyon régen. ○ Kommunikáció

- Események, történetek, jelenségek mozgásos, táncos, dramatikus megjelenítése.
- Kritikai gondolkodás
  - Híres emberek, irodalmi, film- stb. hősök külső és belső tulajdonságainak felsorolása. Önálló vélemény megfogalmazása eseményekről, jelenségekről és személyekről. Érvek gyűjtése a saját vélemény alátámasztására.
- A tartalom kulcselemei
  - Legyen alkalmuk a tanulóknak arra, hogy egy-egy magyar vagy külföldi híres ember (pl. művész, felfedező, feltaláló, tudós, szent, uralkodó, politikus) életével, tevékenységével, jellemvonásaival megismerkedjenek.
- Művészetek–Vizuális nevelés
  - Alkotóképességek
    - Történetek, versek, kitalált dolgok vizuális megjelenítése.
    - Átélt, elképzelt vagy hallott esemény vizuális megjelenítése.
    - Dramatizált történet játéka közösen készített kellékekkel.
    - Élmények, elképzelt vagy valós események megfogalmazása.
- Testnevelés és sport
  - Rövid távú vágtafutások, gyors futások irányváltóztatással.
  - Célzás álló és mozgó tárgy(ak)ra, vízszintes és függőleges célirányokat képezve, a céltárgy mozgásának bonyolítása, a mozgás sebességviszonyainak variálása, a kiszámíthatatlansági tényezők növelése.
  - Testgyakorlási-edzési anyag ágyazása játékokba, testnevelési játékokba.
- Életvitel és gyakorlati ismeretek
  - Tervezés
    - Tervezés, a megoldáshoz vezető út kitalálása: A rendeltetésnek, a formának, valamint a készítési eljárásnak, az anyagnak és a szerkezetnek megfelelő szokásos megoldás kiválasztása, a terv elkészítése. Az öröm, az elégedettség szerepe a munkában.

			<ul style="list-style-type: none"> ○ Konstruálás, kivitelezés <ul style="list-style-type: none"> ▪ A terv megvalósítása anyagban, térben: A rendeltetésnek, a formának, valamint a készítési eljárásnak, az anyagnak és szerkezetnek megfelelő egyszerű megoldás kiválasztása és elkészítése mintakövetéssel és eleinte gondolati terv alapján. A mintakövetés jelentősége az alkotásban. ▪ Konstruáló képesség, eszközhasználat, ügyesség: Az egyszerű alapanyagok alakítása kézzel, egyszerű eszközökkel. Az anyagok alakítása mint örömforrás. 	
	<i>Önmeghatározás</i>		– Önmotiválás	
	<i>Önbemutató</i>		– Szerepvállalás – Kooperativitás – Kötelezettségvállalás	
	<i>Stratégiaalkotás</i>		– Tervezés – Kooperáció	
	<i>Stratégia megvalósítása</i>		– Információkezelés – Terv szerinti haladás – Analizálás – Ok-okozati összefüggés – Rendszerezés – Problémamegoldás	
AJÁNLOTT TEVÉKENYSÉGEK			<ul style="list-style-type: none"> – A korabeli életmód jellemző elemeinek felelevenítése komplex feldolgozás keretében: időmeghatározás; életmód megismerése mondák alapján használati és harci eszközök, lakhely makettjainak elkészítése, különböző események mozgásos, dramatikus megjelenítése. – A hősök külső és belső tulajdonságainak megismerése tetteiken keresztül. 	
ISMERETEK, TANANYAGTARTALMAK			<ul style="list-style-type: none"> – A korabeli életmód és harcmodor. – A magyar honfoglalás mondaköréből megismert legendás személyiségek szerepe. 	
MODULOK (A FEJEZET RÉSZEGYSÉGEI)	<i>Cím</i>	<i>Ajánlott óraszám</i>	Amikor az országot védeni kellett... – Tatárok 1.	1 óra
			Amikor az országot védeni kellett... – Tatárok 2.	4 óra
			Amikor az országot védeni kellett... – Törökök 1.	1 óra

		Amikor az országot védeni kellett... – Törökök 2.	4 óra
		Amikor az országot védeni kellett... – Eszközök, lakhely	3 óra
		Amikor az országot védeni kellett... – Harcmódor	4 óra
		Amikor az országot védeni kellett... – Hősök	2 óra
ALTERNATÍV MEGOLDÁSOK (KÉPESSÉGFŐKUSZ-VÁLTÁS)	Kapcsolódó kereszttantervi modulok	Életpálya-építés 4. B magyar nyelv és irodalom modulok	
	Más műveltségterületi kapcsolódási lehetőségek	Magyar nyelv és irodalom Informatika (internetes információgyűjtés)	
KÖVETELMÉNYEK		<ul style="list-style-type: none"> – A tanuló élményszinten tapasztalja meg a változást a régmúlthoz képest. – Képességeinek és érdeklődésének megfelelően vállaljon szerepet a közös tevékenységekben. – Használja fel képzeletét az információk feldolgozásához. 	

8. TÉMAKÖR / FEJEZET	<i>Cím</i>	TANULÁSMÓDSZERTAN	
	<i>Ajánlott óraszám</i>	2	
KÉPESSÉGFEJLESZTÉSI FÓKUSZOK	<i>Tematikus fókusz</i>	<ul style="list-style-type: none"> – Életvitel és gyakorlati ismeretek <ul style="list-style-type: none"> ○ Munkavégzési és tanulási szokások <ul style="list-style-type: none"> ▪ Rend, tisztaság, szabálykövetés, időbeosztás: A munkahely rendje, tisztasága. Az érdeklődés mint az időt meghatározó tényező. <ul style="list-style-type: none"> ○ Megfigyelés, vizsgálat: A tapasztalat mint egyéni élmény megfogalmazása ▪ Technológiai rend, térszemlélet: A műveleti és téri rend betartása a munka során. Konkrét példák különböző munkafolyamatokhoz, különböző pályaterületekhez. ▪ Gazdálkodás, környezettudatos magatartás: Gazdálkodás a munkával és az idővel. A személyes ráfordítás jelentősége. ▪ Eszközhasználat, munkaszervezés: Jó testtartás. Felkészülés a munkafolyamatra, különös tekintettel az egyéni tulajdonságok minőségére. 	
	<i>Önmeghatározás</i>	<ul style="list-style-type: none"> – A reális énképhez minél közelebb álló énídeál kialakítása – Önkontroll 	

			<ul style="list-style-type: none"> – Önmotiválás 	
	<i>Önbemutató</i>		<ul style="list-style-type: none"> – Kötelezettségvállalás – Egyéni arculatformálás 	
	<i>Stratégiaalkotás</i>		<ul style="list-style-type: none"> – Eszközhasználat 	
	<i>Stratégia megvalósítása</i>		<ul style="list-style-type: none"> – Analizálás – Lényegkiemelés – Ok-okozati összefüggés – Rendszerezés 	
AJÁNLOTT TEVÉKENYSÉGEK			<ul style="list-style-type: none"> – A tanulás feltételeinek megismerése, belátása szituációs játékokban. – Tapasztalatszerzés az idő múlásáról játékos gyakorlatokban. – Játékos feladatok az egyéni képességek fejlesztésére. – A kíváncsiság és az érdeklődés, illetve a fáradtság megnyilvánulása a viselkedésben. – Dramatikus játék. 	
ISMERETEK, TANANYAGTARTALMAK			<ul style="list-style-type: none"> – A tanulás külső körülményei (rend, fény, tisztaság, csend). Időbeosztás. – Előkészületek, taneszközök használata. – Segítség igénybevétele. – A tanulás belső feltételei: figyelem, emlékezet, képzelet. – A tanulást kísérő érzelmek. 	
MODULOK (A FEJEZET RÉSZEGYSÉGEI)	<i>Cím</i>	<i>Ajánlott óraszám</i>	Tanulási szokások	2 óra
ALTERNATÍV MEGOLDÁSOK (KÉPESSÉGFŐKUSZ-VÁLTÁS)	Kapcsolódó kereszttantervi modulok		Életpálya-építés 4. B magyar nyelv és irodalom modulok	
	Más műveltségterületi kapcsolódási lehetőségek		Magyar nyelv és irodalom	
KÖVETELMÉNYEK			<ul style="list-style-type: none"> – A tanuló ismerje fel a külső körülmények szerepét, és legyen figyelemmel ezekre a tanulási tevékenységben. – Törekedjen a munka és a pihenés egyensúlyának betartására. 	

5. ÉVFOLYAM

MŰVELTSÉGTERÜLETI KAPCSOLÓDÁSOK

Témakörök		Kapcsolódó műveltségterület	Javasolt	
			óra- szám	modul szám
1.	ÖN- ÉS TÁRSISMERET – VALLOMÁSOK	Osztályfőnöki óra	3	3
2.	ÉLJÜK AZ ÉLETET!	Ember és társadalom	5	2
		Ember a természetben	2	1
		Földünk és környezetünk	2	1
		Művészetek	13	7
		Testnevelés és sport	5	1
		Életvitel és gyakorlati ismeretek	2	2
3.	A TERMÉSZET: A MI VILÁ- GUNK – A KÖRNYÉK FEL- FEDEZÉSE	Ember a természetben	7	2
		Földünk és környezetünk		
4.	A TERMÉSZET: A MI VILÁ- GUNK – KUTATUNK, KÍ- SÉRLETEZÜNK	Ember a természetben	1	1
		Földünk és környezetünk	1	
5.	EGÉSZSÉGES ÉLETMÓD	Ember a természetben	2	1
		Földünk és környezetünk	2	1
		Művészetek	1	1
		Testnevelés és sport	13	5
		Életvitel és gyakorlati ismeretek	1	1
6.	FOGLALKOZÁSOK – A MIN- DENNAPJAINKAT SEGÍTŐK	Ember és társadalom	8	4
		Művészetek	6	4
		Életvitel és gyakorlati ismeretek	2	1
7.	HŐSÖK, PÉLDAKÉPEK, NAGY EGYÉNISÉGEK	Ember és társadalom	2	1
		Ember a természetben	2	1
		Földünk és környezetünk		
		Művészetek–Vizuális nevelés	5	2
		Életvitel és gyakorlati ismeretek	2	1
8.	TANULÁSMÓDSZERTAN	Életvitel és gyakorlati ismeretek	2	2
Összesen:			89	45

TARTALOMVÁZLAT

1. TÉMAKÖR / FEJEZET	<i>Cím</i>	ÖN- ÉS TÁRSISMERET – VALLOMÁSOK
	<i>Ajánlott óraszám</i>	3
KÉPESSÉGFEJLESZTÉSI FÓKUSZOK	<i>Tematikus fókusz</i>	<ul style="list-style-type: none"> – Énkép, önismeret – Osztályfőnöki óra <ul style="list-style-type: none"> ○ „Ahhoz, hogy tanulóink képesek legyenek énképükbe integrálni az újabb és újabb ismereteket, folyamatosan gondoskodnunk kell arról is, hogy egyre kompetensebbnek érezzék magukat saját nevelésük, személyes biztonságuk, sorsuk és életpályájuk alakításában.”
	<i>Önmeghatározás</i>	<ul style="list-style-type: none"> – A belső igények felismerése és megfogalmazása – Törvények és szabályok betartása – Az egyes tettek következményeinek belátása, a társak igényeinek, problémáinak figyelembe vétele – A társadalmilag elfogadott magatartási normák betartása csoporton belül – A reális énképhez minél közelebb álló énídeál kialakítása – Önkontroll – Önmotiválás
	<i>Önbemutató</i>	– Egyéni arculatformálás
	<i>Stratégiaalkotás</i>	– Hatékony kommunikáció
	<i>Stratégia megvalósítása</i>	<ul style="list-style-type: none"> – Információszerzés – Információfeldolgozás – Ok-okozati összefüggés – Rendszerezés – Problémamegoldás
AJÁNLOTT TEVÉKENYSÉGEK		<ul style="list-style-type: none"> – Az iskolai házirend megbeszélése, értelmezése. – Szabályok gyűjtése. A szabályozás szerepe az életünkben. – Jogok és kötelességek. – Szabálykövető játékok. – Saját szabályok közös alkotása. – Tulajdonságok összegyűjtése, csoportosítása: adott, változhat.

			<ul style="list-style-type: none"> – Saját maga bemutatása különböző szempontok alapján: ha jó képet akarok festeni magamról. – Akkor érzem jól magam... – Rosszul érzem magam, ha... – Téma feldolgozása vitában: érvek és ellenérvek. – A véleménynyilvánítás formái: vélemények megfogalmazása, mondatok átfogalmazása. – Döntések az életünkben. – Hogyan kell nemet mondani? 						
ISMERETEK, TANANYAGTARTALMAK			<ul style="list-style-type: none"> – Normakövetés, szabálytudat – Negatívnak értékelt, elutasított tulajdonságok, helyzetek – Véleményalkotás, véleménynyilvánítás, önérvényesítés 						
MODULOK (A FEJEZET RÉSZEGYSÉGEI)	<i>Cím</i>	<i>Ajánlott óraszám</i>	<table border="1" style="width: 100%; border-collapse: collapse;"> <tr> <td>1. Be tudom tartani?</td> <td style="text-align: right;">1 óra</td> </tr> <tr> <td>2. Ha változtathatnék...</td> <td style="text-align: right;">1 óra</td> </tr> <tr> <td>3. Szólj hozzá!</td> <td style="text-align: right;">1 óra</td> </tr> </table>	1. Be tudom tartani?	1 óra	2. Ha változtathatnék...	1 óra	3. Szólj hozzá!	1 óra
1. Be tudom tartani?	1 óra								
2. Ha változtathatnék...	1 óra								
3. Szólj hozzá!	1 óra								
ALTERNATÍV MEGOLDÁSOK (KÉPESSÉGFOKUSZ-VÁLTÁS)	Kapcsolódó kereszttantervi modulok		Életpálya-építés 5. B magyar nyelv és irodalom modulok						
	Más műveltségterületi kapcsolódási lehetőségek		Magyar nyelv és irodalom, Testnevelés és sport						
KÖVETELMÉNYEK			– A tanuló csoportélményekben szerezzen tapasztalatokat belső igényeinek, vágyainak, konfliktusainak kifejezésére.						

2. TÉMAKÖR / FEJEZET	<i>Cím</i>	ÉLJÜK AZ ÉLETET!
	<i>Ajánlott óraszám</i>	29
KÉPESSÉGFEJLESZTÉSI FÓKUSZOK	<i>Tematikus fókusz</i>	<ul style="list-style-type: none"> – Ember és társadalom – Társadalomismeret– Történelem <ul style="list-style-type: none"> ○ Ismeretszerzés, tanulás <ul style="list-style-type: none"> ▪ Ismeretszerzés személyes beszélgetésekből. A tanultak felhasználása új feladathelyzetekben. Ismeretszerzés személyes beszélgetésekből, képek közvetlen megfigyeléséből, hallott és olvasott elbeszélő szövegekből. Emberi magatartásformák és élethelyzetek megfigyelése. Információk gyűjtése adott témához az iskolai vagy más

	<p>könyvtárban, médiatárban. Segédkönyvek, atlaszok használata.</p> <ul style="list-style-type: none"> ○ Kritikai gondolkodás <ul style="list-style-type: none"> ▪ A különbségek felismerése és a változások nyomon követése egy-egy történelmi jelenség kapcsán. A lényeg kiemelése írott és hallott szövegekből. ○ Kommunikáció <ul style="list-style-type: none"> ▪ Szóbeli beszámoló a saját tapasztalatokról, önálló gyűjtő-, illetve kutatómunkával szerzett ismeretekről. ○ Térben-időben való tájékozódás <ul style="list-style-type: none"> ▪ Néhány kiemelt esemény, jelenség időpontjának ismerete. A tanultak elhelyezése az időben ezekhez a kiemelt időpontokhoz képest. Események, jelenségek, tárgyak, személyek stb. időrendbe állítása. ○ A tartalom kulcselemei <ul style="list-style-type: none"> ▪ Egy-egy jelenség változását az időben több korszakot átfogóan is tanulmányozzák <p>– Ember a természetben</p> <ul style="list-style-type: none"> ○ Természettudományos megismerés <ul style="list-style-type: none"> ▪ Az ismerethordozók használata a megismerési folyamatban: Ismerethordozók (könyvek, térképek, táblázatgyűjtemények, az Internet) csoportmunkában. ○ Tájékozódás az élő és élettelen természetről <ul style="list-style-type: none"> ▪ Az ismert tér fokozatos kitágítása, távolságra vonatkozó becslések. Tájékozódás a lakóhelyen és annak környékén. A tájékozódási feladatokban hely, irány és távolság <p>– Földünk és környezetünk</p> <ul style="list-style-type: none"> ○ Általános fejlesztési feladatok <ul style="list-style-type: none"> ▪ Az egyén és a kisebb-nagyobb társadalmi közösségek szerepének belátása a környezet értékeinek, harmóniájának megóvásában. Annak felismerése, hogy a közvetlen környezetben élő emberek kultúrájuk, értékrendjük alapján különböznek egymástól, de emberi mivoltában mindenki egyenrangú. ○ Tájékozottság a földrajzi térben
--	---

- Az ismert tér fokozatos kitágítása.
- Tájékozódás a lakóhelyen, valamint annak szűkebb és tágabb környékén. Vázlatrajz készítése a lakóhelyről és környékéről. Eligazodás domborzati, közigazgatási, egyszerű tematikus és a lakóhelyi környezetet ábrázoló térképeken.
- Tájékozottság hazai földrajzi-környezeti kérdésekben
  - A helyi környezet természeti, társadalmi, környezeti értékeinek és problémáinak felismerése.
- Művészetek–Ének-zene
  - Interpretáció
    - A dallam és a szöveg kapcsolatára épülő megfelelő előadásmód kialakítása.
    - Népdaléneklés összekapcsolása a néptánc alapelemeivel.
    - Életkornak megfelelő magyar, európai és Európán kívüli nép- és műdalok megszólaltatása.
  - Improvizáció
    - Gyermekversek ritmizálása, „megzenésítése”, szabad dallam- és ritmusrögtönzések segítése.
    - Zenehallgatás
    - A zenemű üzenetének befogadása, értelmezése.
- Művészetek–Vizuális nevelés
  - Ismeretszerzési képességek – tanulási képességek – térbeli tájékozódás
    - Elemző beszélgetés műalkotásokról. Képek, látványok, események leírása, leírás alapján kép készítése.
  - Alkotóképességek
    - Reflektálás irodalmi, zenei, filmes élményekre saját kifejező szándékú alkotásokban.
  - Problémamegoldó képesség
    - A gyakorlati feladatok fokozottan önálló előkészítése, megoldása.
    - Tervvázlatok készítése.
    - A gyakorlati feladatok fokozottan önálló előkészítése, megoldása.
- Művészetek–Dráma

	<ul style="list-style-type: none"> ○ Ismeretszerzési, tanulási, problémamegoldó képességek erősítése, kifejezőkészség fejlesztése <ul style="list-style-type: none"> ▪ Dramatikus improvizációk – a tanár által megadott és/vagy a tanulók által létrehozott történetváz alapján. – Testnevelés és sport <ul style="list-style-type: none"> ○ Olyan képességek kialakítása a tanulóknál, amelyek képessé teszik őket, hogy számukra ismeretlen terepen eligazodjanak, csapatban mozogjanak, feladatok megoldásához ki tudják jelölni a megfelelő társukat. Figyeljenek egymásra, közlekedésükben figyeljenek a balesetveszélyek elhárítására, életkoruknak megfelelő, felelősségteljes döntést tudjanak hozni. – Életvitel és gyakorlati ismeretek <ul style="list-style-type: none"> ○ A munka és a technika szükségessége, jelentősége és szerepe az emberi életben, haszna és veszélyei: a fenntartható fejlődés gondolata <ul style="list-style-type: none"> ▪ A technika feladata, az emberi szükségletekből adódó technikai problémák megoldása: Családtagok, barátok, iskolatársak technikai eszközökkel kielégíthető szükségleteinek felismerése. A szakképzettség szerepének és jelentőségének felismerése.
<i>Önmeghatározás</i>	<ul style="list-style-type: none"> – Az egyes tettek következményeinek belátása, a társak igényeinek, problémáinak figyelembe vétele – Önmotiválás
<i>Önbemutató</i>	<ul style="list-style-type: none"> – Szerepismertet
<i>Stratégiaalkotás</i>	<ul style="list-style-type: none"> – Kooperativitás – Kötelezettségvállalás – Eszközhasználat
<i>Stratégia megvalósítása</i>	<ul style="list-style-type: none"> – Információszerzés – Információfeldolgozás – Hatékony kommunikáció – Analízis – Lényegkiemelés – Ok-okozati összefüggés – Rendszerezés

AJÁNLOTT TEVÉKENYSÉGEK

- A szülőktől, nagyszülőktől kapott információk alapján a rokoni kapcsolatok ábrázolása farajzon.
- Statisztikai adatok gyűjtése a találkozások gyakoriságáról – ábrázolás diagramon.
- Szülő (nagyszülő) elbeszélésének rögzítése olyan sorsfordulóról vagy meghatározó élményről, amely rokoni ráhatással kapcsolatos.
- Népdalok, műzenei szemelvények megismerése a családi, rokoni kötelek érzelmi kifejezésére.
- Gyermekversek ritmizálása, improvizációs megzenésítése a témához kapcsolódva.
- Képzőművészeti alkotások megismerése, elemzése az anya-gyermek, a család ábrázolásáról. Saját élmény megjelenítése szabadon választott technikával.
- Vonzódások – ellenérzések (drámajáték).
- Kérdőív összeállítása feldolgozott szempontok mentén. Interjúkészítés a családtagokkal, elérhető távolabbi rokonokkal.
- Beszámoló tartása (elbeszélés, prezentáció, drámajáték). Adatok rendszerezése a munkavégzés tárgya szerint.
- Példák gyűjtése az élethosszig tartó tanulás szükségességének felismerésére.
- A saját megye kiszínezése a térképen, a megyeszékhely és a lakóhely jelölése.
- Útvonalterv készítése – irányok, az útvonal hossza, igénybe vett közlekedési eszközök jelölésével.
- A megtekintendő objektumok közös kiválasztása. Információk gyűjtése különböző ismerethordozókból (könyv, térkép, Internet) a megyeszékhely történelméről, egyes épületeiről. A megfigyelés szempontjainak kidolgozása.
- Megfigyelők: kiscsoportokban a gyerekek jegyzeteket, rajzokat, fotókat készítenek (feladatlap segítségével) út közben a természeti és mesterséges környezetről – kooperáció.
- Feladatlap segítségével ismeretek szerzése a nagyváros épületeiről (típusok, sűrűségük), intézményeiről (ezek sokaságáról), különlegességéről
- Kutatómunka: a megfigyelt épületekben folyó tevékenységek vagy a hozzájuk kapcsolódó események.
- Osztálytermi összegzés, kiállítás szervezése.

ISMERETEK, TANANYAGTARTALMAK			<ul style="list-style-type: none"> – Rokoni kapcsolatok. – Ki kicsoda a családban? – A szűkebb és a „nagy család”, távoli rokonok. – A kapcsolatok ápolása, hatásuk az egyén és a család életére. – A családi, a rokon kötelek megjelenítése különböző művészeti ágakban (zene, képzőművészet). – A családtagok foglalkozásai. – A munkavégzés körülményei, feltételei. – A különböző foglalkozások lényegi elemei, rendszerező elvei. Az élethosszig tartó tanulás fogalma. – Térképismeretek bővítése. – A természeti és mesterséges környezet megfigyelése utazás során. – A megyeszékhely természeti adottságainak, a város kialakulásának és fejlődésének megismerése. – A nagyvárosi élet forgatagában ... – közlekedési eszközök, épületek, intézmények, lakosság száma, szektorok stb. 	
MODULOK (A FEJEZET RÉSZEGYSÉGEI)	Cím	Ajánlott óraszám	1. A család – Édesanyám rózsafája 1.	3 óra
			2. A család – Édesanyám rózsafája 2.	3 óra
			3. A család – Édesanyám rózsafája 3.	1 óra
			4. A család – Édesanyám rózsafája 4.	1 óra
			5. A család – Édesanyám rózsafája 5.	4 óra
			6. A család – A családom és... a foglalkozásuk 1.	2 óra
			7. A család – A családom és... a foglalkozásuk 2.	1 óra
			8. A család – A családom és... a foglalkozásuk 3.	1 óra
			9. Lakóhelyem kapuja – Ismerkedés a megyeszékhellyel 1.	1 óra
			10. Lakóhelyem kapuja – Ismerkedés a megyeszékhellyel 2.	2 óra
			11. Lakóhelyem kapuja – Ismerkedés a megyeszékhellyel 3.	3 óra
			12. Lakóhelyem kapuja – Ismerkedés a megyeszékhellyel 4.	1 óra
			13. Lakóhelyem kapuja – Ismerkedés a megyeszékhellyel 5.	1 óra
			14. Tájékozódás versenyhelyzetben – „A kincses sziget” felfedezése	5 óra

ALTERNATÍV MEGOLDÁSOK (KÉPESSÉGFOKUSZ-VÁLTÁS)	Kapcsolódó kereszttantervi modulok	Életpálya-építés 5. B magyar nyelv és irodalom modulok Életpálya-építés 5. B matematika modulok
	Más műveltségterületi kapcsolódási lehetőségek	Magyar nyelv és irodalom Matematika, becslés, mérés
KÖVETELMÉNYEK		<ul style="list-style-type: none"> – A tanuló szerezzon ismereteket szűkebb (család) és tágabb (lakóhely) környezete életéről, munkájáról. – Keressen összefüggéseket egyéni érdeklődése alapján.

3. TÉMAKÖR / FEJEZET	<i>Cím</i>	A TERMÉSZET: A MI VILÁGUNK – A KÖRNYÉK FELFEDEZÉSE
	<i>Ajánlott óraszám</i>	7
KÉPESSÉGFEJLESZTÉSI FÓKUSZOK	<i>Tematikus fókusz</i>	<ul style="list-style-type: none"> – Ember a természetben <ul style="list-style-type: none"> ○ Tájékozódás a tudomány–technika–társadalom kölcsönhatásáról, a természettudományról, a tudomány és a tudományos megismerés természetéről <ul style="list-style-type: none"> ▪ A környezetre kifejtett emberi, társadalmi hatások elemzése. ○ Természettudományos megismerés <ul style="list-style-type: none"> ▪ Az ismerethordozók használata a megismerési folyamatban: Ismerethordozók (könyvek, lexikonok, enciklopédiák, térképek, táblázatgyűjtemények) használata csoportmunkában. – Földünk és környezetünk <ul style="list-style-type: none"> ○ Ismeretszerzés, tanulás <ul style="list-style-type: none"> ▪ Ismeretszerzés és -feldolgozás projektmódszerrel, közvetlen tanári irányítással egy természetföldrajzi témakörrel kapcsolatban (pl. a lakóhelyi környezet földrajzi jellemzőiről). ○ Tájékozottság a környezet kölcsönhatásaiban <ul style="list-style-type: none"> ▪ A földrajzi környezetre kifejtett emberi, társadalmi hatások és az

		védelméért mindannyian személyesen is felelősek vagyunk. Az emberi tevékenységek által okozott környezetkárosító folyamatok felismerése a lakóhelyen és környékén.
	<i>Önmeghatározás</i>	<ul style="list-style-type: none"> – A belső igények felismerése és megfogalmazása – Az egyes tettek következményeinek belátása, a társak igényeinek, problémáinak figyelembe vétele – Önmotiválás
	<i>Önbemutató</i>	<ul style="list-style-type: none"> – Szerepvállalás – Kooperativitás – Kötelezettségvállalás
	<i>Stratégiaalkotás</i>	<ul style="list-style-type: none"> – Tervezés – Eszközhasználat
	<i>Stratégia megvalósítása</i>	<ul style="list-style-type: none"> – Információszerzés – Információfeldolgozás – Hatékony kommunikáció – Analízis – Lényegkiemelés – Ok-okozati összefüggés – Rendszerezés
AJÁNLOTT TEVÉKENYSÉGEK		<ul style="list-style-type: none"> – Előzetes ismeretgyűjtés a felszínre ható emberi tevékenységekről. – Felkészülés a lakóhelyen és környékén történő megfigyelésre: ember alkotta felszínformák gyűjtése, saját jelmagyarázat készítése. – A helyszíneken látottak rögzítése térképvázlaton. – Az ismeretek rendszerezése, az ok-okozati összefüggések és a lehetséges következtetések megfogalmazása. – A lakóhely arculatát meghatározó tényezők számbavétele – Előzetes feltevések a hasznosítás során bekövetkező szennyeződésről. – Önálló megfigyelések a környezetkárosító magatartásokról, tevékenységekről. Felmérés készítése a lakóhelyen élők és lakóhelyük kapcsolatáról. – Kérdőív készítése és feldolgozása a lakóhely egy fontosnak tartott problémájáról. – Gyűjtőmunka a helyi média környezetvédelmi témájú híradásaiból.

			<ul style="list-style-type: none"> – Kérdések, tapasztalatok összegyűjtése - felkészülés egy beszélgetésre az önkormányzat környezetvédelmi előadójával (felelősével). – Turisztikai és környezetvédelmi témájú plakátok készítése . 	
ISMERETEK, TANANYAGTARTALMAK			<ul style="list-style-type: none"> – Felszínformáló tevékenységek (erdőirtás, bányászat, ipartelepítés, út-, vasútépítés stb.). – Az emberi tevékenység nyomai a felszíne, szántóföld, rét és legelő, meddőhányók, bányató, út, vasút, töltés, útbevágás, terasz stb.). 	
MODULOK (A FEJEZET RÉSZEGYSÉGEI)	<i>Cím</i>	<i>Ajánlott óraszám</i>	<ul style="list-style-type: none"> ○ Az emberi tevékenység felszínformáló hatása lakóhelyemen és környékén 	3 óra
			<ul style="list-style-type: none"> ○ Lakóhelyünk arculata 	4 óra
ALTERNATÍV MEGOLDÁSOK (KÉPESSÉGFŐKUSZ-VÁLTÁS)	Kapcsolódó kereszttantervi modulok		Életpálya-építés 5. B magyar nyelv és irodalom modulok	
	Más műveltségterületi kapcsolódási lehetőségek		Magyar nyelv és irodalom Művészetek – Vizuális nevelés	
KÖVETELMÉNYEK			<ul style="list-style-type: none"> – A tanuló érdeklődésének és képességeinek megfelelően tudjon a tevékenységekben aktív részt vállalni. – Szerezzen tapasztalatokat arról, hogy az ember minden tevékenysége hatással van környezetünkre, a természetre. – Ismerje fel saját lehetőségeit a környezetvédelem mindannyiunk közös kötelességében. 	

4. TÉMAKÖR / FEJEZET	<i>Cím</i>	A TERMÉSZET: A MI VILÁGUNK – KUTATUNK, KÍSÉRLETEZÜNK
	<i>Ajánlott óraszám</i>	2
KÉPESSÉGFEJLESZTÉSI FÓKUSZOK	<i>Tematikus fókusz</i>	<ul style="list-style-type: none"> – Ember a természetben <ul style="list-style-type: none"> ○ Természetudományos megismerés <ul style="list-style-type: none"> ▪ Megfigyelés, kísérletezés, mérés: Rendszeres megfigyelés, kísérletezés, mérés elvégzése vizsgálódásokhoz, modellalkotáshoz, problémamegoldásokhoz kötötten, önállóan és csoportmunkában is. Az eszközök balesetmentes használata. ▪ Az ismeretszerzés eredményeinek feldolgozása: Bekapcsolódás a kísérletek eredményeinek elemzésébe. A megfigyelések, tapasztala-

		<p>tok, megszerzett ismeretek és azok előzetes elképzelésekhez való viszonyának saját szavakkal történő nyelvileg helyes megfogalmazása és írásban való rögzítése. Az előzetes elképzelések, előrejelzések, valamint a megfigyelt jelenségek és a mért értékek közötti eltérések felismerése. Törekvés ezeknek az eltéréseknek a magyarázata.</p> <ul style="list-style-type: none"> – Földünk és környezetünk <ul style="list-style-type: none"> ○ Ismeretszerzés, tanulás <ul style="list-style-type: none"> ▪ Ismeretszerzés és -feldolgozás projektmódszerrel, közvetlen tanári irányítással egy természetföldrajzi témakörrel kapcsolatban.
	<i>Önmeghatározás</i>	<ul style="list-style-type: none"> – Önbecsülés – Önkontroll – Önmotiválás – Kötelezettségvállalás
	<i>Önbemutató</i>	–
	<i>Stratégiaalkotás</i>	<ul style="list-style-type: none"> – Tervezés – Eszközhasználat
	<i>Stratégia megvalósítása</i>	<ul style="list-style-type: none"> – Információszerzés – Információfeldolgozás – Analízis – Lényegkiemelés – Ok-okozati összefüggés – Rendszerezés
AJÁNLOTT TEVÉKENYSÉGEK		<ul style="list-style-type: none"> – Rendszeres megfigyelés. – Mérés, kísérletezés egyszerű eszközökkel, a közvetlen környezetben előforduló anyagok felhasználásával. – Az előzetes elképzelések és a tapasztalatok egybevetése. – A tapasztalatokból adódó tényfeltárás és összefüggések keresése. – A kísérletek rögzítése írásban és rajzban. – A kísérlet tapasztalatainak felhasználása egy gyakorlati probléma megoldásában.
ISMERETEK, TANANYAGTARTALMAK		– Életműködések. Az anyagok tulajdonságai.

MODULOK (A FEJEZET RÉSZEGYSÉGEI)	<i>Cím</i>	<i>Ajánlott óraszám</i>	Ezerarcú természet	2 óra
ALTERNATÍV MEGOLDÁSOK (KÉPESSÉGFŐKUSZ-VÁLTÁS)	Kapcsolódó kereszttantervi modulok		Életpálya-építés 5. B magyar nyelv és irodalom modulok Életpálya-építés 5. B matematika modulok	
	Más műveltségterületi kapcsolódási lehetőségek		Magyar nyelv és irodalom Matematika, becslés, mérés	
KÖVETELMÉNYEK			– A tanuló szerezzon tapasztalatokat a kísérletek, tudományos megfigyelések során végzett tevékenységek feltételeiről, szabályairól (fegyelem, pontosság, rend, eszközhasználat)	

5. TÉMAKÖR / FEJEZET	<i>Cím</i>	EGÉSZSÉGES ÉLETMÓD
	<i>Ajánlott óraszám</i>	19
KÉPESSÉGFEJLESZTÉSI FÓKUSZOK	<i>Tematikus fókusz</i>	<ul style="list-style-type: none"> – Ember a természetben <ul style="list-style-type: none"> ○ Tájékozódás az élő és élettelen természetről: <ul style="list-style-type: none"> ▪ Az ember egészsége: Az emberi szervezet felépítésének és működésének alapszintű ismerete, a rendszerszerűség belátása. Az egyes szervrendszerek fontosabb, gyakoribb betegségeinek, a megelőzés és a gyógyítás mindenki számára elsajátítandó módozatainak ismerete. ▪ Fenntarthatóság, a környezet védelme: A szennyező anyagokkal való óvatos bánásmód megismerése. A természet jövőjéért, fenntarthatóságáért érzett felelősség vállalása, a környezet, s különösen a talaj, a víz, a levegő és a táj értékeinek védelme, megóvása. – Földünk és környezetünk <ul style="list-style-type: none"> ○ Tájékozottság regionális és globális földrajzi-környezeti kérdésekben <ul style="list-style-type: none"> ▪ Az életmódban, a szokásokban bekövetkezett változások érzékelése (pl. a táplálkozásban, a ruházkozásban, az építkezésben, a közlekedésben, a szabadidős tevékenységekben, a turizmusban)

motoros készségek

- Jelenségek megfigyelése adott szempontok alapján, a célirányos figyelem fejlesztése céljából.
  - Érzékelhető tulajdonságok alapján az azonosságok és különbözőségek tudatosítása.
  - Ismeretszerzési képességek – tanulási képességek – térbeli tájékozódás
    - Önálló kérdések megfogalmazása a tárgyalt témával kapcsolatban.
    - Rajzos és írásos válasz szóbeli vagy írásbeli kérdésekre.
  - Kommunikációs képességek
  - Képi utasítások követése, illetve ilyenek létrehozása.
- Testnevelés és sport
- Általános testtartást javító, gerinc- csípőízületi mozgékonyt, talpboltozatot fejlesztő gyakorlatok, törzserősítés változatos módon, a törzserősítés minden formája.
  - Rajtolási versenyek különböző jelekre, szituációkra.
  - A tanult sportági technikai-taktikai elemek játék-, versenyszerű helyzetbe állítása.
  - Küzdősportok alapjai (elsősorban fiúk, kisebb küzdő jellegű versengések), esztétikai sportok alapjai (lányok).
  - Esések gurulások, vetődések minden formája sportág-előkészítő egészségmegőrző jelleggel.
  - Tanult úszástechnikák fejlesztése, folyamatos úszás távolságnövelő céllal, kisebb versenyek már jónak nevezhető technikai tudásszint elérése esetén.
- Életvitel és gyakorlati ismeretek
- Problémafelismerés
    - Problémaérzékenység, problémafelismerés, az emberi problémák és a technikai lehetőségek feltárása: A probléma felismerése, az egyéni, a családi és az iskolai környezetben, valamint a munka világában. Különös tekintettel az emberi szervezetet károsító anyagokkal való kapcsolatba kerülés lehetőségére (pl. a kábítószer, alkohol stb.).

	<i>Önmeghatározás</i>	<ul style="list-style-type: none"> – Önmotiválás – Kooperáció
	<i>Önbemutató</i>	<ul style="list-style-type: none"> – Szerepismeret
	<i>Stratégiaalkotás</i>	<ul style="list-style-type: none"> – Tervezés – Eszközhasználat – Pontosság – Időérzék
	<i>Stratégia megvalósítása</i>	<ul style="list-style-type: none"> – Információszerzés – Információfeldolgozás – Lényegkiemelés – Ok-okozati összefüggés – Rendszerezés – Konvergens gondolkodás – Problémamegoldás
AJÁNLOTT TEVÉKENYSÉGEK		<ul style="list-style-type: none"> – A hazai termesztésű gyümölcs- és zöldségfajták szerepe és jelentősége az egészséges táplálkozásban. – A növények csoportosítása a táplálkozásban betöltött szerepük szerint. – Vitaminok, nyomelemek a növényekben. – Látogatás biogazdaságban, biopiacon. Ismeretszerzés ismeretterjesztő irodalomból. – Plakát, animációs jelenetek készítése az egészséges táplálkozás reklámozására vagy felszólítás a környezetvédelemre témában. – A növényvédőszer hatása. – A tartósítószer és adalékanyagok csoportosítása a káros hatás mértéke szerint. – Saját táplálkozásuk megfigyelése, a bennük előforduló káros anyagok mértéke szerint. – Általános bemelegítés, iramváltásos, és irányváltásos futások – Társas gyakorlatok – Egyensúly gyakorlatok – Relaxációs gyakorlatok

			<ul style="list-style-type: none"> – Eséstechnikák – átgördülések, az esést hatástalanító tompítások, az esés közbeni helyes légzési mechanizmus kialakítása. – Küzdőjátékok: kakasviadal, „Ki a legény a csárdában?”, grundbirkózás – Fogójátékok – Gimnasztika a parton, rövid játékok, a tanult és elsajátított úszásnemben bemelegítő úszás. 	
ISMERETEK, TANANYAGTARTALMAK			<ul style="list-style-type: none"> – A gyümölcsök és zöldségfélék szerepe táplálkozásunkban. A biotermesztés jelentősége – Káros anyagok az élelmiszerekben – A bemelegítés, ellazulás fontossága – A megfelelő felszerelés, öltözet kiválasztása – A páros, csoportos gyakorlatok, versenyek szabályai – Baleseti források – Vészhelyzetek kezelése 	
MODULOK (A FEJEZET RÉSZEGYSÉGEI)	Cím	Ajánlott óraszám	Egészséges környezet, egészséges táplálkozás 1.	2 óra
			Egészséges környezet, egészséges táplálkozás 2.	1 óra
			Az emberi szervezetet károsító anyagok elkerülése 1.	1 óra
			Az emberi szervezetet károsító anyagok elkerülése 2.	2 óra
			Prevenációs feladatmegoldások (tartásjavítás)	3 óra
			Küzdőjátékok	3 óra
			Váltóversengések	2 óra
			Egyéni és páros versenyek	2 óra
			Vízi játékok	3 óra
ALTERNATÍV MEGOLDÁSOK (KÉPESSÉGFŐKUSZ-VÁLTÁS)	Kapcsolódó kereszttantervi modulok	Életpálya-építés 5. B magyar nyelv és irodalom modulok		
	Más műveltségterületi kapcsolódási lehetőségek	Magyar nyelv és irodalom		
KÖVETELMÉNYEK			<ul style="list-style-type: none"> – A tanuló szerezzon ismereteket az életmód és a környezetre gyakorolt hatás összefüggéseiről. Legyen képes ezekre saját élményeiből, tapasztalataiból példákat találni. 	

	<ul style="list-style-type: none"> – A tanulók legyenek képesek <ul style="list-style-type: none"> ○ a tanult technikák fegyelmezett, egymás után többszöri végrehajtása ○ a test-test elleni küzdelem sportszerű végzésére. ○ a kudarckok, játékvesztés elviselésére – A játék ideje alatt végig betartsák a szabályokat, képességeiknek megfelelően igyekezzenek maximális teljesítményre, fogadják el társuk esetleges gyengébb képességeit, és az esetleges vereséget sportszerűen fogadják el, gratuláljanak a győzteseknek. – Tudják használni a tanult úszásnemek technikáját. Tartsák be az uszodában érvényes speciális szabályokat. A játékokban törekedjenek a szabályok betartásával a minél sikeresebb végrehajtásra.
--	---

6. TÉMAKÖR / FEJEZET	<i>Cím</i>	FOGLALKOZÁSOK – NINCS ÚJ A NAP ALATT
	<i>Ajánlott óraszám</i>	16
KÉPESSÉGFEJLESZTÉSI FÓKUSZOK	<i>Tematikus fókusz</i>	<ul style="list-style-type: none"> – Ember és társadalom – Történelem, emberismeret <ul style="list-style-type: none"> ○ Ismeretszerzés, tanulás <ul style="list-style-type: none"> ▪ Ismeretszerzés személyes beszélgetésekből, tárgyak, épületek, képek közvetlen megfigyeléséből, hallott és olvasott elbeszélő szövegekből, filmekből, a tömegkommunikációs eszközökből. A tanultak felhasználása új feladathelyzetekben. ○ Kritikai gondolkodás <ul style="list-style-type: none"> ▪ A különbségek felismerése és a változások nyomon követése egy-egy történelmi jelenség kapcsán.

- A tartalom kulcselemei
  - Egy-egy jelenség változását az időben több korszakot átfogóan is tanulmányozzák. Ismereteket szerezzenek arról, milyenek voltak az emberek hétköznapjai a különböző korokban és kultúrákban
- Művészetek–Vizuális nevelés

		<p>tának elemzése.</p> <ul style="list-style-type: none"> ○ Kommunikációs képességek <ul style="list-style-type: none"> ▪ A sík- és térbeli kifejezés, közlés vizuális nyelvi elemek (vonal, sík, forma, szín) korosztályi szintű használata különböző célú kompozíciókban. ○ Alkotóképességek <ul style="list-style-type: none"> ▪ Tervvázlatok készítése. Tárgytervezői feladatoknál természeti „előképek” alkalmazása. Felületek dekoratív kialakítása. A gyakorlati feladatokban saját elképzelések megvalósítása. <p>– Művészetek–Dráma</p> <ul style="list-style-type: none"> ○ Történetek feldolgozása komplex drámaórák keretében <ul style="list-style-type: none"> ▪ Dramatikus improvizációk ismert történelmi események kapcsán. Eljátszás, kiegészítés, folytatás, fordulatépítés. <p>– Életvitel és gyakorlati ismeretek</p> <ul style="list-style-type: none"> ○ Konstruálás, kivitelezés <ul style="list-style-type: none"> ▪ A terv megvalósítása anyagban, térben: A rendeltetésnek, a formának, valamint a készítési eljárásnak, az anyagnak és szerkezetnek megfelelő megoldás kiválasztása és elkészítése saját vázlat, tervrajz, minta alapján. Az alkotás örömeinek átélése a tevékenységben. ▪ Ismeretek (anyag, szerkezet, technológia, forma, funkció): A gyakorlati tapasztalatra és tanult tudásra épülő forma-, anyag-, szerkezet- és eljárási ismeret. Az ehhez kapcsolódó pályakörök meghatározása. ○ A tevékenység és eredményének értékelése <ul style="list-style-type: none"> ▪ Ismeret, megismerés: Egyszerű emberi szükségletek felismerése és a technikai lehetőségek belátása. A rendeltetés, a jelentés (forma), az anyag, a szerkezet az eljárás és a gazdaságosság összefüggéseinek megismerése. Ennek hatása az individuális életszervezésre.
	<p><i>Önmeghatározás</i></p>	<ul style="list-style-type: none"> – A belső igények felismerése és megfogalmazása – Az egyes tettek következményeinek belátása, a társak igényeinek, problémáinak figyelembe vétele – A deviancia felismerése, elhatárolódás a szélsőséges magatartástól

		<ul style="list-style-type: none"> – A reális énképhez minél közelebb álló éniideál kialakítása – Önkontroll – Kooperativitás
	<i>Önbemutató</i>	<ul style="list-style-type: none"> – Szerepvállalás – Egyéni arculatformálás
	<i>Stratégiaalkotás</i>	<ul style="list-style-type: none"> – Terv szerinti feladatmegvalósítás – Eszközhasználat – Hatékony kommunikáció
	<i>Stratégia megvalósítása</i>	<ul style="list-style-type: none"> – Információszerzés – Információfeldolgozás – Absztrahálás – Ok-okozati összefüggés – Rendszerezés – Divergens és konvergens gondolkodás – Problémamegoldás
AJÁNLOTT TEVÉKENYSÉGEK		<ul style="list-style-type: none"> – Az ókori kereskedő és a mai üzletember munkájának összehasonlítása. – Gyűjtőmunka. Az ismeretek rendszerezése. – Szerepjátékok. Ismeretterjesztő film megtekintése a témával kapcsolatban (pl. A selyemút). – Az ókori és a modernkori építészeti csodák bemutatása. – Az építész szerepe akkor és ma. – Projektmunka. – Kiállítás vagy diaképek, albumok megtekintése. – Szerepjáték saját tervezésű, készítésű díszletekkel (makett). – Filmrészlet: Asterix és Obelix A Kleopátra-küldetés. – Egyén és közösség az ókorban és ma. – Az ismeretek rendszerezése. – Látogatás a területi képviselőnél (esetleg meghívása). – Beszélgetés életútjáról. – Feladatkörének megismerése.

			<ul style="list-style-type: none"> – Szerepjátékok (választási kampány). – Betekintés egy parlamenti ülés közvetítésébe. – Vita szimulálása egy törvény elfogadtatására az osztály életéből. – Komplex drámafoglalkozás. – A katonai szerep az ókorban és napjainkban – Gyűjtőmunka, az ismeretek rendszerezése. – Egy ókori csata felelevenítése saját készítésű, tervezésű díszletekkel, eszközökkel. – Fantáziajáték: a béke végső győzelme. – Komplex drámaóra. 	
ISMERETEK, TANANYAGTARTALMAK			<ul style="list-style-type: none"> – Kereskedelem az ókortól napjainkig. – A kereskedelem kialakulása, szükségessége a gazdasági életben. – A történelmi változások csomópontjai, jellegzetességei. – Feladatkörök, kompetenciák az ókorban és napjainkban. – Az építészet fejlődése az őskortól napjainkig. – A földrajzi fekvés és a lakóhely, valamint az építészet összefüggései. – A történelmi változások csomópontjai, jellegzetességei. – Rabszolgaság és uralom. – A demokrácia gyökerei. – Mai politikai szerepek. – Harcok az ókorban. – A béke védelme napjainkban. 	
MODULOK (A FEJEZET RÉSZEGYSÉGEI)	<i>Cím</i>	<i>Ajánlott óraszám</i>	Üzletkötő (kereskedő)	2 óra
			Építész 1.	2 óra
			Építész 2.	3 óra
			Építész 3. – A kunyhótól a felhőkarcolóig	2 óra
			Politikus 1.	2 óra
			Politikus 2.	1 óra
			Hivatásos katona 1.	2 óra
			Hivatásos katona 2.	1 óra
		Hivatásos katona 3.	1 óra	

ALTERNATÍV MEGOLDÁSOK (KÉPESSÉGFŐKUSZ-VÁLTÁS)	Kapcsolódó kereszttantervi modulok	Életpálya-építés 5. B magyar nyelv és irodalom modulok Életpálya-építés 5. B matematika modulok
	Más műveltségterületi kapcsolódási lehetőségek	Magyar nyelv és irodalom Matematika, becslés, mérés
KÖVETELMÉNYEK		– A tanuló saját élményeken keresztül mélyítse el ismereteit a történelmi jelenségek változásairól, és vegye észre azok hatását az egyes emberek életére.

7. TÉMAKÖR / FEJEZET	<i>Cím</i>	HŐSÖK, PÉLDAKÉPEK, NAGY EGYÉNISÉGEK
	<i>Ajánlott óraszám</i>	8
KÉPESSÉGFEJLESZTÉSI FÓKUSZOK	<i>Tematikus fókusz</i>	<ul style="list-style-type: none"> – Ember és társadalom <ul style="list-style-type: none"> ○ Ismeretszerzés, tanulás <ul style="list-style-type: none"> ▪ Ismeretszerzés személyes beszélgetésekből, tárgyak, épületek, képek közvetlen megfigyeléséből, hallott és olvasott elbeszélő szövegekből, filmekből, a tömegkommunikációs eszközökből. A tanultak felhasználása új feladathelyzetekben. ○ Kritikai gondolkodás <ul style="list-style-type: none"> ▪ A különbségek felismerése és a változások nyomon követése egy-egy történelmi jelenség kapcsán. ○ A tartalom kulcselemei <ul style="list-style-type: none"> ▪ Egy-egy jelenség változását az időben több korszakot átfogóan is tanulmányozzák.

- Ember a természetben
  - Tájékozódás a tudomány–technika–társadalom kölcsönhatásáról, a természettudományról, a tudomány és a tudományos megismerés természetéről
    - Tudomány, tudományos világkép, a tudomány természete: Az

- Tájékozottság hazai földrajzi-környezeti kérdésekben
  - Magyarország nemzetközi hírének megismerése és tudatosulása (pl. jelentős személyiségek, szellemi és gazdasági termékek, hungarikumok által).
- Művészetek–Ének-zene
  - Interpretáció
    - Életkornak megfelelő magyar, európai és Európán kívüli nép- és műdalok megszólaltatása.
  - Zenehallgatás
    - Az emberi hangfajták és hangszerek felismertetése, megnevezése hangzás és alak alapján.
    - A zenei karakterek megfigyeltetése, azonosítása. Eredeti népzenei - vokális és hangszeres - felvételek megismertetése.
- Művészetek–Vizuális nevelés
  - Közvetlen tapasztalás útján szerzett élmények feldolgozási képessége – motoros készségek
    - Mozgásélmények megjelenítése.
    - Időbeli folyamatok, változások megfigyelése, ábrázolása.
  - Ismeretszerzési képességek – tanulási képességek – térbeli tájékozódás
    - Különböző mozgások vizuális rögzítése, síkbeli, térbeli megjelenítése.
    - Ismerkedés műalkotásokkal.
    - Elemző beszélgetés műalkotásokról.
    - Tárgyakkal, jelenségekkel, műalkotásokkal kapcsolatos információk gyűjtése.
  - Kommunikációs képességek
    - A legfontosabb vizuális jelek, jelzések, szimbólumok értelmezése, alkotó használata.
    - Képi utasítások követése, illetve ilyenek létrehozása.
- Életvitel és gyakorlati ismeretek
  - A munka és a technika szükségessége, jelentősége és szerepe az emberi életben, haszna és veszélyei: a fenntartható fejlődés gondolata

		<ul style="list-style-type: none"> ▪ Az ember, a társadalom, a természet és a technika kapcsolatrendszere: A társadalmi és a természeti környezet összefüggésének megismerése, gyakorlati példákhoz kapcsolható tevékenységek, pályák.
	<i>Önmeghatározás</i>	<ul style="list-style-type: none"> – A belső igények felismerése és megfogalmazása – Az egyes tettek következményeinek belátása, a társak igényeinek, problémáinak figyelembe vétele – Kooperativitás – Önbecsülés – Önmotiválás
	<i>Önbemutató</i>	<ul style="list-style-type: none"> – Szerepvállalás – Egyéni arculatformálás
	<i>Stratégiaalkotás</i>	<ul style="list-style-type: none"> – Terv szerinti feladatmegvalósítás – Eszközhasználat – Hatékony kommunikáció
	<i>Stratégia megvalósítása</i>	<ul style="list-style-type: none"> – Információszerzés – Információfeldolgozás – Absztrahálás – Ok-okozati összefüggés – Rendszerezés – Divergens és konvergens gondolkodás – Problémamegoldás
AJÁNLOTT TEVÉKENYSÉGEK		<ul style="list-style-type: none"> – Kutatómunka (forráskeresés, adatgyűjtés). – Az életrajzi adatok közül a lényegesek kiemelése, rendszerbe foglalása. – Tablókészítés. Kiválasztott jellemző epizód dramatikus, képi vagy szöveges megjelenítése. – Kooperatív munka. – Az ókori utazók céljainak és életkörülményeinek megismerése történelmi és irodalmi forrásokból, összevetésük hazánk más korokban élő felfedezőivel. – A különbségek okainak feltárása szituációs játékokban, vitában. – Közlekedési eszközök a tárgyalt korokban.

			<ul style="list-style-type: none"> – Múzeumlátogatás vagy modell készítése. – Sporttörténet: ismeretek gyűjtése, rendszerezése. – Fontos-e egyáltalán a sport, a mozgás az ember számára? – Vita. – Fittségi tesztkészítés. – Napjaink élsportolói: hazai élsportolók megismerése; a Sidney-i és athéni olimpia magyar győztesei. – Filmfelvételek, hanganyagok meghallgatása. – Cikk, fotók gyűjtése. – Személyes találkozó megszervezése egy híres vagy a lakóhelyen élő profi sportolóval. – Különböző sportágak jellegzetes mozgáselemeinek, mozdulatainak rögzítése síkban vagy térben. – Piktogramok tervezése. 	
ISMERETEK, TANANYAGTARTALMAK			<ul style="list-style-type: none"> – Vágyak, célok az ember életében – és a hozzájuk vezető út. – Küzdelem és lemondás. – Magyar felfedezők példázata az egyén sorsformáló szerepére: Julianus barát, Körösi Csoma Sándor stb. – Idegen tájakon az ember közös nyelve: a zene. – Felfedezők az ókorban. – Az utazás technikai feltételei: a közlekedés fejlődése. – A sport története, helye az ember életében. – Híres sportemberek megismerése. – Cél, eredmény, kudarc, kitartás összefüggései. – A görög embereszmény, a sport megjelenítése a képzőművészetben. 	
MODULOK (A FEJEZET RÉSZEGYSÉGEI)	<i>Cím</i>	<i>Ajánlott óraszám</i>	„Álmaim is voltak, voltak...” 1.	2 óra
			„Álmaim is voltak, voltak...” 2.	3 óra
			„Álmaim is voltak, voltak...” 3.	2 óra
			Napjaink nagyjai 1.	2 óra
			Napjaink nagyjai 2.	2 óra
ALTERNATÍV MEGOL-	Kapcsolódó keresztan-	Életpálya-építés 5. B magyar nyelv és irodalom modulok		

DÁSOK (KÉPESSÉGFOKUSZ-VÁLTÁS)	tervi modulok	
	Más műveltségterületi kapcsolódási lehetőségek	Magyar nyelv és irodalom
KÖVETELMÉNYEK		<ul style="list-style-type: none"> – A tanuló szerezzon ismereteket történelmi és kortárs személyiségekről. – Cselekedetük, magatartásuk alapján keressen olyan tulajdonságokat bennük, amivel azonosulni tud, illetve olyanokat, amelyekkel nem. – Választása mellett tudjon érvelni, cáfolni.

8. TÉMAKÖR / FEJEZET	<i>Cím</i>	TANULÁSMÓDSZERTAN
	<i>Ajánlott óraszám</i>	2
KÉPESSÉGFEJLESZTÉSI FÓKUSZOK	<i>Tematikus fókusz</i>	<ul style="list-style-type: none"> – Életvitel és gyakorlati ismeretek <ul style="list-style-type: none"> ○ Munkavégzési és tanulási szokások <ul style="list-style-type: none"> ▪ Rend, tisztaság, szabálykövetés, időbeosztás: A munkahely rendje, tisztasága. Az érdeklődés mint az időt meghatározó tényező. <ul style="list-style-type: none"> ○ Megfigyelés, vizsgálat: A tapasztalat mint egyéni élmény megfogalmazása ▪ Technológiai rend, térszemlélet: A műveleti és téri rend betartása a munka során. Konkrét példák különböző munkafolyamatokhoz, különböző pályaterületekhez. ▪ Gazdálkodás, környezettudatos magatartás: Gazdálkodás a munkával és az idővel. A személyes ráfordítás jelentősége. ▪ Eszközhasználat, munkaszervezés: Jó testtartás. Felkészülés a munkafolyamatra, különös tekintettel az egyéni tulajdonságok minőségére.
	<i>Önmeghatározás</i>	<ul style="list-style-type: none"> – A reális énképhez minél közelebb álló éniideál kialakítása – Önkontroll – Önmotiválás
	<i>Önbemutató</i>	<ul style="list-style-type: none"> – Kötelezettségvállalás – Egyéni arculatformálás
	<i>Stratégiaalkotás</i>	<ul style="list-style-type: none"> – Eszközhasználat
	<i>Stratégia megvalósítása</i>	<ul style="list-style-type: none"> – Analizálás

			<ul style="list-style-type: none"> – Lényegkiemelés – Ok-okozati összefüggés – Rendszerezés 	
AJÁNLOTT TEVÉKENYSÉGEK			<ul style="list-style-type: none"> – A tanulás feltételeinek megismerése, belátása szituációs játékokban. – Tapasztalatszerzés az idő múlásáról játékos gyakorlatokban. – Játékos feladatok az egyéni képességek fejlesztésére. – A kíváncsiság és az érdeklődés, illetve a fáradtság megnyilvánulása a viselkedésben. – Dramatikus játék. 	
ISMERETEK, TANANYAGTARTALMAK			<ul style="list-style-type: none"> – A tanulás külső körülményei (rend, fény, tisztaság, csend). Időbeosztás. – Előkészületek, taneszközök használata. – Segítség igénybevétele. – A tanulás belső feltételei: figyelem, emlékezet, képzelet. – A tanulást kísérő érzelmek. 	
MODULOK (A FEJEZET RÉSZEGYSÉGEI)	<i>Cím</i>	<i>Ajánlott óraszám</i>	1. Nem kell messzire menned	1 óra
			2. A tudást nem tölcserrel mérik	1 óra
ALTERNATÍV MEGOLDÁSOK (KÉPESSÉGFŐKUSZ-VÁLTÁS)	Kapcsolódó kereszttantervi modulok		Életpálya-építés 5. B magyar nyelv és irodalom modulok	
	Más műveltségterületi kapcsolódási lehetőségek		Magyar nyelv és irodalom	
KÖVETELMÉNYEK			<ul style="list-style-type: none"> – A tanuló ismerje meg az életkorának megfelelő tanulási módszereket, és legyen figyelemmel ezekre a tanulási tevékenységben. – Törekedjen a munka és a pihenés egyensúlyának betartására. 	

6. ÉVFOLYAM

MŰVELTSÉGTERÜLETI KAPCSOLÓDÁSOK

Témakörök		Kapcsolódó műveltségterület	Javasolt	
			óra- szám	modul szám
1.	ÖN- ÉS TÁRSISMERET – ÉN ÉS MÁSONK	Ember és társadalom	9	3
		Művészetek	7	4
		Életvitel és gyakorlati ismeretek	2	1
			1	1
2.	ÉLJÜNK AZ ÉLETET!	Ember és társadalom	2	1
		Ember a természetben	1	1
		Földünk és környezetünk	1	1
		Művészetek	3	3
		Testnevelés és sport	8	2
		Életvitel és gyakorlati ismeretek	4	3
		Osztályfőnöki óra	2	1
3.	A TERMÉSZET: A MI VILÁ- GUNK – A KÖRNYÉK FEL- FEDEZÉSE	Ember a természetben	7	2
		Földünk és környezetünk		
		Művészetek	3	3
4.	A TERMÉSZET: A MI VILÁ- GUNK – KUTATUNK, KÍ- SÉRLETEZÜNK	Ember a természetben	2	1
		Földünk és környezetünk		
5.	EGÉSZSÉGES ÉLETMÓD	Ember a természetben	2	1
		Művészetek	4	3
		Testnevelés és sport	10	3
6.	FOGLALKOZÁSOK – EZ MÁR ITT A XXI. SZÁZAD	Ember és társadalom	8	3
		Művészetek	3	2
		Életvitel és gyakorlati ismeretek	1	1
7.	HŐSÖK, PÉLDAKÉPEK, NAGY EGYÉNISÉGEK	Ember a természetben	6	2
		Művészetek–Vizuális nevelés	2	1
8.	TANULÁSMÓDSZERTAN	Életvitel és gyakorlati ismeretek	2	2
Összesen:			90	45

TARTALOMVÁZLAT

1. TÉMAKÖR / FEJEZET	<i>Cím</i> <i>Ajánlott óraszám</i>	ÖN- ÉS TÁRSISMERET – ÉN ÉS MÁSONK
KÉPESSÉGFEJLESZTÉSI FÓKUSZOK	<i>Tematikus fókusz</i>	<p style="text-align: center;">19</p> <ul style="list-style-type: none"> – Ember és társadalom <ul style="list-style-type: none"> ○ Ismeretszerzés, tanulás <ul style="list-style-type: none"> ▪ Emberi magatartásformák és élethelyzetek megfigyelése. ▪ A tanultak felhasználása új feladathelyzetekben. ○ Kommunikáció <ul style="list-style-type: none"> ▪ Beszélgetés és vita egy-egy emberismereti, társadalmi, történelmi témáról. A tárgyilagos érvelés és a személyeskedés megkülönböztetése. Saját vélemény érthető megfogalmazása. Mások véleményének türelmes meghallgatása és figyelembevétel. ○ A tartalom kulcselemei <ul style="list-style-type: none"> ▪ Legyen alkalmuk a tanulóknak arra, hogy felkészültségüknek megfelelő szinten kommunikációt folytassanak olyan témakörökről, mint az emberek közötti különbségek, a nemek közötti kapcsolatok, az egyén és a közösség viszonya, a gazdálkodás kérdései. ○ A reflexiót irányító kérdések <ul style="list-style-type: none"> ▪ Legyen alkalmuk a tanulóknak arra, hogy választ keressenek olyan kérdésekre, mint a következők: Miben vagyunk mindannyian hasonlóak? Honnan erednek az emberek közötti különbségek? Miért gondolkodnak másként a különböző életkorú emberek?

		<p>lelő magyar, európai és Európán kívüli nép- és műdalok megszólaltatása.</p> <ul style="list-style-type: none"> ○ Improvizáció <ul style="list-style-type: none"> ▪ Zenei karakterek megfigyeltetése, majd motorikus, akár táncos megjelenítése (csoportos/egyéni rögtönzések). ○ Zenehallgatás <ul style="list-style-type: none"> ▪ Eredeti népzenei – vokális és hangszeres – felvételek megismertetése. <p>– Művészetek–Vizuális nevelés</p> <ul style="list-style-type: none"> ○ Közvetlen tapasztalás útján szerzett élmények feldolgozási képessége – motoros készségek <ul style="list-style-type: none"> ▪ Jelenségek megfigyelése adott szempontok alapján, a célirányos figyelem fejlesztése céljából. ▪ Érzékelhető tulajdonságok alapján az azonosságok és különbözőségek tudatosítása. ○ Ismeretszerzési képességek – tanulási képességek – térbeli tájékozódás <ul style="list-style-type: none"> ▪ A közvetlen környezetben található tárgyakon a forma és rendeltetés kapcsolatának elemzése. ▪ Önálló kérdések megfogalmazása a tárgyalt témával kapcsolatban. Képek, látványok, események leírása, leírás alapján kép készítése. ○ Alkotóképességek <ul style="list-style-type: none"> ▪ Szabad asszociációs játékok. A gyakorlati feladatokban saját elképzelések megvalósítása. <p>– Művészetek–Dráma</p> <ul style="list-style-type: none"> ○ A csoportos játékhoz és a megjelenítéshez szükséges képességek fejlesztése, készségek kialakítása <ul style="list-style-type: none"> ▪ Nem verbális kommunikációs játékok. Páros bizalomgyakorlatok. ○ Ismeretszerzési, tanulási, problémamegoldó képességek erősítése, kifejezőkészség fejlesztése <ul style="list-style-type: none"> ▪ Egyszerű kifejezési formák megismerése és alkalmazása: pl. gondolatkövetés, mimes játék, levél és napló, telefonbeszélgetés, állókép.
--	--	--

		<ul style="list-style-type: none"> ▪ Az alapvető fogalmak (pl. mese, cselekmény, szándék, feszültség, konfliktus, fordulópont) ismerete és alkalmazása a saját játékok értékelő megbeszélése során. – Életvitel és gyakorlati ismeretek <ul style="list-style-type: none"> ○ A munka és a technika szükségessége, jelentősége és szerepe az emberi életben, haszna és veszélyei: a fenntartható fejlődés gondolata <ul style="list-style-type: none"> ▪ A technika feladata, az emberi szükségletekből adódó technikai problémák megoldása: Családtagok, barátok, iskolatársak technikai eszközökkel kielégíthető szükségleteinek felismerése. A szakképzettség szerepének és jelentőségének felismerése. ▪ A környezet használata, élet a környezetben: A környezet, a tárgyak használata, a célszerű környezet szépsége. A tárgyak, mint eszközök funkcióinak felismerése a környezetalakításban. ○ Dokumentumismeret <ul style="list-style-type: none"> ▪ A dokumentumok (modellek, tárgyak a mindennapi életben, lexikonok, szótárak, technikai-háztartási mindentudók, műszaki szakkönyvek, zsebkönyvek és összefoglalók) használata. A segédletek alkalmazásának indoklása, és kapcsolódása az egyéni pályatervekhez. ○ Problémafelismerés <ul style="list-style-type: none"> ▪ A technikai probléma megfogalmazása: A probléma lényegének megfogalmazása szóban és vázlatrajzban. A probléma gyakori előfordulása pályaterületenként. – Osztályfőnöki óra – Énkép, önismeret <ul style="list-style-type: none"> ○ Kiemelt fejlesztési feladat: <ul style="list-style-type: none"> ▪ „Ahhoz, hogy tanulóink képesek legyenek énképükbe integrálni az újabb és újabb ismereteket, folyamatosan gondoskodnunk kell arról is, hogy egyre kompetensebbnek érezzék magukat saját nevelésük, személyes biztonságuk, sorsuk és életpályájuk alakításában.”
	<p><i>Önmeghatározás</i></p>	<ul style="list-style-type: none"> – A belső igények felismerése és megfogalmazása – Törvények és szabályok betartása – Az egyes tettek következményeinek belátása, a társak igényeinek, problémáinak

		<p>figyelembe vétele</p> <ul style="list-style-type: none"> – A társadalmilag elfogadott magatartási normák betartása csoporton belül – A reális énképhez minél közelebb álló éndeál kialakítása – Önkontroll–önmotiválás – Kooperativitás
	<i>Önbemutató</i>	<ul style="list-style-type: none"> – Egyéni arculatformálás
	<i>Stratégiaalkotás</i>	<ul style="list-style-type: none"> – Tervezés – Hatékony kommunikáció
	<i>Stratégia megvalósítása</i>	<ul style="list-style-type: none"> – Információszerzés – Információfeldolgozás – Ok-okozati összefüggés – Rendszerezés – Önértékelés – problémamegoldás
AJÁNLOTT TEVÉKENYSÉGEK		<ul style="list-style-type: none"> – Vita, szerepjátékok. – Az érdekek, igények megfogalmazása, kapcsolatuk felismerése a szükségletekkel. – A szükségletek kielégítésének technikai és emberi oldalának elemzése. – Gyűjtőmunka, kooperatív munka, tablóképzés. – A nemzet fogalmának megértése a kultúra egy választott területének jellemzőin keresztül. – Projektmunka. – Kutatómunka, az ismeretek rendszerezése. – Szerepjátékok. – A témához kapcsolódó gondolatok, érzések vizuális megfogalmazása szabadon választott technikával. – Beszélgetés, vita, filmrészlet megtekintése, hírek, információk gyűjtése, feldolgozása a médiából. – Dramatizálás.
ISMERETEK, TANANYAGTARTALMAK		<ul style="list-style-type: none"> – Helyem a családban, az iskolában, a kortársaim között. – Az előítéletek, a nemzetiségi ellentétek főbb megnyilvánulásai a tanult történelmi korszakokban.

			<ul style="list-style-type: none"> – Saját élmények a probléma mai vetületének feltérképezéséhez. – Hogyan érzem magam mint lány/fiú?. Mit várok a másik nemtől? Hogyan viselkednek velem a felnőtt férfiak/nők? Mit tehetek, ha zaklatnak, erőszakoskodnak? – Gyerekek, serdülők a társadalomban régen és ma. – A szükségletek hierarchiája. – A nemzeti identitás. – A nemzeti hovatartozás érzésének megjelenése a zenében és a képzőművészetben. – Hazánkban élő nemzetiségek. – Határon túli magyarok, szerepük a magyar kultúrában. – Rokonszenv-ellenszenv, előítéletek. – A másság. – A nemek közti kapcsolat a serdülőkorban. 	
MODULOK (A FEJEZET RÉSZEGYSÉGEI)	<i>Cím</i>	<i>Ajánlott óraszám</i>	1. Énmeghatározás – Szerepeim	2 óra
			2. Énmeghatározás – Érdekeim, szükségleteim	2 óra
			3. Énmeghatározás – Egy nemzet tagja vagyok 1.	4 óra
			4. Énmeghatározás – Egy nemzet tagja vagyok 2.	2 óra
			5. Énmeghatározás – Egy nemzet tagja vagyok 3.	2 óra
			6. Mások megítélése – Elfogadás 1.	3 óra
			7. Mások megítélése – Elfogadás 2.	1 óra
			8. Szerelem vagy barátság? A fiú-lány kapcsolat 1.	1 óra
			9. Szerelem vagy barátság? A fiú-lány kapcsolat 2.	2 óra
ALTERNATÍV MEGOLDÁSOK (KÉPESSÉGFŐKUSZ-VÁLTÁS)	Kapcsolódó kereszttantervi modulok	Életpálya-építés 6. B magyar nyelv és irodalom modulok		
	Más műveltségterületi kapcsolódási lehetőségek	Magyar nyelv és irodalom Informatika		
KÖVETELMÉNYEK			<ul style="list-style-type: none"> – A tanuló ismerje meg saját helyét, szerepét közvetlen környezetében, valamint törekedjen az ezekhez kapcsolódó magatartási normák betartására. Szerezzen ismereteket saját nemzeti, valamint a környezetében élő más nemzetek kultúrájáról. 	

2. TÉMAKÖR / FEJEZET	<i>Cím</i>	ÉLJÜK AZ ÉLETET!
	<i>Ajánlott óraszám</i>	21
KÉPESSÉGFEJLESZTÉSI FÓKUSZOK	<i>Tematikus fókusz</i>	<ul style="list-style-type: none"> – Ember és társadalom – Történelem, emberismeret <ul style="list-style-type: none"> ○ Ismeretszerzés, tanulás <ul style="list-style-type: none"> ▪ Ismeretszerzés személyes beszélgetésekből, tárgyak, épületek, képek közvetlen megfigyeléséből, hallott és olvasott elbeszélő szövegekből, filmekből, a tömegkommunikációs eszközökből. A tanultak felhasználása új feladathelyzetekben. ○ Kritikai gondolkodás <ul style="list-style-type: none"> ▪ A különbségek felismerése és a változások nyomon követése egy-egy történelmi jelenség kapcsán. ○ A tartalom kulcselemei <ul style="list-style-type: none"> ▪ Egy-egy jelenség változását az időben több korszakot átfogóan is tanulmányozzák. Ismereteket szerezzenek arról, milyenek voltak az emberek hétköznapijai a különböző korokban és kultúrákban – Ember a természetben <ul style="list-style-type: none"> ○ Tájékozódás az élő és élettelen természetről <ul style="list-style-type: none"> ▪ Fenntarthatóság, a környezet védelme: A szennyező anyagokkal való óvatos bánásmód megismerése. A természet jövőjéért, fenntarthatóságáért érzett felelősség vállalása, a környezet, s különösen a talaj, a víz, a levegő és a táj értékeinek védelme, megóvása. – Földünk és környezetünk <ul style="list-style-type: none"> ○ Tájékozottság a környezet anyagaiban <ul style="list-style-type: none"> ▪ A háztartásban használt energiahordozók és nyersanyagok jelentőségének megismerése. Az energia iránti igény és az energiatakarékosság fontosságának felismerése. Az energiatakarékos magatartás megalapozása. ○ Tájékozottság regionális és globális földrajzi-környezeti kérdésekben <ul style="list-style-type: none"> ▪ Az életmódban, a szokásokban bekövetkezett változások érzékelése (pl. a táplálkozásban, a ruházkozásban, az építkezésben, a közlekedésben, a kereskedelemben és a háztartásban).

- Művészetek–Vizuális nevelés
  - Közvetlen tapasztalás útján szerzett élmények feldolgozási képessége – motoros készségek
    - Jelenségek megfigyelése adott szempontok alapján, a célirányos figyelem fejlesztése céljából.
    - Érzékelhető tulajdonságok alapján az azonosságok és különbözőségek tudatosítása.
  - Ismeretszerzési képességek – tanulási képességek – térbeli tájékozódás
    - A közvetlen környezetben található tárgyakon a forma és rendeltetés kapcsolatának elemzése.
    - Önálló kérdések megfogalmazása a tárgyalt témával kapcsolatban. Képek, látványok, események leírása, leírás alapján kép készítése.
  - Alkotóképességek
    - Szabad asszociációs játékok. A gyakorlati feladatokban saját elképzelések megvalósítása.
- Művészetek–Dráma
  - A csoportos játékhoz és a megjelenítéshez szükséges képességek fejlesztése, készségek kialakítása
    - Egyszerűbb interakciós játékok.
  - Ismeretszerzési, tanulási, problémamegoldó képességek erősítése, kifejezőkészség fejlesztése
    - Egyszerű kifejezési formák megismerése és alkalmazása: pl. gondolatkövetés, mimes játék, levél és napló, telefonbeszélgetés, állókép. Az alapvető fogalmak (pl. mese, cselekmény, szándék, feszültség, konfliktus, fordulópont) ismerete és alkalmazása a saját játékok értékelő megbeszélése során.
- Testnevelés és sport
  - Alapvető közlekedési szabályok ismerete, veszélyforrások a közlekedésben, azok megelőzése.
  - A kerékpározás élettani hatásai.
    - A szervezet felkészítése az erős igénybevételre, sérülések megelőzése, a megfelelő ruházat kiválasztása az időjárási viszonyok függvényében.

vényében.

- Az országúti és a terepkerékpározás közötti különbség megismerése
  - A célnak megfelelő kerékpár kiválasztása.
- A kosárlabda technikai elemeinek utcai változatban való alkalmazása, koordinációs képességek fejlesztése, a speciális körülmények közötti taktika ismerete, az eltérő szabályok gyakorlatban való alkalmazása, a szabadidő hasznos eltöltésének ajánlott tevékenysége.
- Életvitel és gyakorlati ismeretek
  - A munka és a technika szükségessége, jelentősége és szerepe az emberi életben, haszna és veszélyei: a fenntartható fejlődés gondolata
    - A mesterséges környezet: A személyes hatások, lehetőségek és szerep felismerése a közvetlen környezet kialakításában. A mesterséges környezettel kapcsolatos helyes viselkedés. A technika feladata, az emberi szükségletekből adódó technikai problémák megoldása: Családtagok, barátok, iskolatársak technikai eszközökkel kielégíthető szükségleteinek felismerése. A környezet használata, élet a környezetben: A környezet, a tárgyak használata, a célszerű környezet szépsége. A tárgyak, mint eszközök funkcióinak felismerése a környezetalakításban.
  - Dokumentumismeret (tárgy, könyv, hálózati dokumentum)
    - A dokumentumok (modellek, tárgyak a mindennapi életben, lexikonok, szótárak, technikai-háztartási mindentudók, műszaki szakkönyvek, zsebkönyvek és összefoglalók) használata.
  - Problémafelismerés
    - Problémaérzékenység, problémafelismerés, az emberi problémák és a technikai lehetőségek feltárása: A probléma felismerése, az egyéni, a családi és az iskolai környezetben, valamint a munka világában.
  - A terv, elképzelés értékelése, megfeleltetése az igénynek és a lehetőségeknek:
    - A terv funkcionális és formai megfelelésének, valamint az eljárás célszerűségének és gazdaságosságának megállapítása. A gazdasá-

	<ul style="list-style-type: none"> gosság szerepe. ○ A tevékenység és eredményének értékelése <ul style="list-style-type: none"> ▪ Ismeret, megismerés: Egyszerű emberi szükségletek felismerése és a technikai lehetőségek belátása. A rendeltetés, a jelentés (forma), az anyag, a szerkezet az eljárás és a gazdaságosság összefüggéseinek megismerése. Ennek hatása az individuális életszervezésre, közvetlen környezet kialakításában. – Osztályfőnöki óra – Énkép, önismeret <ul style="list-style-type: none"> ○ Kiemelt fejlesztési feladat: <ul style="list-style-type: none"> ▪ „Ahhoz, hogy tanulóink képesek legyenek énképükbe integrálni az újabb és újabb ismereteket, folyamatosan gondoskodnunk kell arról is, hogy egyre kompetensebbnek érezzék magukat saját nevelésük, személyes biztonságuk, sorsuk és életpályájuk alakításában.”
<i>Önmeghatározás</i>	<ul style="list-style-type: none"> – Az egyes tettek következményeinek belátása, a társak igényeinek, problémáinak figyelembe vétele – Normakövetés – Normatudas magatartás – Önmotiválás – Kooperativitás
<i>Önbemutató</i>	<ul style="list-style-type: none"> – Kötelezettségvállalás
<i>Stratégiaalkotás</i>	<ul style="list-style-type: none"> – Tervezés – Pontosság – Időérzék – Eszközhasználat
<i>Stratégia megvalósítása</i>	<ul style="list-style-type: none"> – Információszerzés – Információfeldolgozás – Hatékony kommunikáció – Analizálás – Lényegkiemelés – Ok-okozati összefüggés – Rendszerezés

<p>AJÁNLOTT TEVÉKENYSÉGEK</p>	<ul style="list-style-type: none"> – Megfigyelések, tapasztalatok gyűjtése, szerepvállalás. – Háztartási „Kisokos” összeállítása csoportmunkában. – A család pénztárkönyve: a vagyak alapján fiktív, majd tényleges költségvetés készítése. – Gyűjtőmunka a fogyasztói szokások rendszerezéséhez. – Kiállítás a semmire sem használható, „csak költsd a pénzed” tárgyakból. – Plakátkészítés a fogyasztás és a fenntarthatóság kapcsolatáról. – Egyéni projekt készítése. Keretjáték: „Mégpályázom az Élet Kapuját”. A cél megfogalmazása. Előnyök és hátrányok (drámajáték). A feltételek összegyűjtése, rendszerezése (kutatómunka). A megvalósítás lépései (kooperatív munka). Lehetőségeim, korlátaim (drámajáték). Támogatók (szerepjáték). – Fokozó futások irányváltásokkal, 4 és 8 ütemű gimnasztikai gyakorlatok, szökdelések, nyújtó, lazító (stretching) gyakorlatok önállóan és társal, önálló munkával a tanult mozgásanyagok elvégzése, a fokozatosság elve alapján. – A fokozatosság elvét szem előtt tartva a kerékpározás mennyiségének és tempójának növelése a kívánt teljesítmény eléréséig – Gimnasztika, ugró- és szökdelő gyakorlatok, egyéni és társas labdás gyakorlatok. 			
<p>ISMERETEK, TANANYAGTARTALMAK</p>	<ul style="list-style-type: none"> – Rendszeres teendők, váratlan helyzetek a háztartásban. – Munkák a házban és a ház körül. Főzés, mosás, takarítás, javítások. Energiatakarékosság. – Bevétel és kiadás. A pénz beosztása, tervezés. Takarékoság. – Szükségletek – egészség. A fogyasztói társadalom csapdái. A fenntarthatóság, a környezetvédelem és a fogyasztási szokások. – Egyéni célok, tervek, vágyak álmok. Az elképzelések érzelmi, motivációs és ismereti, önismereti elemei. – A közúti közlekedés szabályai – Magyarország kerékpárútvonalai – A streetbal szabályai – A kosárlabda alapvető technikai elemei 			
<p>MODULOK (A FEJEZET RÉSZEGYSÉGEI)</p>	<p><i>Cím</i></p>	<p><i>Ajánlott óraszám</i></p>	<p>1. A család – Háztartás 1.</p> <p>2. A család – Háztartás 2.</p>	<p>2 óra</p> <p>1 óra</p>

			3. A család – Családi gazdálkodás 1.	2 óra
			4. A család – Családi gazdálkodás 2.	1 óra
			5. A család – Vásárlási, fogyasztási szokások 1.	1 óra
			6. A család – Vásárlási, fogyasztási szokások 2.	1 óra
			7. A család – Vásárlási, fogyasztási szokások 3.	1 óra
			8. Életcélok, jövőkép – Találkozás egy fiatalemberrel 1.	2 óra
			9. Életcélok, jövőkép – Találkozás egy fiatalemberrel 2.	1 óra
			10. Életcélok, jövőkép – Találkozás egy fiatalemberrel 3.	1 óra
			11. Kerékpározás	5 óra
			12. Streetball	3 óra
ALTERNATÍV MEGOLDÁSOK (KÉPESSÉGFŐKUSZ-VÁLTÁS)	Kapcsolódó kereszttantervi modulok	Életpálya-építés 6. B magyar nyelv és irodalom modulok Életpálya-építés 6. B matematika modulok		
	Más műveltségterületi kapcsolódási lehetőségek	Magyar nyelv és irodalom Matematika Informatika		
KÖVETELMÉNYEK			<ul style="list-style-type: none"> – A tanuló szerezzen ismereteket az életvitellel, az életmóddal kapcsolatos tevékenységek és a fenntarthatóság kapcsolatáról, az egyéni felelősségről. – Életkorának megfelelő szinten foglalkozzon a jövő tervezésével saját vágyainak megfogalmazásával, kifejezésével. – A tanuló ismerje meg és tudja alkalmazni a KRESZ kerékpárra vonatkozó szabályait és utasításait, készségi szinten ismerje a balesetmentes közlekedés követelményeit. Ismerje a térképhasználatot, legyen képes rövidebb-hosszabb útvonal megtervezésére, mérje fel fizikai teljesítőképességének határait a terepviszonyok függvényében. – Tudja a fizikai terhelés és pihenés közötti összefüggéseket gyakorlatban alkalmazni. – A tanuló ismerje a streetball speciális szabályait, ennek keretében tudja alkalmazni a kosárlabdában tanult technikai és taktikai elemeket. 	

3. TÉMAKÖR / FEJEZET	<i>Cím</i>	A TERMÉSZET: A MI VILÁGUNK – A KÖRNYÉK FELFEDEZÉSE
	<i>Ajánlott óraszám</i>	10
KÉPESSÉGFEJLESZTÉSI FÓKUSZOK	<i>Tematikus fókusz</i>	<ul style="list-style-type: none"> – Ember a természetben <ul style="list-style-type: none"> ○ Tájékozódás a tudomány–technika–társadalom kölcsönhatásáról, a természettudományról, a tudomány és a tudományos megismerés természetéről <ul style="list-style-type: none"> ▪ Természet: A környezetre kifejtett emberi, társadalmi hatások elemzése. ○ Természettudományos megismerés <ul style="list-style-type: none"> ▪ Az ismerethordozók használata a megismerési folyamatban: Ismerethordozók (könyvek, lexikonok, enciklopédiák, térképek, táblázatgyűjtemények) használata csoportmunkában. – Földünk és környezetünk <ul style="list-style-type: none"> ○ Ismeretszerzés, tanulás <ul style="list-style-type: none"> ▪ Ismeretszerzés és -feldolgozás projektmódszerrel, közvetlen tanári irányítással egy természetföldrajzi témakörrel kapcsolatban (pl. a lakóhelyi környezet földrajzi jellemzőiről). ○ Tájékozottság a környezet kölcsönhatásaiban <ul style="list-style-type: none"> ▪ A földrajzi környezetre kifejtett emberi, társadalmi hatások és az azokból adódó problémák felismerése, megoldási módok keresése. Az emberi tevékenységek által okozott környezetkárosító folyamatok megismerése. A földrajzi környezetre kifejtett emberi, társadalmi hatások és az azokból adódó problémák felismerése, megoldási módok keresése.

		<p>motoros készségek</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Jelenségek megfigyelése adott szempontok alapján, a célirányos figyelem fejlesztése céljából. ▪ Érzékelhető tulajdonságok alapján az azonosságok és különbözőségek tudatosítása. ○ Ismeretszerzési képességek – tanulási képességek – térbeli tájékozódás <ul style="list-style-type: none"> ▪ Képek, látványok, események leírása, leírás alapján kép készítése. Önálló kérdések megfogalmazása a tárgyalt témával kapcsolatban. Képek, látványok, események leírása, leírás alapján kép készítése. ○ Alkotóképességek <ul style="list-style-type: none"> ▪ A gyakorlati feladatokban saját elképzelések megvalósítása. <p>– Művészetek–Ének-zene</p> <ul style="list-style-type: none"> ○ Interpretáció <ul style="list-style-type: none"> ▪ Népdaléneklés összekapcsolása a néptánc alapelemeivel. A néphagyományok jellegzetességeinek megismertetése. Életkornak megfelelő magyar, európai és Európán kívüli nép- és műdalok megszólaltatása. ○ Improvizáció <ul style="list-style-type: none"> ▪ Zenei karakterek megfigyeltetése, majd motorikus, akár táncos megjelenítése (csoportos/egyéni rögtönzések). ○ Zenehallgatás <ul style="list-style-type: none"> ▪ Eredeti népzenei – vokális és hangszeres – felvételek megismertetése.
	<i>Önmeghatározás</i>	<ul style="list-style-type: none"> – Normakövetés – Normatudatos magatartás – Önmotiválás – Kooperativitás
	<i>Önbemutató</i>	<ul style="list-style-type: none"> – Kötelezettségvállalás
	<i>Stratégiaalkotás</i>	<ul style="list-style-type: none"> – Tervezés – Pontosság – Időérzék – Eszközhasználat
	<i>Stratégia megvalósítása</i>	<ul style="list-style-type: none"> – Információszerzés

ALTERNATÍV MEGOLDÁSOK (KÉPESSÉGFÓKUSZ-VÁLTÁS)	Kapcsolódó kereszttantervi modulok	Életpálya-építés 6. B magyar nyelv és irodalom modulok
	Más műveltségterületi kapcsolódási lehetőségek	Magyar nyelv és irodalom Informatika
KÖVETELMÉNYEK		<ul style="list-style-type: none"> – A tanuló érdeklődésének és képességeinek megfelelően tudjon a tevékenységekben aktív részt vállalni. – Szerezzen tapasztalatokat arról, hogy az ember minden tevékenysége hatással van környezetünkre, a természetre. – Ismerje fel saját lehetőségeit és felelősségét a környezetvédelem mindannyiunk közös kötelességében. – Szerezzen élményeket a táj és az ember érzelmi viszonyának kifejeződéséről.

4. TÉMAKÖR / FEJEZET	<i>Cím</i>	A TERMÉSZET: A MI VILÁGUNK – KUTATUNK, KÍSÉRLETEZÜNK
	<i>Ajánlott óraszám</i>	2
KÉPESSÉGFEJLESZTÉSI FÓKUSZOK	<i>Tematikus fókusz</i>	<ul style="list-style-type: none"> – Ember a természetben <ul style="list-style-type: none"> ○ Természettudományos megismerés <ul style="list-style-type: none"> ▪ Megfigyelés, kísérletezés, mérés: Rendszeres megfigyelés, kísérletezés, mérés elvégzése vizsgálódásokhoz, modellalkotáshoz, problémamegoldásokhoz kötötten, önállóan és csoportmunkában is. Az eszközök balesetmentes használata. ○ Az ismeretszerzés eredményeinek feldolgozása: <ul style="list-style-type: none"> ▪ Bekapcsolódás a tanár által ajánlott ellenőrző kísérletek eredményeinek elemzésébe. A megfigyelések, tapasztalatok, megszerzett ismeretek és azok előzetes elképzelésekhez való viszonyának saját

szavakkal történő nyelvi helyes megfogalmazása és írásban való rögzítése. Az előzetes elképzelések, előrejelzések, valamint a megfigyelt jelenségek és a mért értékek közötti eltérések felismerése. Törekvés ezeknek az eltéréseknek a magyarázatára.

		<ul style="list-style-type: none"> ▪ A lakóhely és környékének környezetét leginkább károsító anyagok és folyamatok, valamint a környezetkárosítás-csökkentés lehetőségeinek megismerése. 		
	<i>Önmeghatározás</i>	<ul style="list-style-type: none"> – Normakövetés – Önbecsülés – Önkontroll 		
	<i>Önbemutató</i>	<ul style="list-style-type: none"> – Önmotiválás 		
	<i>Stratégiaalkotás</i>	<ul style="list-style-type: none"> – Tervezés – Pontosság – Eszközhasználat 		
	<i>Stratégia megvalósítása</i>	<ul style="list-style-type: none"> – Információszerzés – Információfeldolgozás – Analizálás – Lényegkiemelés – Ok-okozati összefüggés – Rendszerezés 		
AJÁNLOTT TEVÉKENYSÉGEK		<ul style="list-style-type: none"> – A lakóhely és környékén túl levegő, a víz és a talaj tisztaságának vizsgálata egyszerű mérőeszközökkel. – A tapasztalatokból adódó tényfeltárás, összefüggések keresése a különböző, természetet károsító emberi tevékenységekkel. – A kísérletek leírása, lerajzolása. Az előző évi mérések eredményeivel való összehasonlítás, az azonosságok és eltérések magyarázata a hely és idő figyelembevételével. 		
ISMERETEK, TANANYAGTARTALMAK		<ul style="list-style-type: none"> – A levegő, a víz és a talaj szennyezettsége megyénkben 		
MODULOK (A FEJEZET RÉSZEGYSÉGEI)	<i>Cím</i>	<i>Ajánlott óraszám</i>	Éltető elemeink	2 óra
ALTERNATÍV MEGOLDÁSOK (KÉPESSÉGFOKUSZ-VÁLTÁS)	Kapcsolódó keresztterületi modulok	Életpálya-építés 6. B magyar nyelv és irodalom modulok		
	Más műveltségterületi kapcsolódási lehetőségek	Magyar nyelv és irodalom Informatika		
KÖVETELMÉNYEK		<ul style="list-style-type: none"> – A tanuló szerezzen tapasztalatokat a kísérletek, tudományos megfigyelések során végzett tevékenységek feltételeiről, szabályairól (fegyelem, pontosság, rend, eszközhasználat) 		

5. TÉMAKÖR / FEJEZET	<i>Cím</i>	EGÉSZSÉGES ÉLETMÓD
	<i>Ajánlott óraszám</i>	16
KÉPESSÉGFEJLESZTÉSI FÓKUSZOK	<i>Tematikus fókusz</i>	<ul style="list-style-type: none"> – Ember a természetben <ul style="list-style-type: none"> ○ Tájékozódás az élő és élettelen természetről: <ul style="list-style-type: none"> ▪ Az ember egészsége: Az emberi szervezet felépítésének és működésének alapszintű ismerete, a rendszerszerűség belátása. Az egyes szervrendszerek fontosabb, gyakoribb betegségeinek, a megelőzés és a gyógyítás mindenki számára elsajátítandó módozatainak ismerete. – Művészetek–Ének-zene <ul style="list-style-type: none"> ○ Improvizáció <ul style="list-style-type: none"> ▪ Zenei karakterek megfigyeltetése, majd motorikus, akár táncos megjelenítése (csoportos/egyéni rögtönzések). ▪ Zenehallgatás ▪ Olyan műzenei szemelvények bemutatása, amelyek témái a korosztálynak megfelelően énekelhetők, vagy ritmikája megszólaltatható, vagy valamely zenei összetevője könnyen reprodukálható (akár hangszeren is).

- Művészetek–Vizuális nevelés
  - Közvetlen tapasztalás útján szerzett élmények feldolgozási képessége – motoros készségek
    - Jelenségek megfigyelése adott szempontok alapján, a célirányos figyelem feleltetése előlétől

		<ul style="list-style-type: none"> ○ Ismeretszerzési, tanulási, problémamegoldó képességek erősítése, kifejezőkészség fejlesztése <ul style="list-style-type: none"> ▪ Egyszerű kifejezési formák megismerése és alkalmazása: pl. gondolatkövetés, mimes játék, levél és napló, telefonbeszélgetés, állókép. ▪ Az alapvető fogalmak (pl. mese, cselekmény, szándék, feszültség, konfliktus, fordulópont) ismerete és alkalmazása a saját játékok értékelő megbeszélése során. – Testnevelés és sport <ul style="list-style-type: none"> ○ A helyes testtartás kialakítása, a tartáshibákból eredő egészségügyi problémák kiküszöbölése, tartásjavító torna, mint az egészséges életmód fontos része. ○ A test-test elleni küzdelemben kialakult virtus pozitív irányú felhasználása. Az egészséges küzdőszellem kialakítása, a szervezet sokoldalú felkészítése a terhelésre, mozgásszerv-rendszer megerősítése. ○ A röplabda technikai elemeinek végrehajtása természetes környezetben. Az egészséges életmód kialakításához ajánlott kis szerigényű tevékenységforma megismertetése, a szabadidő hasznos eltöltésének egyik lehetséges módja.
	<i>Önmeghatározás</i>	<ul style="list-style-type: none"> – A belső igények felismerése és megfogalmazása – Az egyes tettek következményeinek belátása, a társak igényeinek, problémáinak figyelembe vétele – A deviancia felismerése, elhatárolódás a szélsőséges magatartástól – kooperativitás – Önbecsülés – Önkontroll – Önmotiválás
	<i>Önbemutató</i>	<ul style="list-style-type: none"> – Szerepismeret – Szerepválasztás
	<i>Stratégiaalkotás</i>	<ul style="list-style-type: none"> – Tervezés – Pontosság – Időérzék – Eszközhasználat

			<ul style="list-style-type: none"> – Információszerzés – Információfeldolgozás – Lényegkiemelés – Ok-okozati összefüggés – Rendszerezés – Konvergens gondolkodás – Önértékelés – Problémamegoldás 	
		<i>Stratégia megvalósítása</i>		
AJÁNLOTT TEVÉKENYSÉGEK			<ul style="list-style-type: none"> – Gyűjtőmunka, esettanulmány készítése saját tapasztalat vagy a médiában megismert történet alapján. – A személyiség fejlődésének talán legnehezebb szakaszával kapcsolatos élmények, érzések –félelmek kifejezése, megosztása dramatikus, valamint zenei eszközökkel (klasszikus és modern zenei alkotások és improvizációk segítségével). – Stretching, a helyes testtartás kialakítása, megéreztető, tudatosításra rávezető gyakorlatokkal (tükör segítségével). – Birkózás – technika a földön: túlsó karbehúzás, húzás, állástechnika: mögékerülés karberántással, mögékerülés hónaljfogással – Gimnasztika, szökdelések, rajtgyakorlatok, gyorsfutások 	
ISMERETEK, TANANYAGTARTALMAK			<ul style="list-style-type: none"> – A serdülőkori változás külső jegyeinek, biológiai okainak megismerése. – A tisztálkodás, a testápolás, a táplálkozás és a testmozgás jelentősége, a káros anyagok kerülése – az erre vonatkozó ismeretek rendszerezése, bővítése. – A grundbirkózás szabályai, fogások, technikai elemek – A zsinórlabda, strand és parkröplabda szabályai, technikai és taktikai alapelemek 	
MODULOK (A FEJEZET RÉSZEGYSÉGEI)	<i>Cím</i>	<i>Ajánlott óraszám</i>	1. Segítség! Serdülök! 1.	2 óra
			2. Segítség! Serdülök! 2.	1 óra
			3. Segítség! Serdülök! 3.	1 óra
			4. Segítség! Serdülök! 4.	2 óra
			5. Egyenes derékkal – tartásjavítás	2 óra
			6. Grundbirkózás	3 óra
			7. Strandröplabda – parkröplabda	5 óra
ALTERNATÍV MEGOLDÁSOK (KÉPESSÉGFŐKUSZ-VÁLTÁS)	Kapcsolódó kereszttantervi modulok		Életpálya-építés 6. B magyar nyelv és irodalom modulok	
	Más műveltségterületi		Magyar nyelv és irodalom	

	kapcsolódási lehetőségek	Informatika
KÖVETELMÉNYEK		<ul style="list-style-type: none"> – A tanuló szerezzon ismereteket saját testi és lelki működéseiről, a személyes higi- éné szabályairól. – Ismerje fel saját esetében ezek betartásának feltételeit, lehetőségeit. – Érdeklődésének és képességeinek megfelelően törekedjen saját érzelmeinek meg- felelő kifejezésére eszközeit bővíteni. – A tanuló ismerje meg a helyes testtartás egészségvédő és megelőző hatását. Tud- jon legalább 5-6 olyan gyakorlatot, amelyet saját maga is el tud végezni testtartá- sának javítása érdekében otthon, munkahelyen, tanteremben. – A tanuló ismerje a sportszerű küzdelem szabályait, s a tanult technikák végrehaj- tását. – A tanulók a tanult technikai és taktikai elemeket képesek legyenek alkalmazni a speciális időjárási és terepviszonyok között is. Képesek legyenek csapattaktika és startégia kidolgozására és végrehajtására.

6. TÉMAKÖR / FEJEZET	<i>Cím</i>	FOGLALKOZÁSOK – EZ ITT MÁR A XXI. SZÁZAD!
	<i>Ajánlott óraszám</i>	12
KÉPESSÉGFEJLESZTÉSI FÓKUSZOK	<i>Tematikus fókusz</i>	<ul style="list-style-type: none"> – Ember és társadalom – Társadalom- és emberismeret <ul style="list-style-type: none"> ○ Ismeretszerzés, tanulás <ul style="list-style-type: none"> ▪ Ismeretszerzés személyes beszélgetésekből, tárgyak, épületek, ké- pek közvetlen megfigyeléséből, hallott és olvasott elbeszélő szöve- gekből, filmekből, a tömegkommunikációs eszközökből. A tanultak felhasználása új feladathelyzetekben. ○ Kritikai gondolkodás <ul style="list-style-type: none"> ▪ A különbségek felismerése és a változások nyomon követése egy-egy történelmi jelenség kapcsán. ○ A tartalom kulcselemei <ul style="list-style-type: none"> ▪ Egy-egy jelenség változását az időben több korszakot átfogóan is tanulmányozzák. Ismereteket szerezzenek arról, milyenek voltak az emberek hétköznapjai a különböző korokban és kultúrákban.

		<p>Képek, látványok, események leírása, leírás alapján kép készítése.</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Elemző beszélgetés műalkotásokról. Tárgyakkal, jelenségekkel, műalkotásokkal kapcsolatos információk gyűjtése. A közvetlen környezetben található tárgyakon a forma és rendeltetés kapcsolatának elemzése. ○ Kommunikációs képességek <ul style="list-style-type: none"> ▪ A sík- és térbeli kifejezés, közlés vizuális nyelvi elemek (vonal, sík, forma, szín) korosztályi szintű használata különböző célú kompozíciókban. ○ Alkotóképességek <ul style="list-style-type: none"> ▪ Szabad asszociációs játékok. A gyakorlati feladatokban saját elképzelések megvalósítása. ▪ Tervvázlatok készítése. Tárgytervezői feladatoknál természeti „előképek” alkalmazása. Felületek dekoratív kialakítása. A gyakorlati feladatokban saját elképzelések megvalósítása. <p>– Életvitel és gyakorlati ismeretek</p> <ul style="list-style-type: none"> ○ A munka és a technika szükségessége, jelentősége és szerepe az emberi életben, haszna és veszélyei: a fenntartható fejlődés gondolata <ul style="list-style-type: none"> ▪ A technika feladata, az emberi szükségletekből adódó technikai problémák megoldása: Technikatörténeti érdekességek megismerése. A szakképzettség szerepének és jelentőségének felismerése. ○ Konstruálás, kivitelezés <ul style="list-style-type: none"> ▪ Ítéloképesség a teljes alkotófolyamat minden pontján: Véleményformálás a munka (eredmény) funkcionális és formai megfeleléséről, az eljárás célszerűségéről és gazdaságosságáról. Ízlésítélet megfigyelés alapján. Az egymást helyettesítő személyiségtulajdonságok szerepének megismerése az eredményességben. ▪ Szervezőkészség: Az önálló munkaszervezés, munkamegosztás kialakítása. Az időbeosztás és a tempó mint egyéni sajátosság szerepe.
	<p><i>Önmeghatározás</i></p>	<ul style="list-style-type: none"> – A belső igények felismerése és megfogalmazása – Az egyes tettek következményeinek belátása, a társak igényeinek, problémáinak figyelembe vétele – A deviancia felismerése, elhatárolódás a szélsőséges magatartástól

		<ul style="list-style-type: none"> – A reális énképhez minél közelebb álló énídeál kialakítása – Önkontroll – Kooperativitás
	<i>Önbemutató</i>	<ul style="list-style-type: none"> – Szerepvállalás – Szerepismeret – Kooperativitás – Egyéni arculatformálás
	<i>Stratégiaalkotás</i>	<ul style="list-style-type: none"> – Tervezés – Pontosság, időérzék – Eszközhasználat – Hatékony kommunikáció
	<i>Stratégia megvalósítása</i>	<ul style="list-style-type: none"> – Információszerzés – Információfeldolgozás – Absztrahálás – Ok-okozati összefüggés – Rendszerezés – Divergens és konvergens gondolkodás – Problémamegoldás
AJÁNLOTT TEVÉKENYSÉGEK		<ul style="list-style-type: none"> – Gyűjtőmunka. – Az ismeretek rendszerezése. – Csoportos vita a pénz szerepéről, jelentőségéről. – A megismert szakmák és a családi költségvetés, pénzkezelés közötti összefüggések feldolgozása keretjátékban. – Keretjáték: riport, tudósítás, interjú, reklám stb. készítése szakmák, foglalkozások, (különleges vagy hétköznapi) életutak bemutatására. – A vendéglátás történelmileg kialakult hagyományainak megismerése. – Kutatómunka. – A gyűjtött anyagok vizsgálata különböző aspektusokból (gazdasági, társadalmi, lélektani). – Szerepjáték saját készítésű díszletekkel. – Kutatómunka (forráskeresés, adatgyűjtés, rendszerezés). – Interjú vagy beszélgetés ismerős informatikussal.

			<ul style="list-style-type: none"> – Egy kisebb cég (pl. könyvelőiroda vagy a helyi önkormányzat egy osztálya) látogatása, ahol a munkavégzés a számítógép használatára épül. – Kooperatív munka. 												
ISMERETEK, TANANYAGTARTALMAK			<ul style="list-style-type: none"> – A pénz megjelenése, jelentősége régen és ma. Cél vagy eszköz? A gazdaság és gazdálkodás. – „Pénzes” szakmák. „Bankár” a családban. – Médiafajták. A televízió, rádió, újságok szerepe, hatása az élet legkülönbözőbb területein. Az újságíró, tudósító kompetenciái, felelőssége. – A vendéglátás régen és ma. Mai „vendéglátós” szakmák. – A számítástechnika szerepe a munkavégzésben. A számítástechnika „saját” szakmái. Az informatikus kompetenciái. Sikertörténetek, lehetőségek, veszélyek, buktatók. 												
MODULOK (A FEJEZET RÉSZEGYSÉGEI)	<i>Cím</i>	<i>Ajánlott óraszám</i>	<table border="1"> <tr> <td>1. Bankár, közgazdász</td> <td>4 óra</td> </tr> <tr> <td>2. Újságíró, tudósító 1.</td> <td>2 óra</td> </tr> <tr> <td>3. Újságíró, tudósító 2.</td> <td>1 óra</td> </tr> <tr> <td>4. Vendéglátó 1.</td> <td>2 óra</td> </tr> <tr> <td>5. Vendéglátó 2.</td> <td>2 óra</td> </tr> <tr> <td>6. Informatikus</td> <td>1 óra</td> </tr> </table>	1. Bankár, közgazdász	4 óra	2. Újságíró, tudósító 1.	2 óra	3. Újságíró, tudósító 2.	1 óra	4. Vendéglátó 1.	2 óra	5. Vendéglátó 2.	2 óra	6. Informatikus	1 óra
1. Bankár, közgazdász	4 óra														
2. Újságíró, tudósító 1.	2 óra														
3. Újságíró, tudósító 2.	1 óra														
4. Vendéglátó 1.	2 óra														
5. Vendéglátó 2.	2 óra														
6. Informatikus	1 óra														
ALTERNATÍV MEGOLDÁSOK (KÉPESSÉGFÓKUSZ-VÁLTÁS)	<p>Kapcsolódó kereszttantervi modulok</p> <p>Más műveltségterületi kapcsolódási lehetőségek</p>	<p>Életpálya-építés 6. B magyar nyelv és irodalom modulok</p> <p>Életpálya-építés 6. B matematika modulok</p> <p>Magyar nyelv és irodalom</p> <p>Matematika</p> <p>Informatika</p>													
KÖVETELMÉNYEK			<ul style="list-style-type: none"> – A tanuló szerezzon ismereteket az adott szakmák szerepéről a társadalomban. – Keressen összefüggéseket a jelen követelményei és azok történelmi előzményei között. – Érdeklődésének megfelelően vállaljon szerepet az adott tevékenységekben. 												

7. TÉMAKÖR / FEJEZET	<i>Cím</i>	HŐSÖK, PÉLDAKÉPEK, NAGY EGYÉNISÉGEK
	<i>Ajánlott óraszám</i>	8
KÉPESSÉGFEJLESZTÉSI FÓKUSZOK	<i>Tematikus fókusz</i>	<ul style="list-style-type: none"> – Ember a természetben <ul style="list-style-type: none"> ○ Tájékozódás a tudomány–technika–társadalom kölcsönhatásáról, a természettudományról, a tudomány és a tudományos megismerés természete-

	<p>téről</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Tudomány, tudományos világkép, a tudomány természete: Az egyéni és a tudományos el-képzések összehasonlítása, a tudományos vizsgálódások hatékonyságának, fontosságának, fejlődésének izgalmas, kaland jellegének érzékeltetése, megláttatása. ▪ Tudománytörténet: A tudománytörténet néhány nagy alakjának élettörténetével, munkásságával, eredményeivel való ismerkedés. <p>– Művészetek–Ének-zene</p> <ul style="list-style-type: none"> ○ Interpretáció <ul style="list-style-type: none"> ▪ Életkornak megfelelő magyar, európai és Európán kívüli nép- és műdalok megszólaltatása. ○ Zenehallgatás <ul style="list-style-type: none"> ▪ Az emberi hangfajták és hangszerek felismertetése, megnevezése hangzás és alak alapján. A zenei karakterek megfigyeltetése, azonosítása. Eredeti népzenei - vokális és hangszeres – felvételek megismertetése.
<i>Önmeghatározás</i>	<ul style="list-style-type: none"> – A belső igények felismerése és megfogalmazása – Az egyes tettek következményeinek belátása, a társak igényeinek, problémáinak figyelembe vétele – Önbecsülés – Önmotiválás
<i>Önbemutató</i>	<ul style="list-style-type: none"> – Szerepvállalás – Szerepismeret – Kooperativitás
<i>Stratégiaalkotás</i>	<ul style="list-style-type: none"> – Tervezés – Eszközhasználat
<i>Stratégia megvalósítása</i>	<ul style="list-style-type: none"> – Információszerzés – Információfeldolgozás – Hatékony kommunikáció – Analizálás – Absztrahálás – Lényegkiemelés – Ok-okozati összefüggés

			– Rendszerezés	
AJÁNLOTT TEVÉKENYSÉGEK			<ul style="list-style-type: none"> – Kutatómunka (forráskeresés, adatgyűjtés). – Az életrajzi adatok közül a lényegesek kiemelése, rendszerbe foglalása. – A felfedezés (találmány) jelentőségének elemzése, hatása a mai életre. – Tablókészítés. – Kiválasztott jellemző epizód dramatikus, képi vagy szöveges megjelenítése. – Kooperatív munka. – Egyéni beszámolók egy-egy önállóan kiválasztott zenésről, énekesről: cikkek, fotók, hanghordozók bemutatása. – Hanganyagok meghallgatása; videoklip, esetleg dokumentum/játékfilm megtekintése. 	
ISMERETEK, TANANYAGTARTALMAK			<ul style="list-style-type: none"> – Az érdeklődés, képesség, munka, tudás, alkotás összefüggései, hatásuk az egyénre és a társadalomra. – Magyar kutatók példázata (pl. Semmelweis Ignác, Neumann János, Richter Gedeon, Szent-Györgyi Albert stb.) – A könnyűzene kiemelkedő alakjainak megismerése. 	
MODULOK (A FEJEZET RÉSZEGYSÉGEI)	<i>Cím</i>	<i>Ajánlott óraszám</i>	Az ember és a tudomány 1.	3 óra
			Az ember és a tudomány 2.	3 óra
			Napjaink nagyjai	2 óra
ALTERNATÍV MEGOLDÁSOK (KÉPESSÉGFOKUSZ-VÁLTÁS)	Kapcsolódó kereszttantervi modulok		Életpálya-építés 6. B magyar nyelv és irodalom modulok	
	Más műveltségterületi kapcsolódási lehetőségek		Magyar nyelv és irodalom Informatika	
KÖVETELMÉNYEK			<ul style="list-style-type: none"> – A tanuló ismerkedjen meg a tudomány történetéből néhány magyar kutató, tudós életútjával, ismerje fel rajtuk keresztül a tudomány fejlődésében az egyén szerepét. – Tudjon különbséget tenni a népszerű és a valódi, maradandó értéket létrehozó személyiségek között. 	

8. TÉMAKÖR / FEJEZET	<i>Cím</i>	TANULÁSMÓDSZERTAN
	<i>Ajánlott óraszám</i>	2
KÉPESSÉGFEJLESZTÉSI FÓKUSZOK	<i>Tematikus fókusz</i>	
	<i>Önmeghatározás</i>	– A reális énképhez minél közelebb álló énídeál kialakítása

			<ul style="list-style-type: none"> – Önkontroll – Önmotiválás 	
	<i>Önbemutató</i>		<ul style="list-style-type: none"> – Kötelezettségvállalás – Egyéni arculatformálás 	
	<i>Stratégiaalkotás</i>		<ul style="list-style-type: none"> – Tervezés – Időérzék – Eszközhasználat 	
	<i>Stratégia megvalósítása</i>		<ul style="list-style-type: none"> – Információkezelés – Analizálás – Lényegkiemelés – Ok-okozati összefüggés – Rendszerezés 	
AJÁNLOTT TEVÉKENYSÉGEK			<ul style="list-style-type: none"> – A tanulás feltételeinek megteremtése. – Szituációs játékok. – Tanulási módszerek megismerése, igazításuk az egyéni sajátosságokhoz. – Drámajáték. – A saját képességek feltérképezése játékos feladatokban. 	
ISMERETEK, TANANYAGTARTALMAK			<ul style="list-style-type: none"> – A tanulás külső és belső feltételei. – Időbeosztás. – Tanulási módszerek, tanulási képességek. – A tanulást kísérő érzelmek. 	
MODULOK (A FEJEZET RÉSZEGYSÉGEI)	<i>Cím</i>	<i>Ajánlott óraszám</i>	1. Tanulási szokások 1.	1 óra
			2. Tanulási szokások 2.	1 óra
ALTERNATÍV MEGOLDÁSOK (KÉPESSÉGFŐKUSZ-VÁLTÁS)	Kapcsolódó kereszttantervi modulok		Életpálya-építés 6. B magyar nyelv és irodalom modulok	
	Más műveltségterületi kapcsolódási lehetőségek		Magyar nyelv és irodalom Informatika	
KÖVETELMÉNYEK			<ul style="list-style-type: none"> – A tanuló ismerje meg az életkorának megfelelő tanulási módszereket, és legyen figyelemmel ezekre a tanulási tevékenységben. – Szerezzen tapasztalatokat saját képességeinek megismeréséhez. – Törekedjen a munka és a pihenés egyensúlyának betartására. 	